

Strategický rámec

Česká republika 2030

30. listopadu 2016

Dostává se Vám do rukou strategický rámec pro rozvoj České republiky v příštích patnácti letech s názvem *Česká republika 2030*. Je výsledkem **aktualizace Strategického rámce udržitelného rozvoje z roku 2010**. Zadání aktualizace bylo schváleno usnesením vlády ze dne 29. července 2015 č. 622 k agendě udržitelného rozvoje. Strategický rámec je výstupem širokého participativního procesu, který probíhal od září 2015 a byl koordinován Oddělením pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády České republiky. Více o celém procesu aktualizace se můžete dozvědět [zde](#).

Protože se jedná o tematicky rozsáhlý dokument, snažili jsme se jej uspořádat tak, abychom čtenářkám a čtenářům co nejvíce usnadnili orientaci a jeho další používání.

První tři části (Úvod, Vize a Principy udržitelného rozvoje) definují základní pojetí rozvoje, představují proces vzniku dokumentu, deklarují **základní principy a popisují obecnou vizi rozvoje do roku 2030**. Následuje shrnutí **Analýzy rozvoje v podobě šesti SWOT analýz**, po jedné pro každou tematickou klíčovou oblast. Tyto SWOT analýzy uvádějí hlavní závěry analytických prací, které předcházely formulaci návrhových částí jednotlivých klíčových oblastí a jejich cílů. Kompletní Analýza rozvoje tvoří Přílohu č. 2 tohoto dokumentu. Klíčové oblasti začínají formulací vizí rozšířené pro danou oblast a poté představují žádoucí směr vývoje příslušné tematické oblasti. Každou klíčovou oblast uzavírá seznam strategických cílů a jejich konkretizaci do specifických cílů. K cílům a jejich specifickým podcílům jsou přiřazeny indikátory. **Seznam indikátorů ke specifickým cílům tvoří Přílohu č. 1.**

Zeleně jsou v textu značeny odkazy na jiné části dokumentu. U každé ze šesti klíčových oblastí jsou graficky znázorněny vazby na globální Cíle udržitelného rozvoje přijaté Organizací spojených národů v září 2015 jako součást Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj. Pro zpřehlednění textu jsou odstavce klíčových oblastí číslovány (každá z klíčových oblastí má svou číselnou řadu začínající vždy 101, 201 atd.). Odstavce jsou dále v levém sloupci opatřeny shrnujícími popisky.

Obsah

Obsah	2
Úvod	3
Vize: jaká má být Česká republika v roce 2030?	6
Manažerské shrnutí	7
Principy udržitelného rozvoje	11
Shrnutí analýzy rozvoje České republiky	13
1 Lidé a společnost	19
2 Hospodářský model	38
3 Odolné ekosystémy	49
4 Obce a regiony	54
5 Globální rozvoj	67
6 Dobré vládnutí	72
Monitoring a implementace	80
Seznam zkratk	83
Seznam literatury	86
Přehled Cílů udržitelného rozvoje	91
Přílohy	108

Úvod

1. *Česká republika 2030* je strategickým rámcem, který udává směr, jímž by se rozvoj naší země a společnosti měl vydat v příštím půldruhém desetiletí. Jeho naplnění by mělo vylepšit kvalitu života a nasměrovat Českou republiku k rozvoji, který je udržitelný po sociální, ekonomické i environmentální stránce.

2. Dokument vytváří základní rámec pro ostatní strategické dokumenty na národní, krajské i místní úrovni. Nemůže a nechce nahradit sektorové dokumenty. Vzhledem k propojení s těmito dokumenty však ukazuje oblasti, které jsou rozhodující z hlediska dlouhodobého rozvoje České republiky. Konkrétní kroky směřující k naplnění strategických cílů jsou v gesci příslušných ministerstev a Úřadu vlády České republiky. Uskutečňování cílů *České republiky 2030* se musí promítnout do krajských a obecních politik i do každodenního života všech obyvatel.

3. *Česká republika 2030* nahrazuje *Strategický rámec udržitelného rozvoje* přijatý vládou v roce 2010. Je součástí společného úsilí o udržitelný rozvoj Evropské unie a zároveň příspěvkem České republiky k naplňování globálních *Cílů udržitelného rozvoje* přijatých Organizací spojených národů (OSN) v roce 2015.

4. Oživením činnosti Rady vlády pro udržitelný rozvoj v roce 2014 a zejména vytvořením kapacity pro zajištění agendy udržitelného rozvoje na Úřadu vlády České republiky (Odboru pro udržitelný rozvoj) navazuje Česká republika na své dlouholeté působení v agendě udržitelného rozvoje na domácí i mezinárodní úrovni. Přenesení gesce na Úřad vlády zdůraznilo strategický a průřezový význam této agendy.

5. *Česká republika 2030* vychází ze dvou hlavních přístupů – kvality života a udržitelnosti. Perspektiva kvality života nám připomíná, že pokrok ve společnosti nelze hodnotit pouze ekonomickými ukazateli. Například HDP roste i v případě, když stojíme v dopravní zácpě a spotřebováváme benzín – příspěvek ke kvalitě života je však přinejmenším sporný. Kromě makroekonomického hlediska se musíme soustředit také na jednotlivce, rodiny a společenství v různých stránkách jejich životů. *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (OECD) proto doporučuje sledovat rozličné parametry kvality života, např. zdravotní stav, rovnováhu mezi prací a soukromým životem, vzdělávání a dovednosti, mezilidské vztahy, občanskou angažovanost, kvalitu životního prostředí, osobní bezpečí a subjektivně vnímanou životní pohodu.¹ Tyto atributy jsou samozřejmě převážnou měrou (nikoliv však zcela) určeny materiálními podmínkami, tedy příjmy, bohatstvím, zaměstnáním a výdělky.

¹ Rámec OECD pro měření blahobytu. Dostupné z: <http://www.oecd.org/statistics/measuring-well-being-and-progress.htm>.

6. Princip udržitelnosti nám připomíná, že rozvoj společnosti ovlivňují fyzické limity planety a krajiny. Většina přírodních zdrojů je konečná a jejich nadměrné čerpání může naši společnost poškodit a je v podstatě rozvojem na dluh. *Česká republika 2030* akceptuje, že člověk je součástí přírody; soustřeďuje se však na lidi a jejich potřeby. Zákon o životním prostředí z roku 1992 říká, že „udržitelný rozvoj je takovým rozvojem, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost naplňovat je i generacím budoucím.“ Perspektiva udržitelného rozvoje se v posledních letech stala hlavním názorovým proudem politické debaty v Evropě i ve světě. Řeší totiž palčivé výzvy současného světa, jimiž jsou změny klimatu, demografické změny, ztráta úrodné půdy či narůstající nerovnosti. Stará se také o narůstající propojování současného světa, které nutí vidět jej v souvislostech a brát ohled na zodpovědnost každého státu vůči globálnímu společenství.

7. *Česká republika 2030* vznikala v době, kdy globální společenství na půdě Organizace spojených národů v sedmnácti *Cílech udržitelného rozvoje* sestavilo svou vizi budoucího světa. Proměnila se představa o rozvoji coby problému rozvojových zemí. Každá země má totiž vůči svým obyvatelům či životnímu prostředí jistý dluh a rozvoj je nekonečným procesem.

8. Během přípravy strategického dokumentu přijalo globální společenství rovněž novou klimatickou dohodu s ambiciózními cíli. Povědomí o nutnosti předcházet klimatickým změnám a připravit se na ně roste také v české společnosti – zejména kvůli viditelným dopadům, například přívalovým srážkám, suchu a dalším výkyvům počasí.

9. Česká republika musí promýšlet svoji budoucnost s vědomím složitosti a propojenosti současného světa. Proto *Česká republika 2030* zasazuje rozvoj naší země také do kontextu rozvoje světového. Používá k tomu koncept tzv. globálních megatrendů. Jedná se o vývojové tendence na globální úrovni, u kterých předpokládáme, že v budoucnu významně ovlivní schopnost dosahovat rozvojových cílů, které *Česká republika 2030* stanovuje (viz [Analýza rozvoje](#)). Jedním z klíčů udržitelného rozvoje je schopnost rozhodovat dlouhodobě, s vědomím vysoké nejistoty a se zvážením různých dopadů zvoleného řešení. Proto se tento strategický rámec nově a důkladně věnuje rovněž otázce vládnutí.

10. Byť se *Česká republika 2030* k tématu bezpečnosti nevyjadřuje explicitně, chápe ji jako odolnost společnosti a ekologických systémů vůči různým šokům, například ekonomickým krizím či přírodním katastrofám. Kromě prevence a bezprostředního zvládnutí otřesu je důležité také vyhodnocení šoku a obnovy, pro kterou musí být zajištěny dostatečné zdroje. Odolnost stejně jako mír je tedy třeba vytknout před závorku – bez nich totiž není možné uvažovat o jakémkoli rozvoji.

11. *Česká republika 2030* v šesti klíčových oblastech shrnuje, kam rozvoj České republiky dospěl, jakým čelí rizikům a jaké ho čekají příležitosti. Pro

každou oblast formuluje strategické i specifické cíle. Klíčové oblasti se kromě tradičních tří pilířů rozvoje (sociálního, environmentálního a ekonomického) věnují životu v regionech a obcích, českému příspěvku k rozvoji na globální úrovni a dobrému vládnutí. Rozdělení strategického dokumentu do šesti oblastí vychází z expertního vyhodnocení tezí, které reagovaly na výzvu předsedy vlády a předsedy Rady vlády pro udržitelný rozvoj adresovanou všem poradním orgánům vlády a sítím neziskových organizací.

12. *Česká republika 2030* je výsledkem více než ročního participativního procesu probíhajícího v rámci Rady vlády pro udržitelný rozvoj a vedeného Oddělením pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády České republiky. Do přípravy se zapojily stovky aktérů a akterek z různých sektorů společnosti, včetně výborů a pracovních skupin Rady vlády pro udržitelný rozvoj.² Příprava navázala na vyhodnocení, které prověřovalo, jak se v letech 2010 až 2015 dařilo naplňovat *Strategický rámeček udržitelného rozvoje*.³

13. Na přijetí *České republiky 2030* naváže implementační dokument, který zajistí její provázanost s dalšími dokumenty a upřesní konkrétní kroky k jejímu naplnění. Implementaci bude řídit Úřad vlády České republiky: Rada vlády pro udržitelný rozvoj a její výbory budou mít v tomto procesu podpůrnou roli expertní sítě. Součástí implementace bude sledování souladu s konkrétními programy a opatřeními. Indikátorová sada *České republiky 2030* slouží k měření postupu při dosahování specifických cílů a jako podklad pro zpracování pravidelné hodnotící zprávy (viz **Monitoring a implementace**).

² Pro více informací o procesu viz <http://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/aktuality/-informace-o-priprave-strategickeho-dokumentu-ceska-republika-2030-142957/>.

³ Vyhodnocení je dostupné zde: http://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/Vyhodnoceni-SRUR_2016.pdf.

Vize: jaká má být Česká republika v roce 2030?

Česká republika je v roce 2030 demokratickým, právním státem založeným na respektu k občanským, politickým, hospodářským a sociálním právům svých obyvatel a rozvíjejícím svou kulturně danou identitu. Zajišťuje vysokou kvalitu života a současně respektuje přírodní limity a chrání biologickou rozmanitost. Cíleně také napomáhá dosažení těchto hodnot jinde ve světě. Udržitelný rozvoj České republiky je poměřován zvyšováním kvality života každého jednotlivce i společnosti jako celku. Naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost budoucích generací naplňovat ty své. Česká republika je soudržnou, aktivní a podnikavou společností rovných příležitostí a minimalizuje strukturální a sociální nerovnosti. Společnost a struktury rozhodování jsou odolné a pružné, schopné včas rozpoznat možná vývojová rizika a racionálně reagovat na neočekávané změny a měnící se dynamiku globálního vývoje. Odolnost společenských vazeb a struktur a věcné řešení problémů jsou posilovány diskusí a dohodou.

Manažerské shrnutí

14. *Česká republika 2030* je strategickým rámcem pro dlouhodobý rozvoj české společnosti, jehož cílem je zvyšování kvality všech obyvatel a obyvatel České republiky při respektování přírodních limitů. Na základě strukturální analýzy současného stavu a trendů formuluje strategické a specifické cíle, kterých by Česká republika měla do roku 2030 dosáhnout. Jejich naplňování bude v gesci věcně příslušných ústředních orgánů státní správy, strategický rámec zároveň bude sloužit jako vodítko pro rozvoj regionů a obcí.

15. *Česká republika 2030* propojuje dva významné koncepty: kvalitu života a udržitelný rozvoj. Kvalita života nemůže být měřena pouze ekonomickými ukazateli, jakým je HDP, její hodnocení naopak vyžaduje sledovat další aspekty lidského života jako zdravotní stav, rovnováhu mezi prací a soukromým životem, vzdělávání a dovednosti, osobní vztahy, občanskou angažovanost, kvalitu životního prostředí, osobní bezpečí či subjektivně vnímanou životní pohodu. Udržitelnost musíme sledovat a vyhodnocovat s ohledem na ohrožení, které vyplývá z nadměrného využívání přírodních zdrojů. Většina přírodních zdrojů je totiž omezená a jejich nadměrné čerpání může vést až ke kolapsu našich společností.

16. *Česká republika 2030* je výsledkem procesu, který zaštitila Rada vlády pro udržitelný rozvoj a který vedl Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády. Ten byl vytvořen v roce 2014 jako koordinační útvar pro agendu udržitelného rozvoje, která byla nově ukotvena v gesci předsedy vlády. To významně přispívá k vnímání jejího významu, usnadňuje řešení nadresortních problémů a témat a je v zahraničí považováno za příklad dobré praxe. Příprava dokumentu probíhala od roku 2015 a zapojily se do ní stovky expertů a expertek, celkem se do konzultací k dokumentu zapojilo přes 100 organizací a institucí z občanského, soukromého a akademického sektoru. Významnou podporu v tomto procesu poskytovalo devět expertních výborů Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

17. *Česká republika 2030* navazuje na *Strategický rámec udržitelného rozvoje* z roku 2010 a další koncepční dokumenty v této oblasti. Její přípravu významně ovlivnilo přijetí *Agendy 2030* a sedmnáct *Cílů udržitelného rozvoje* Organizace spojených národů v září 2015. *Česká republika 2030* slouží jako základ pro vyhodnocování rozvoje České republiky a její globální zodpovědnosti. Česká vláda bude pravidelně podávat zprávu o naplňování *Cílů udržitelného rozvoje* v Organizaci spojených národů.

18. Dokument v úvodní části formuluje šest průřezových principů udržitelného rozvoje a naznačuje, jak mohou být uplatněny při tvorbě veřejných politik. *Česká republika 2030* formuluje své cíle celkem v šesti klíčových oblastech: *Lidé a společnost, Hospodářský model, Odolné ekosystémy, Obce a regiony, Globální rozvoj a Dobré vládnutí*. Klíčové oblasti byly stanoveny na základě tezí k rozvoji získaných od klíčových aktérů a akterek.

V porovnání se *Strategickým rámcem udržitelného rozvoje České republiky* se silně objevilo téma vládnutí, kterému nově tvoří samostatnou klíčovou oblast. Dokument bere v potaz rovněž vnější kontext rozvoje České republiky a zabývá se tzv. globálními megatrendy a jejich dopadem na strategické cíle pro rozvoj České republiky.

Lidé a společnost

19. V sociální oblasti má Česká republika řadu strukturálních výhod. Má univerzální systém sociální ochrany, který úspěšně plní funkci dočasné „záchranné sítě“, v mezinárodním srovnání vykazuje nízké celkové příjmové nerovnosti, má stabilní systém veřejného školství, dobrou úroveň vzdělanosti a výbornou dostupnost kvalitní zdravotní péče. Klesá celková nezaměstnanost, roste však podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti. Přesto lze z hlediska dlouhodobé rozvoje identifikovat některé zásadní výzvy: ohrožení chudobou je u některých skupin nadprůměrně vysoké (senioři a zejména seniorky, neúplné rodiny s dětmi), ve společnosti přetrvávají genderové nerovnosti, socioekonomické zázemí studentů významně determinuje výsledky vzdělávání, lidé žijí déle, ale dožívají v nemoci a zdraví je významně ovlivněno socioekonomickými podmínkami. Rozvoj společnosti budou významně ovlivňovat trendy demografického stárnutí, postupující robotizace a digitalizace na trhu práce. Jejich zvládnutí ve prospěch kvality života bude zásadním úkolem veřejných politik. Do roku 2030 strategický dokument navrhuje navýšit investice do prevence a zdravotní gramotnosti, posílení systémové podpory vzdělavatelů jako nositelů změny ve vzdělávacím systému, udržení zaměstnanosti prostřednictvím rozvoje zelené a stříbrné ekonomiky a zvýšené zapojení dosud málo zastoupených skupin na trhu práce.

Hospodářský model

20. Ekonomika České republiky musí najít nové zdroje růstu po vyčerpání růstového modelu založeného na přílivu přímých zahraničních investic. Klíčová je podpora inovativnosti malých a středních podniků, u kterých je největší potenciál růstu, i velkých firem, které tvoří největší část ekonomiky. Hospodářství však musí růst, aniž by zároveň stejným tempem rostla spotřeba zdrojů a energie. Do roku 2030 je proto cílem zrušení závislosti ekonomického růstu na růstu materiální a energetické spotřeby (tzv. *decoupling*). Technologickou příležitostí a zároveň příspěvkem mezinárodní snaze o zmírnění změny klimatu je také dekarbonizace ekonomiky. Hospodářský rozvoj je závislý na přizpůsobování a udržování infrastruktury, která je zároveň bezpečnostním prvkem přinášejícím žádoucí odolnost. Udržitelné veřejné finance se v budoucnu musí umět vyrovnat se změnami struktury příjmů, novými požadavky na výdaje a zajistit co nejefektivnější vydávání veřejných prostředků.

Odolné ekosystémy

21. Ekosystémy České republiky jsou pod značným tlakem intenzivního zemědělství a lesnictví, které přispívají k degradaci půdy a snižují její

schopnost zadržovat vodu. Dochází k další fragmentaci krajiny a úbytku biologické rozmanitosti. Významná část povrchových vod je kontaminována splachy z polí a odpadními vodami. Do roku 2030 je třeba tyto trendy zvrátit a dosáhnout postupného zlepšování současného stavu. K tomu lze využít synergie mezi zvyšováním úrodnosti půdy, zachycováním a ukládáním uhlíku z atmosféry v půdě ve formě organické hmoty a zadržováním vody v půdě. Hospodaření v krajině mohou zlepšit zejména vhodně zacílené zemědělské dotace. Synergie mezi obnovou ekosystémových funkcí krajiny a vytvářením pracovních míst na venkově při údržbě krajiny a v cestovním ruchu přispěje také k vyváženému územnímu rozvoji.

Obce a regiony

22. Obce a regiony se potýkají s důsledky postupující suburbanizace, která postupně zasahuje i menší sídla. Jsou s ní spojeny negativní jevy např. vznik vnitřních periferií s horší dostupností veřejných služeb a obslužných funkcí, odliv obyvatelstva a zdraví ohrožující faktory dané nárůstem dopravy. Města a obce se budou muset do roku 2030 také začít intenzivně připravovat na adaptaci na změnu klimatu. Municipality se s ohledem na nejasnosti v kompetencích a stále komplexnější prostředí potýkají s nedostatky v efektivitě, kvalitě i legitimitě vládnutí, včetně zapojování veřejnosti. Do roku 2030 bude proto třeba v obcích a regionech podporovat plánování na úrovni funkčního urbanizovaného území, rozvíjet síť veřejných služeb v území, podporovat bezemisní dopravu, zajistit opětovné využívání brownfieldů a reurbanizaci městských center, omezit emise skleníkových opatření a podporovat adaptační opatření jako je například lepší péče o zeleň ve městech či pasivně energetické stavebnictví.

Globální rozvoj

23. Česká republika se hlásí ke své globální zodpovědnosti a do roku 2030 bude dále spolupracovat na rozvoji globálního prostředí příznivého pro prosazování udržitelného rozvoje. Bude pravidelně vyhodnocovat dopady domácích politik na rozvoj v ostatních zemích a posílí koordinaci svého vystupování v rámci mezinárodních organizací.

Dobré vládnutí

24. Dobré vládnutí je základním předpokladem dlouhodobého rozvoje. V této oblasti *Česká republika 2030* identifikuje několik zásadních výzev, jako je klesající míra politické participace prostřednictvím tradičních kanálů (politické strany a volby), slabá schopnost horizontální koordinace veřejné správy, omezená schopnost pracovat při rozhodování s dlouhodobou perspektivou, malé propojení s aktuální zahraniční debatou a silně limitovaná schopnost vládnutí inovovat. Do roku 2030 je proto nutné posílit mechanismy, jimiž je zajišťována soudržnost veřejných politik, rozvíjet inovativní prostředí ve veřejné správě, vylepšovat reprezentativní a zároveň posilovat participativní a deliberativní prvky demokracie, posílit datovou, znalostní a dovednostní kapacitu veřejné správy a rozvíjet systém sdílení dat a informací, uvnitř veřejné správy i směrem k občanům.

25. Pro zajištění implementace strategického dokumentu *Česká republika 2030* bude přijat samostatný implementační dokument, který vyhodnotí, jak jsou v současné době naplňovány specifické cíle a identifikuje případná „bílá místa“ a potenciál pro přijetí nových politik či opatření. Cíle strategického rámce *Česká republika 2030* budou naplňovány prostřednictvím opatření na národní a krajské úrovni. Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády připraví za každé dva roky analytickou *Zprávu o stavu kvality života a její udržitelnosti*, která bude na základě indikátorů vyhodnocovat stav a trendy kvality života a její udržitelnosti v České republice. K její přípravě a oponentuře budou přizvány také zástupci a zástupkyně ostatních sektorů. Součástí této zprávy bude rovněž doporučení k případné aktualizaci strategického rámce.

26. *Česká republika 2030* představuje vizi dlouhodobého rozvoje, na kterém se musí podílet rovněž nestátní aktéři a aktérky. Proto bude možné se přihlásit k naplňování jejích cílů formou tzv. dobrovolných závazků. Součástí implementace bude rovněž posílení udržitelnosti ve vnitřním fungování úřadů na národní a krajské úrovni a metodická podpora Úřadu vlády při aplikaci principů udržitelného rozvoje v rozhodování ústředních orgánů státní správy.

Principy udržitelného rozvoje

27. Česká republika 2030 stanovuje níže uvedené principy, které promítá do všech klíčových oblastí, a představuje možné praktické způsoby jejich naplňování v konkrétních politikách.

Udržitelný rozvoj je komplexní a dynamický systém

28. Lidský svět je jeden celek. Každé dělení na environmentální, sociální i ekonomické zájmy je pomocné. Všechny tyto oblasti jsou navzájem provázané. Proto je nezbytné přistupovat k nim integrovaně a respektovat potřebu udržovat komplexní a dynamickou rovnováhu v čase i prostoru. Té lze docílovat hledáním rovnováhy mezi třemi pilíři udržitelného rozvoje prostřednictvím strategického plánování a řízení. Výsledkem by měly být koherentní/provázané politiky pro udržitelný rozvoj, které komunikují s celou společností (zahrnují všechny sektory), vycházejí z věcného rozdělení rozhodovací moci a je možné je realizovat na příslušných organizačních, pokud možno co nejnižších úrovních (subsidiarita). Jejich přínos je třeba poměřovat nejen náklady, ale i jejich vnějšími projevy a dopady.

Zachovávejme a podporujme rozmanitost

29. Stabilní komplexní systémy jsou obvykle ve stavu dynamické rovnováhy. Větší diverzita snižuje riziko kolapsu celých ekosystémů. Rozmanitost má ale velký význam nejen v přírodních ekosystémech, ale i ve sféře kulturní, sociální a hospodářské. Udržitelný rozvoj zahrnuje i různorodost perspektiv a toleranci k odlišnostem. Ty se prakticky projevují například v následujících zásadách – principech partnerství, rovných příležitostech, inkluzi, ale i výše zmíněných principech předběžné opatrnosti, soudržnosti a globální odpovědnosti. Součástí rozmanitosti je také uznání, že ochrana životního prostředí je nezbytnou složkou rozvojového procesu a není možné ji posuzovat odděleně.

Respektujme základní lidská práva

30. Udržitelný rozvoj není možný bez respektování principu rovnosti, svobody a práv všech lidí, jejich vzájemné solidarity, odpovědnosti a tolerance při dosahování co nejvyšší kvality života jednotlivců i společnosti. Udržitelný rozvoj proto respektuje základní hodnoty lidské společnosti, a to jak individuální (právo na život, svobodu, bezpečnost, vzdělání, rovnoprávnost, rovnost příležitostí atd.), tak kolektivní (globální i mezigenerační odpovědnost, bezpečnost, solidarita, sociální soudržnost).

Participujme, diskutujme, buďme transparentní a hledejme nenásilná řešení konfliktů

31. Nezbytnou podmínkou udržitelného rozvoje je transparentnost, chápaná nejen jako dostatek informací o rozhodovacích procesech státu a institucí, ale také jako kvalita a srozumitelnost podkladů. Podkladem poli-

tik musejí být nejen výsledky kvalitního vědeckého poznání, ale i participace, tedy zapojení veřejnosti, která má dostatek kvalitních a srozumitelných informací. Politická zásada subsidiarity, tedy rozhodování na nejnižší možné úrovni, zároveň musí respektovat postoje různých společenských skupin. Rozhodnutí prosazená silou jsou v dlouhodobé perspektivě neudržitelná.

Učme se

32. Mezi základní principy udržitelného rozvoje je nutné zařadit i stále se prohlubující úroveň poznání ve všech oblastech vědy. Patří sem však také schopnost nové poznatky využívat, tedy poučit se ze zkušeností a nové poznatky vědy dále předávat při výchově a vzdělávání a uplatnit je v praxi. Nezbytná je proto spolupráce mezi veřejnou správou a vědeckými institucemi a uplatnění výsledků bádání při strategickém plánování. S hlubšími znalostmi roste i respekt ke kulturnímu dědictví, znalost udržitelných vzorců výroby a spotřeby vede k šetrnějším procesům, znalosti z přírodovědných oborů přispívají k pochopení ekosystémů. Pro udržitelnou společnost je důležitý kvalitní systém vzdělávání, výchovy a osvěty, který umožňuje různým vrstvám nabyté znalosti využívat.

Mysleme globálně a dlouhodobě

33. Nežijeme jen tady a teď. Mnohé dopady přicházejí až po čase, všimneme si jich jen při pohledu z dlouhodobé perspektivy. Proto musíme svá rozhodnutí dobře zvažovat. Měli bychom se řídit následujícími zásadami – principem mezigenerační solidarity, odpovědnosti i transparency, mezinárodní odpovědnosti, předběžné opatrnosti a předcházení negativním jevům, adaptací na dlouhodobé trendy, budováním infrastruktury s ohledem na kritické prvky, jejichž narušení by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečením základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu. Měli bychom také myslet na minimalizaci rizik, přiměřenost nákladů, odklon od neudržitelných vzorců výroby, spotřeby a oběhového hospodářství, transformaci ekonomiky na energeticky a materiálově nenáročnou a další.

Shrnutí analýzy rozvoje České republiky

34. Strategické a specifické cíle *České republiky 2030* vycházejí z podrobné analýzy rozvoje, která zachycuje současné strukturální výzvy a příležitosti a také významné trendy, které rozvoj naší společnosti ovlivní v budoucnosti. Plné znění Analýzy rozvoje tvoří Přílohu č. 2 tohoto dokumentu. V následující části jsou závěry Analýzy rozvoje shrnuty pro každou klíčovou oblast do podoby SWOT analýzy, která zachycuje silné (S, *strengths*) a slabé (W, *weaknesses*) stránky, příležitosti (O, *opportunities*) a hrozby (T, *threats*).

Lidé a společnost

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • rostoucí životní spokojenost díky dobré makroekonomické situaci • nízká míra nezaměstnanosti v mezinárodním srovnání • univerzální systém sociální ochrany plnící funkci dočasné „záchranné sítě“ • nízká příjmová nerovnost jako celek v mezinárodním srovnání • stabilní systém veřejného školství a dobrá úroveň vzdělanosti • univerzálně dostupná kvalitní zdravotní péče • rostou veřejné výdaje na kulturu 	<ul style="list-style-type: none"> • roste podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti • nízké zapojení některých skupin na trhu práce (ženy s malými dětmi, senioři a seniorky, osoby se zdravotním postižením) • příjmová nerovnost se zvyšuje • nerovnoměrné ohrožení chudobou u různých sociálních skupin (podle vzdělání, věku, rodinného stavu) • vysoké riziko sociálního vyloučení u některých skupin obyvatel • přetrvávající diskriminace na základě věku a etnicity • přetrvávající genderové nerovnosti ve společnosti • diskriminace na základě pohlaví je v ČR výrazně vyšší než v ostatních státech EU28 • sociální systém nepomáhá zlepšovat situaci nejohroženějších skupin obyvatel • socioekonomické zázemí studentů významně determinuje výsledky vzdělávání • významné odchylky od střední délky u některých skupin obyvatel • vysoká zátěž obyvatel zdravotně rizikovými látkami (nadlimitní znečištění ovzduší, kouření, alkohol aj.) • spolu se střední délkou života se zároveň nezvyšuje délka života ve zdraví
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • spolupráce státu s aktéry jiného druhu (IGO, NGO, samospráva, komunita) může posílit schopnosti státu poskytovat veřejné služby • účinná rodinná politika sladování (<i>work-life balance</i>) a zamezení nebezpečí finančního ohrožení rodiny kvůli narození dítěte • vyvážení úbytku pracovních míst v sekundárním sektoru dané digitalizací a robotizací nejen zmenšením pracovní síly kvůli demografickému vývoji, ale také rozšiřováním zaměstnanosti v ICT, tzv. zelené, tzv. stříbrné ekonomice a ve službách obecně • využití digitalizace a robotizace ke zvýšení kvality života • zvyšováním dostupnosti veřejných služeb v periferních oblastech omezit jejich vylidňování • vzdělávání (vč. celoživotního) může mnohem více využít potenciál lidí a připravit je na současné a budoucí výzvy 	<ul style="list-style-type: none"> • demografické stárnutí populace • fragmentarizace společnosti a její atomizace zabraňující její soudržnosti a spolupráci • změny zaměstnanosti v sekundárním sektoru – digitalizace a robotizace a celková transformace společnosti • prohloubení stávajících společenských nerovností dané nerovnoměrným rozdělením negativních i pozitivních dopadů (distribucí výnosů) digitalizace a robotizace a technologických změn obecně • rostoucí polarizace trhu práce z hlediska příjmů a pracovních podmínek vlivem aktuálních trendů • nezachycení přicházejícího technologického skoku (digitalizace, bio-technologie a další) • ze zvýšené produktivity práce nebudou všichni těžit rovnoměrně, zejména pak ohrožené skupiny obyvatel • další oslabení tradičních druhů zaměstnání a tlak na jeho

<ul style="list-style-type: none"> • prevence, snižování zátěže rizikovými látkami a hluku, zvyšování zdravotní gramotnosti a tvorba prostředí a služeb podporujících zdraví mohou podpořit růst délky života • větší otevřenost (agregovaných) zdravotních dat může pomoci přesněji zaměřit zdravotní politiky • prostřednictvím kultury propagovat Českou republiku ve světě • využití silící tendence imigrace do ČR k získání optimálního počtu a skladby cizinců prostřednictvím optimálně nastavené imigrační a integrační politiky 	<p>flexibilnější formy, rozvolňování pracovně-právních vztahů a prekarizace práce s následkem rozšiřování nejistých, špatně placených a sociálním systémem nechráněných forem práce</p> <ul style="list-style-type: none"> • nárůst prekarizace práce v rámci postupující digitalizace • gentrifikace některých měst s následkem prohlubující se suburbanizace
---	--

Hospodářský model

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • ČR je relativně úspěšnou evropskou ekonomikou, která se za posledních 25 let především díky absorpci velkého objemu přímých zahraničních investic vrátila na dlouhodobou ekonomickou úroveň okolo 2/3 úrovně Německa • výdaje na VaV i jejich efektivita pomalu rostou, zvláště průmyslové a ICT mají silnou tradici • zdrojová produktivita v absolutních číslech roste (z 0,5 na 1 euro mezi 2004 a 2014) • vysoká kvalita a spolehlivost dodávek energie • hustá železniční a silniční síť • výhledy udržitelnosti českého fiskálního systému jsou hodnoceny jako málo nebo středně rizikové 	<ul style="list-style-type: none"> • vyčerpán se růst přímých zahraničních investic, hlavního zdroje ekonomického růstu posledních 25 let • nízká produktivita práce, komparativně nízká přidaná hodnota ekonomických aktivit • aplikovaný výzkum na rozhraní akademické sféry, výzkumných institucí a podniků není dostatečně podporován, ani dobře organizován • vysoká náročnost produktu na spotřebu energie, materiálu a emise skleníkových plynů • omezený potenciál elektrizační soustavy pro vyšší rozšíření obnovitelných zdrojů • slabé dopravní napojení na ekonomická populační dopravní centra, zejm. v Německu • nedostatečné hodnocení efektivity vynakládání veřejných prostředků • celkově vysoká administrativní zátěž (nejen u daní) • vysoký podíl financování veřejné správy z EU fondů
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování kvality PZI, přilákání vyšší funkce zahraničních podniků (regionální centrály, výzkumná centra) • zlepšit pozici českých podniků v globálních hodnotových řetězcích a upevnit jejich kapacitu v předvýrobních a povýrobních procesech • zvýšit vstřícnost státu vůči podnikatelům • zlepšit institucionální základnu aplikovaného výzkumu • strategie snižování spotřeby surovin a energií při současném zachování ekonomického růstu, tzv. <i>decoupling</i>, sníží rizika závislosti na importech a zároveň vylepší environmentální stopu ekonomiky ČR i její konkurenceschopnost • zvýšit podíl oběhového hospodářství na materiálových tocích • dekarbonizace ekonomiky je příležitostí pro úspěšnou restrukturalizaci zdrojové základny energetiky spolu s rozvojem inteligentních sítí • učinit z geografické blízkosti strategickou výhodou i skrze vysokorychlostní napojení na hlavní populační centra evropského regionu • zkapacitněním a zrychlením železniční dopravy aspirovat na pozici významného evropského železničního uzlu a snížení intenzit na klíčových úsecích dálniční sítě • udržet fiskální disciplínu • zlepšit schopnosti hodnotit efektivitu veřejných výdajů • jednoduchý, transparentní a předvídatelný daňový systém 	<ul style="list-style-type: none"> • další oslabení investiční pozice v zahraničí může podvázat schopnost financovat veřejné politiky • zastavení konvergence vůči západní Evropě (setrvání v pasti středního příjmu) • zpomalení ekonomického růstu kvůli zastavení růstu PZI • snížení konkurenceschopnosti ekonomiky kvůli neschopnosti držet krok s inovacemi v zahraničí • specializace a vytvoření komparativní výhody v low-tech či pouze montáži high-tech • většina spotřeby primární energie pochází z fosilních paliv • zhoršení provozní spolehlivosti elektrizační soustavy vlivem masivního OZE • oddalování plného napojení na evropskou dopravní síť a vznik stabilních tranzitních tras obcházejících území ČR • riziko degradace vodohospodářských služeb při vzniku a působení dlouhodobého hydrologického sucha • omezení příjmů veřejných rozpočtů z fondů ESIF (1/3 výdajů na VaV, investice do infrastruktury), a tím destabilizace institucí a hospodářství, popř. nutnost zvyšovat příjmy veřejných rozpočtů

• využití potenciálu českých podniků v perspektivních oblastech, např. IT bezpečnost	

Odolné ekosystémy

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • vysoký a dále rostoucí podíl lesů na celkové rozloze ČR • rostoucí podíl trvalých travních porostů na celkové rozloze ČR • vytvořený systém institucionální péče o životní prostředí • vysoká pestrost krajinných typů daná rozmanitostí přírodních podmínek i historickými způsoby hospodaření 	<ul style="list-style-type: none"> • dosud vysoký podíl orné půdy náchylné k erozi na celkové rozloze ČR • fragmentace dopravní infrastrukturou zhoršuje propustnost krajiny • stav mnohých přírodních stanovišť je špatný a životaschopnost populací řady biologických druhů nízká • nízká kvalita významné části povrchových vod a jejich pokračující eutrofizace splachy hnojiv a fosforem z odpadních vod • rychlý odtok vody ze současné krajiny • zhoršování kvality zemědělské i lesní půdy vinou nevhodného hospodaření • značná míra poškození lesních porostů • nevyhovující struktura lesů
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • synergie mezi obnovou ekosystémových funkcí krajiny a vytvářením pracovních míst na venkově při údržbě krajiny a v cestovním ruchu • vysoká závislost zemědělských podniků na dotacích umožňuje využít dotační politiku pro zlepšení stavu krajiny a rozvoj venkova • synergie mezi zvyšováním úrodnosti půdy, zachycováním a ukládáním uhlíku z atmosféry v půdě ve formě organické hmoty a zadržováním vody v půdě 	<ul style="list-style-type: none"> • postupující fragmentace krajiny • pokračování poklesu biodiverzity • růst frekvence extrémních hydrometeorologických jevů v důsledku změny klimatu • nedostupnost kvalitní vody v dostatečném množství po celý rok • zhoršování struktury půdy, zejména další pokles obsahu organické hmoty

Obce a regiony

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • stabilní polycentrická sídelní struktura • struktura městského osídlení přispívá ke stabilizaci sídelní struktury ČR • od roku 2007 rostou regionální disparity jen mírně, a to zejména mezi hlavním městem Prahou a ostatními kraji, nikoliv mezi kraji jednotlivými • podařilo se razantně snížit některé typy znečištění ovzduší • snižují se nerovnosti v dosaženém vzdělání či přístupu ke službám • růst diverzity národnostního složení obyvatel měst bez vzniku ghett • růst významu občanské společnosti a její zájem na rozvoji svého okolí, obce a regionu • postupně na různých úrovních vznikají zprostředkující platformy snažící se zapojit aktéry ze všech sektorů • 92 % plochy České republiky je pokryto územně plánovací dokumentací • existují etablované nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit (MA 21, CLLD) • 90 % obcí se účastní nějaké formy spolupráce municipalit • podíl zeleně ve městech roste 	<ul style="list-style-type: none"> • vznikají vnitřní periferie s horší dostupností veřejných služeb a obslužných funkcí, které ztrácejí zejm. mladší a vzdělanější obyvatele a obyvatelky • nízká míra přeshraniční spolupráce • zvětšují se nerovnosti mezi regiony v příjmech, kvalitě ovzduší a bezpečnosti • nevyužívání brownfieldů vede k extenzivnímu rozvoji měst • roste počet sociálně vyloučených lokalit • externality vyplývající z vysoké míry fyzické mobility škodí v podobě hluku, smogu lidskému zdraví • územní veřejná správa nemá vybudované účinné mechanismy pro zvládání tlaků ze strany soukromého sektoru • municipality se potýkají s nedostatky v efektivitě, kvalitě i legitimitě vládnutí, včetně zapojování veřejnosti • nejasné vymezení agend mezi státem, krajem a obcemi • vysoký počet obcí (jako administrativních jednotek) a tím daná nízká efektivita a vysoké administrativní náklady na obyvatele • často je nedoceňovaná důležitost zeleně v obcích • dlouhodobě se nedaří snižovat energetickou náročnost budov • česká města a obce se zatím na dopady změny klimatu téměř nepřipravovala
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • posilování přeshraniční spolupráce • vyrovnaný regionální rozvoj podporující polycentrický charakter území • plánování na úrovni funkčního urbanizovaného území • učinit suburbia udržitelnými a funkčními součástmi území • opětovné využívání brownfieldů a reurbanizace • zajistit dostupné a důstojné bydlení pro všechny obyvatele • přizpůsobení veřejných prostor a budov tak, aby byly přístupné a přátelské pro všechny • integrace cizinců • urbánní rozvoj v podobě integrovaných řešení spojujících technologické inovace a zachování kulturní identity • podporovat (kvalifikované) pracovní příležitosti v místech, kde chybějí • omezování vynucené mobility • metodicky podporovat kraje a obce a přenos informací mezi všemi úrovněmi vládnutí • zapojit stakeholdery i veřejnost do plánování a rozhodování na všech stupních • rozvoj místních komunit založených na posilování důvěry a vzájemnosti • pravidelné hodnocení lokálních politik z hlediska udržitelného rozvoje i naplňování národních politik • posilování znalostí a kompetencí úředníků a úřednic • pokračování v reformě veřejné správy, optimalizace počtu a kompetencí samosprávních jednotek • zvýšit kvalitu a provázanost strategického a územního plánování a řízení • lepší péče o zeleň ve městech • renovace budov a pasivně energetické stavebnictví • podpora bezemisní dopravy 	<ul style="list-style-type: none"> • růst regionálních disparit, vyliďování a stárnutí periferních oblastí • prohlubování suburbanizace a s ní spojeného rozměňování investičních i provozních prostředků, a to i u menších měst • suburbanizace je rizikem pro ekosystémy i veřejné služby a rozpočty • koncentrace komerčních zařízení občanské vybavenosti do větších center a komplexů na okraji měst • „smršťující se města“, kde vzniká tlak na změnu plánování i vládnutí. • neintegrace cizinců • nárůst zejména automobilové mobility důsledku digitalizace a s ní spojených změn na trhu práce • růst počtu sociálně vyloučených oblastí podporující zvyšování regionálních disparit • omezení příjmů veřejných rozpočtů z ESI fondů • pokračování dosavadní praxe selektivního zapojování vybraných aktérů či ignorace veřejnosti • změna klimatu výrazně zasáhne města a obce a přinese častější extrémní meteorologické jevy

Globální rozvoj

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • dobré jméno ČR ve světě díky dosahovaným výsledkům v rozvojové a transformační spolupráci, spolupráci na bilaterální úrovni a zapojení do činnosti mezinárodních organizací • čerstvé zkušenosti s transformací a přístupem do EU • formální existence institucionálního rámce pro koherenci politik pro rozvoj, resp. koherenci politik pro udržitelný rozvoj 	<ul style="list-style-type: none"> • ve srovnání se zeměmi EU15 nízký rozpočet zahraniční rozvojové spolupráce neodpovídající mezinárodním závazkům • nízké povědomí o udržitelném rozvoji zejména v soukromém sektoru, které však postupně roste stejně jako ochota k aktivitám na podporu udržitelnosti • omezená implementace principů koherence politik v praktické rovině, neboť se nedaří vzbudit odpovídající zájem především u klíčových aktérů výkonu politické moci
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • existující střednědobý výhled nárůstu objemu rozvojové pomoci • momentální široká a mezinárodně diskutovaná politická podpora oblasti udržitelného rozvoje využitelná pro prosazení důležitých strukturálních změn • aktivní účast a vystupování České republiky v mezinárodních organizacích směřující na spoluvytváření společné agendy a jejích principů na globální a regionální úrovni 	<ul style="list-style-type: none"> • nízká kredibilita v oblastech udržitelného rozvoje, ve kterých zaostává samotná Česká republika (vysoká míra exkluze ve vzdělávání, výroba a spotřeba, vysoké emise CO₂ na obyvatele) • dominance jiných témat v politickém životě ČR, která jdou často proti principům udržitelného rozvoje • nedostatek potřebné vůle, komunikační a administrativní kultury a kapacit rezortů pro vnitrozorní a mezirezortní koordinaci

Dobré vládnutí

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • v ČR jsou zkušenosti s využíváním různých demokratických forem (reprezentativních, participativních i deliberativních) • některé sociální příp. strukturální sociální nerovnosti se ČR daří mírnit celkem úspěšně (celková míra ohrožení chudobou) • část problémů veřejné správy již byla identifikována dříve, jsou zahrnuty do strategických záměrů veřejné správy a jsou řešeny 	<ul style="list-style-type: none"> • slabá nebo klesající míra politické participace prostřednictvím tradičních kanálů reprezentace (politické strany a volby) a oslabená důvěra v tyto nástroje • rostoucí negativní vliv sociálních příp. strukturálních sociálních nerovností na míru politické participace • slabá schopnost horizontální koordinace veřejné správy, v důsledku toho problém se soudržností veřejných politik (zejm. u průřezových témat) • slabý důraz na dlouhodobou perspektivu a odhad dopadů ve středním a delším časovém horizontu • slabé sepětí s aktuální zahraniční a odbornou debatou o tvorbě veřejné politiky fungování veřejné správy (konstruktivismus, překonání NPM, systémové myšlení, odolnost), v důsledku toho koncepční zaostávání • problém s inovacemi v tvorbě veřejných politik
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • řadu nástrojů k řešení problémů nemusíme ani vymýšlet, ani vytvářet, někdy stačí jen aktivněji využívat existující nástroje • stabilita daná zákonem o státní službě jako předpoklad pro dlouhodobá systémová řešení 	<ul style="list-style-type: none"> • pokles podpory demokratickému politickému uspořádání obecně • nedostatečně promyšlená změna pravidel v oblasti demokratičnosti vládnutí může vést k oslabení demokratičnosti vládnutí v jiné oblasti nebo k oslabení dlouhodobé efektivity vládnutí • používání postupů, které se jinde neosvědčily, nebo naopak nepoužívání postupů, které by při dostatečném ohledu na český kontext mohly být přínosem; v důsledku toho hrozba dlouhodobě nižší účinnost veřejných politik

1 Lidé a společnost

Vize

Česká republika je soudržnou společností vzdělaných, odpovědných a aktivních obyvatel. Společnost je soudržná díky funkčním rodinám a participujícím komunitám, důstojné práci, dostupné kvalitní zdravotní a sociální péči, rovnému přístupu ke kultuře a efektivnímu vzdělávacímu systému, který umožňuje každému dosáhnout individuálního maxima vzdělání a podporuje rozvoj přenositelných kompetencí. Občané v této společnosti dávají přednost zdravému životnímu stylu, žijí ve zdravém prostředí, a upřednostňují uvědomělou spotřebu. Materiální i nemateriální potřeby jednotlivce jsou naplňovány za předpokladu minimalizace sociálního vyloučení.

Úvod

Dopady demografického stárnutí a digitalizace přeměny trh práce

101. Primárním cílem veřejných politik je zlepšování kvality života všech obyvatel při současném respektování přírodních limitů rozvoje. Kvalita života bude v budoucnu výrazně ovlivněna trendy jako například stárnutím populace a s ním spojenými nároky na zajištění účasti dostatečného množství lidí na pracovním trhu, zvýšenými potřebami péče a zdravotních služeb. Materiální předpoklady pro dosahování kvality života rovněž výrazně ovlivní transformace pracovního trhu spojená se zrychleným rozvojem technologií – postupující automatizací (digitalizací a robotizací).

Stát musí zůstat garantem kvalitních veřejných služeb

102. Z toho je zřejmé, že rizika pro kvalitu života jednotlivce mají charakter širší, nežřídka globální, a nelze jim dlouhodobě úspěšně čelit pouze individuální aktivitou (např. osobním rozhodnutím o změně životního stylu), v rámci malých místních komunit či pouze dobrovolnou charitou. Hospodářský a technický rozvoj nesmí narušovat důstojnost člověka. Klíčovými tak i v budoucnu budou státem garantované kvalitní veřejné služby, které musí být schopny adekvátně reagovat nejen na výše naznačené trendy, ale i na dnes obtížně předvídatelná rizika (např. živelné katastrofy, terorismus či ekonomické krize).⁴ Základním pilířem veřejných služeb jsou systémy veřejného zdravotního a sociálního pojištění (včetně důchodového zabez-

⁴ V souladu s principem *odolnosti (resilience)*. OECD definuje odolnost jako „schopnost domácností, společenství a národů absorbovat šoky a zotavit se z nich, a zároveň se pozitivně adaptovat a transformovat své struktury i způsoby života tváří v tvář dlouhodobému napětí, změně a nejistotě“. Dostupné z: http://www.oecd.org/dac/FINAL_WP_13_Resilience_and_Risk.pdf.

pečení). Systémy veřejného zdravotního a sociálního pojištění bude stát dále rozvíjet pro zajištění rostoucí kvality veřejných služeb.

Spolupráce státu
s komunitami

103. Veřejné služby mají klíčovou úlohu – pro zvyšování kvality života musí být k dispozici všem obyvatelům ČR v dostatečném (a dlouhodobě rostoucím) standardu. S ohledem na specifické problémy komunit a rychlou dynamiku změn je nezbytné, aby stát spolupracoval s institucemi jiného druhu a na všech úrovních – od nadnárodních institucí a sousedních států přes samosprávy, až po různé formy partnerství s neziskovými organizacemi, podnikatelskými subjekty, odbory a v neposlední řadě s komunitami na místní úrovni (**Obce a regiony; Dobré vládnutí**).

1.1 Rodina a komunita

Univerzálně zaměřená
a mezigenerační rodinná
politika

104. Vzhledem k demografickému stárnutí a změně struktury rodiny (**Analyza rozvoje**), která představují nová sociální rizika, je důležitým předpokladem kvality života efektivní rodinná politika. Účinná politika podporující rodinu ve všech jejích základních funkcích (prorodinná politika) je postavena na předpokladu, že péče o děti a jejich výchova není jen soukromou záležitostí rodičů, ale i významným prvkem úspěšného rozvoje společnosti. Pomoc státu a společnosti rodinám s dětmi musí být chápána jako významná sociální investice do budoucího rozvoje celé společnosti. Rodinná politika proto musí být koncipována mezigeneračně a zaměřena také na podporu i středně-příjmových rodin – zejména zásadním posílením veřejných služeb pro rodiny (sociální bydlení, předškolní a raná školní péče o děti) a státní sociální podpory. Narození dětí nesmí přinášet potenciální ohrožení chudobou (za ohrožení příjmovou chudobou se považuje příjem nižší než obvykle stanovená hranice na úrovni 60 % mediánu vyrovnaného disponibilního příjmu na spotřební jednotku.⁵) a finanční situace rodiny by neměla bránit rozhodnutí o pořízení dalšího dítěte.⁶

Institut rodiny plní důležité
společenské funkce

105. Rodina je prvním místem socializace nutné pro rozvoj společnosti. Fungující a stabilní rodina tak napomáhá k celkové sociální soudržnosti společnosti. Vzhledem ke všem nenahraditelným funkcím rodiny pro společnost je podpora rodin nedostatečná, což se rozhodující mírou podílí na demografickém stárnutí obyvatelstva. Jedním z důležitých faktorů pro rozhodování lidí o tom, zda budou mít děti, resp. kolik jich budou mít, je materiální postavení rodin s dětmi. Tím je myšlena životní úroveň rodin s dětmi, a to jak ve smyslu absolutní úrovně (průměrný příjem na spotřební jednotku), tak především relativní úrovně, vyjadřované srovnáním s materiální situací bezdětných osob se stejnou úrovní hrubých příjmů. Náklady na plnění funkcí rodiny nejsou přiměřeně ekonomicky kompenzovány. Stát proto bude více zohledňovat zvyšující se náklady a hodnotu ušlých příležitostí spojenou s péčí a výchovou dětí.

⁵ Ta je dle EU stupnice je definována následovně: první dospělý v domácnosti = 1,0; každý další dospělý v domácnosti (osoba starší 13 let) = 0,5; každé dítě (do 13 let včetně) = 0,3

⁶ Detailněji v návrhu Koncepce rodinné politiky připravované Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Sladování pracovního
a osobního života

106. Dalším z opatření pro podporu rodin s dětmi je podpora flexibilních pracovních forem zaměstnání (práce z domova, částečné úvazky a flexibilní pracovní doba atd.) stejně jako výše zmíněná finanční a místní dostupnost předškolní a rané školní péče o děti. To umožní lepší sladování pracovního a rodinného života (*work-life balance*). Sladování pracovního a rodinného života musí též umožnit rodinám podporovat své seniory. Jeho cílem by mělo být zajistit jak vyšší kvalitu života díky dostatku volného času mimo zaměstnání, tak zajištění pracovních sil pro trh práce. Je třeba systematicky působit na změnu stereotypů některých zaměstnavatelů, kteří znevýhodňují zaměstnance pečující o děti či seniory v rodině.

Pozornost věnovaná rodinám
se specifickou potřebou

107. Zvláštní pozornost rodinám je také nutné věnovat rodinám ve specifické situaci – zejména neúplným rodinám, rodinám se členem se zdravotním postižením, rodinám se třemi a více dětmi, a dalším rodinám se specifickými potřebami, které jsou zároveň nejvíce ohroženy relativní i absolutní chudobou. Je nezbytné přijímat cílená opatření, která přispějí k tomu, aby členové těchto rodin měli rovný přístup ke vzdělávání, uplatnění na trhu práce a ve společnosti a nebyli tak ohroženi sociálním vyloučením.⁷ Stát zajistí neúplným rodinám, aby mohly včas disponovat výživným pro své děti.

Stát bude podporovat
fungování komunit

108. Posilování místních komunit je jedním z pilířů rozvoje. Základním předpokladem pro rozvoj komunit v obcích a regionech je rozvinutá infrastruktura (doprava, ale i zdravotní, sociální a vzdělávací služby). Veřejná správa a místní zastupitelstva musí vytvářet s centrální podporou státu nástroje pro to, aby komunity mohly udržitelně provozovat vodohospodářství, vyrábět a distribuovat energie a zpracovávat odpady. Rozvoj malého a středního podnikání, družstevnictví a komunální podniky stabilizují ekonomiku komunit. Budou vytvářeny nástroje finanční podpory pro tyto aktivity. Budování a organizování komunit (tzv. komunitní práce) aktivizuje vnitřní kapacity a zdroje komunit, napomáhá řešením, která vycházejí z potřeb cílových skupin. Tím zvyšuje efektivitu sociální intervence, snižuje náklady a navíc poskytuje zpětnou vazbu centrálním strukturám.

1.2 Práce

Práce je nejen zdrojem
příjmů, ale i zdrojem identity
jedince

109. Práce hraje klíčovou roli v našich životech – nejen jako komodita, která je nabízena na trhu práce pro zajištění obživy, ale také jako důležitý prvek pro identitu, osobní spokojenost, osobní rozvoj a socializaci člověka. Představuje významný způsob participace na rozvoji společnosti. Pro kvalitu života je zásadní práce, která není škodlivá pro lidské zdraví, a také vy-

⁷ Jako materiálně deprivované jsou definovány takové domácnosti, které mají nedostatek nebo neuspokojivou situaci nejméně u čtyř nebo více položek z devíti vybraných položek: vlastnictví zboží dlouhodobé spotřeby, jako jsou barevná televize, automatická pračka, automobil či telefon, dále schopnost uhradit pravidelné platby - nájem, půjčky, hypotéku, energie, uhradit z vlastních zdrojů neočekávaný výdaj ve výši několika tisíc korun, zaplatit všem členům domácnosti minimálně týdenní dovolenou mimo domov, dostatečně vytápět byt a kupovat maso nebo jeho vegetariánský ekvivalent alespoň každý druhý den. MPSV, Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020. Praha, 2014.

váženost mezi prací a soukromým životem. Problémem je v této souvislosti zmiňované oslabení tradičních forem zaměstnání a nárůst flexibilnějších forem zaměstnávání a poptávky po nich, a to jak z hlediska místního a časového, tak z hlediska funkčního. Takto „rozdrobená“ zaměstnání oslabují potenciál práce pro tvorbu identity a socializaci člověka.

Digitalizace jako mezní společenská transformace přináší rizika i příležitosti

110. Zásadní změny v charakteru práce přináší digitalizace ekonomiky i společnosti. Digitalizace a robotizace mohou osvobodit člověka od řady rutinních úkonů a zvýšit bezpečnost práce. Zároveň mohou přinést zánik řady pracovních míst⁸, ale též v některých oblastech služeb s vysokou mírou intenzity práce.⁹ Digitalizace a robotizace však mohou vést také k negativním kvalitativním změnám v pracovním životě například šíření prekarizovaných forem práce, pocitu ztráty kontroly a odcizení při práci ve virtuálním prostředí a přetížení pracovníků kvůli jejich stálé dostupnosti prostřednictvím komunikačních technologií a kvůli rostoucím možnostem monitorování výkonu.¹⁰

Co je prekarizace práce

111. Práce jako zdroj obživy nesmí být prekarizována. Prekarizaci chápeme jako nedobrovolnou flexibilitu a nejistotu práce, jako stav, kdy jsou občané nuceni přijmout život s nestabilní prací. Příslušníci prekariátu nemají kvůli absenci kariérního postupu pocit profesní identity.¹¹ Podle ILO je prekérní práce definována objektivní a subjektivní nejistotou v různých ohledech, zejména v trvání zaměstnání, dále nejasným pracovním poměrem, chybějícím přístupem k sociálnímu pojištění a dalším obvyklým benefitům plynoucím ze zaměstnání, nízkou mzdou a překážkami v odborové organizovanosti a v kolektivním vyjednávání.¹²

Příležitosti digitalizace zároveň přináší riziko prekarizace

112. Prekarizace práce není fenomén nutně spojený s digitalizací. Právě ta ale vede k vytváření atypických forem pracovních příležitostí, které jedincům mohou prostřednictvím různých platforem otevírat možnosti příjmu, jež nezapadají do tradičního paradigmatu spojeného s pojmem zaměstnání. Větší míra individualizace a nárůst oblíbenosti distančních forem práce mohou

⁸ Např. v sekundárním sektoru, který je pro ČR velmi významným zaměstnavatelem, v 1. pol. roku 2015 v něm v ČR pracovalo dle údajů MPSV 38,1 % zaměstnanců.

⁹ Dopady digitalizace na trh práce v ČR a EU, Odd. strategií a trendů Úřadu vlády ČR, 2015,. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/analyzy-EU/Dopady-digitalizace-na-trh-prace-CR-a-EU.pdf>.

¹⁰ EUROPEAN PARLIAMENT (2015) *Employment and Skills Aspects of the Digital Single Market Strategy*. Study for the EMPL Committee. S. 24. Dostupné z:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569967/IPOL_STU\(2015\)569967_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569967/IPOL_STU(2015)569967_EN.pdf). EUROPEAN PARLIAMENT (2016) *Industry 4.0*. Study for the ITRE Committee. S. 47-

49. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU\(2016\)570007_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU(2016)570007_EN.pdf).

FEDERAL MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS, GERMANY (2015) *Green Paper Work 4.0*. Dostupné z: <http://www.bmas.de/EN/Services/Publications/arbeiten-4-0-greenpaper-work-4-0.html>.

¹¹ Die STANDING, G. *The Precariat: The New Dangerous Class*, Bloomsbury Academic.

¹² ILO. *From Precarious to Decent Work*, 2012, s. 27. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_179787.pdf. Pojem prekérní práce není zatím dostatečně definičně ukotvený.

vést k oslabení odborové organizovanosti a k oslabení postavení kolektivního vyjednávání. Stát proto musí účinně a komplexně chránit zaměstnance, ne jeho konkrétní pracovní místo.

Pracovní aktivita skrze ekonomiku platformem musí být důstojná

113. Ekonomika platformem (často označována také jako tzv. ekonomika sdílení – *sharing economy*, *collaborative economy*) zprostředkovávajících práci (*on-demand economy*, *gig-economy*), tedy sektor vzniklý také díky procesu digitalizace a vývoji v oblasti ICT jako takovému, přináší nové možnosti pro všechny strany. Zároveň ale stírá hranice mezi poskytovateli služeb jako takovými, spotřebiteli, pracovníky a osobami samostatně výdělečně činnými (OSVČ), a potenciálně tak vede k nárůstu atypických forem práce. Ani takové nové druhy zaměstnání nesmí být postiženy prekarizací. Stát musí přivést tento nový druh ekonomické aktivity do světa formální ekonomiky. Dále musí zajistit uplatnění a dodržování pracovního práva včetně pravidel bezpečnosti práce i u činností vykonávaných prostřednictvím ekonomiky platformem a jiných nových atypických forem práce ve snaze naplnit v nich princip důstojné práce. Ta je definována jako produktivní práce v podmínkách svobody, rovnosti, bezpečí a lidské důstojnosti, při které jsou chráněna a respektována práva pracovníka a za kterou je vyplácena odpovídající odměna společně se sociálním zabezpečením.¹³ Stát bude v tomto sektoru také věnovat pozornost otázce ochrany spotřebitele.

Bude se rozlišovat mezi obchodně poskytovanou službou a pouhým sdílením

114. Stát bude důsledně uplatňovat svá současná pravidla, jelikož ekonomická aktivita prováděná prostřednictvím některých platformem (alespoň těch lokálně působících) je v jejich dosahu.¹⁴ Činnost prováděná jejich prostřednictvím bude považována za zaměstnání, pokud bude vykonávána v podřízeném vztahu, její náplň bude pracovní povahy a bude za ni poskytována finanční odměna.¹⁵ Stát proto bude obecně potírat falešnou samostatnou výdělečnou činnost (*bogus self-employment*, tzv. švarc systém). Česká republika bude ale zároveň s ohledem na potenciální výhody tzv. ekonomiky sdílení rozlišovat pomocí stanovení tzv. prahových hodnot (zohledňujících úroveň příjmů nebo pravidelnost poskytování služby) mezi profesionálními službami a službami *peer-to-peer* (propojení uživatelů jako sobě rovných), které mají za cíl náhradu nákladů poskytovateli služeb a nejsou motivované ziskem finanční odměny.

Nutnost připravenosti na digitalizační společenskou transformaci

115. Digitalizace bude jev asymetrický, regionálně i profesně, a to jak na vnitrostátní, tak i na globální úrovni. Digitalizace přinese změny i do řady dalších oblastí než pouze na trh práce v úzkém slova smyslu, jelikož práce

¹³ Definice Mezinárodní organizace práce (ILO), 2009. Dostupné z: https://www.rconline.undg.org/wp-content/uploads/2011/11/RC_brochure_Final_WEB_Feb111.pdf.

¹⁴ DRAHOKOUPIL, J.; FABO B. The platform economy and the disruption of the employment relationship. ETUI Policy Brief: European Economic, Employment and Social Policy 2016, 2016(5). Dostupné z: <https://www.etui.org/Publications2/Policy-Briefs/European-Economic-Employment-and-Social-Policy/The-platform-economy-and-the-disruption-of-the-employment-relationship>.

¹⁵ Sdělení Evropská komise č. 356 (2016). Evropský program pro ekonomiku sdílení, 2. 6. 2016. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881>.

není pouze zdrojem obživy. Digitalizace je změnou kvantitativní (prohloubí nebo naopak utlumí některé již existující problémy), ale nejspíš také kvalitativní (přinese nové typy problémů). I když je obtížné odhadovat časový výhled jednotlivých změn, musí ČR chystat koncept digitalizované společnosti tak, jako by měla být v horizontu patnácti let realitou.

Práce může dlouhodobě přestat být hlavní životní činností

116. V dlouhodobé perspektivě nás totiž pravděpodobně trvale čeká společnost, ve které většinu dnešní lidské pracovní činnosti budou vykonávat programy a stroje. Zaměstnání v tradičním smyslu pak dost možná bude mít jen malá část populace (např. v oblasti kreativity, inovací a vrcholného rozhodování i pečovatelských oborech). S touto perspektivou je vhodné nahlížet mj. na společenskou debatu o vývoji systémů sociální ochrany.

Digitalizace nesmí vést k nárůstu socio-ekonomických nerovností

117. Potenciál digitalizace a robotizace musí být využit pro zvýšení kvality života všech obyvatel. Politiku zaměstnanosti je třeba orientovat na jednotlivé životní fáze. Celoživotní profesní vzdělávání umožní větší profesní mobilitu a různé typy kariérového poradenství budou sloužit k orientaci v měnícím se světě práce. Bude docházet k rychlé transformaci klasických pracovních činností, jejich častému zániku a vzniku činností zcela nových. Lidé budou za svůj pracovní život vykonávat i několik rozdílných profesí.

Využití digitalizace předpokládá regulaci a redistribuci

118. Daňová a sociální politika musejí být schopny reagovat na riziko polarizace trhu práce na vysoko a nízko kvalifikované segmenty z důvodu robotizace rutinních činností. To se může promítnout do výrazné platové polarizace s růstem zastoupení tzv. pracující chudoby a s negativním dopadem na růst nerovností ve společnosti.¹⁶ Z hlediska státu je třeba podnikat takové kroky, které budou rozvíjet pozitivní dopady digitalizace (např. redukce potřebné pracovní síly jako krok k rozšíření volného času, ne jako krok k prekarizaci propouštěných zaměstnanců). Digitalizace ekonomiky a společnosti ale také přinese nová pracovní místa.¹⁷ Rychlé osvojení a další rozvoj technologií digitalizace a robotizace může mít kladný vliv na pozici ČR v evropské a celosvětové dělbě práce.

Nárůst stříbrné i zelené ekonomiky

119. Demografické stárnutí a požadavky na celoživotní učení si vyžádají posílení počtu zaměstnanců ve školství, zdravotnictví, sociálních službách a pečovatelských (v tzv. *stříbrné ekonomice*¹⁸), zároveň povedou k úbytku produktivní složky obyvatelstva. Změna klimatu, tlak na efektivnější využívání zdrojů a snížení produkce znečištění, či ochrana ekosystémů si vyžádají opatření s environmentálními i ekonomickými přínosy v rámci tzv. zelené ekonomiky (mj. posílení počtu pracovníků realizujících např. opatření na

¹⁶ Viz studie AUTOR D.H.; DORN, D. (2013): The Growth of Low-Skill Service Jobs and the Polarization of the U.S. Labor Market, *American Economic Review* 103.

¹⁷ FREY, C. B.; OSBORNE, M. A. (2013): *The Future of Employment: How susceptible are Jobs to Computerisation?* BRYNJOLFSSON, E.; McAfee, A. (2014): *The Second Machine Age*.

¹⁸ EVROPSKÁ KOMISE, (2015) *Growing the european silver economy*, 2015., Dostupné z: <http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/active-healthy-ageing/silvereco.pdf#view=fit&pagemode=none>.

posílení retence vody v krajině; oblast energetických úspor, jež prokázala vysoký multiplikační efekt v oblasti české ekonomiky a další).

Zkrácení pracovní doby jako
zvýšení produktivity práce
i tržní poptávky

120. Je na místě vést celospolečenskou diskusi o zkrácení pracovní doby (při zachování výše mezd a platů). Zkrácení pracovní doby není pouze řešením pro očekávané zvýšení produktivity práce, ale rovněž pro zvýšení poptávky v jiných sektorech hospodářství (např. cestovním ruchu a službách obecně).

I činnosti mimo zaměstnání
by měly být placenou prací

121. Ale především je třeba rozšířit naše chápání práce o činnosti, které jsou pro společnost prospěšné a často dosud nejsou ohodnoceny. Jedná se např. o péči o závislou osobu,¹⁹ péči o životní prostředí, občanskou angažovanost apod.

Nalákat Češky/Čechy zpět
do vlasti a na tuzemský trh
práce

122. Jednou z možností, jak přizpůsobit nabídku pracovní síly měnící se poptávce a posílit diverzitu zkušeností, znalostí a kontaktů, je podpora návratu Čechů a Češek ze zahraničí. Nástroji může být nabídka platů srovnatelná s platy pro danou pozici v Západní Evropě, pro experty a expertky ze zahraničí je rovněž možné na jistou dobu zavést zvýhodněné daňové pásmo.²⁰

Podpora pracujících seniorů

123. Další možností je zapojení seniorů a jejich návrat na trh práce. Mezinárodní srovnání ukazují, že je reálné zvýšit míru zaměstnanosti starobních důchodců a důchodkyň o více než 20 %.²¹

Podpora účasti znevýhodněných skupin i lidí ze zahraničí
na pracovním trhu

124. Česká republika bude podporovat větší zapojení doposud trhem práce znevýhodněných skupin (ženy-matky, lidé do 24 let včetně studentů, lidé nad 50 let včetně seniorů a zdravotně postižení) do pracovního procesu. Stát umožní ženám-matkám také plynulý návrat z rodičovské dovolené a možnost sladění rodinného a pracovního života (*work-life balance*). Učiní tak podporou většího využití flexibilních pracovních podmínek s ohledem na minimalizaci prekarizace a navýšením kapacit kvalitní předškolní péče o děti s cílem uspokojení její poptávky. Stát se také zasadí o větší podíl žen v managementu firem a bude snižovat platovou nerovnost (*gender pay gap*).

Optimální imigrační politika

125. Česká republika bude optimálně koncipovat svou imigrační politiku tak, aby využila především imigrace vysoce vzdělaných a kvalifikovaných pracovníků a pracovníc, kteří podpoří diverzitu a potažmo tak kreativitu,

¹⁹ Péči o závislou osobu je možné podporovat např. prostřednictvím tzv. pečovatelské dovolené financované z veřejných systémů.

²⁰ Např. Dánsko nabízí vysoce kvalifikovaným a vysoko příjmovým skupinám pracovníků a vědců ze zahraničí daně z příjmů o 40 % nižší po dobu tří let. Počet vysoce vzdělaných cizinců a Dánů, kteří se vrátili ze zahraničí, po zavedení této daňové úlevy vzrostl o 23 %. KLEVEN, H.J.; LANDAIS, C.; SAEZ, E.; SCHULTZ, E. (2014). Migration and Wage Effects of Taxing Top Earners: Evidence from the Foreigners' Tax Scheme in Denmark. *The Quarterly Journal of Economics* (2014) 129(1): 333-378 doi:10.1093/qje/qjt033.

²¹ ŠATAVA, J. (2015): Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku: Institucionální pobídky v České republice. *IDEA studie 9-2015*. Národohospodářský ústav AV ČR. ISBN 978-80-7344-355-9.

inovace a konkurenceschopnost podniků a institucí na vysoce kvalifikovaných (*white-collar*) a manažerských pracovních pozicích. Dobře řízená imigrační politika také pomůže zvýšit ekonomický výkon a finančně posílit veřejné rozpočty.

Úspěšná integrace jako konkurenční výhoda

126. Česká republika připraví vhodné prostředí pro integraci cizinců a cizinek na trh práce a do společnosti, aby mohla využít jejich zkušenosti a etnickou různorodost jako svoji konkurenční výhodu. Stát se bude snažit posílit toleranci a vstřícné postoje většinové společnosti vůči cizincům a cizinkám, bude pracovat na kvalitní propagaci své země v zahraničí a vylepší tak své dobré jméno z pohledu zahraničních talentů a vysoce kvalifikovaných pracovníků a pracovníc. Stát také zajistí rovný přístup cizinců a jejich rodin ke vzdělání a k veřejné zdravotní péči. Zjednoduší systém uznávání vzdělání z ciziny, tak aby se jeho procedura nestávala zbytečnou překážkou. Stát bude podporovat výuku českého jazyka pro cizince a vznik mezinárodních cizojazyčných škol.

1.3 Nerovnosti

Lokálně dostupné a kvalitní veřejné služby

127. Stát zajistí dostatečně hustou síť veřejných služeb na celém území České republiky.²² Rozvoji periferních území může napomoci podpora lokální ekonomiky, zkvalitnění veřejné dopravní obslužnosti, vyšší pokrytí vysokorychlostním internetem, energetické soběstačnosti postavené na obnovitelných zdrojích energie, biozemědělství a environmentálně šetrné turistiky.

Systematické potírání diskriminace

128. Diskriminace znemožňuje optimální využití lidského potenciálu, čímž přináší ekonomické ztráty, a je tedy nejen hodnotovým ale i ekonomickým celospolečenským problémem. Česká republika ji proto bude dlouhodobě a systematicky eliminovat, mj. svou aktivitou v navrhování efektivních legislativních opatření, která budou daný jev potírat, a také formou cílené podpory ohrožených skupin.²³

Genderové nerovnosti přetrvávají napříč různými oblastmi společenského života

129. Česká republika bude snižovat genderové nerovnosti projevující se v různých oblastech společenského života, zejména v oblasti nízké participace žen s malými dětmi na trhu práce²⁴ a vysokými rozdíly v příjmech žen a mužů (*gender pay gap*) a v jejich důchodech (*gender pension gap*). Stát se také zaměří na nízké zastoupení žen v politice a rozhodovacích pozicích a vysokou míru vertikální a horizontální genderové segregace trhu práce.

²² MINISTERSTVO VNITRA ČR, *Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb*, 2004.

²³ Například v souladu s Cílem udržitelného rozvoje č. 5 *Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek*, podcílem č. 5.4 *Uznávat a oceňovat neplacenou péči a domácí práce pomocí zajištění veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany a prosazování sdílené odpovědnosti v rámci domácnosti a rodiny podle zvyklostí dané země*.

²⁴ Podle analýzy Sociologického ústavu Akademie věd ČR s názvem *Ekonomické dopady mateřství: co znamená odpovědnost za péči o dítě/děti pro ženy z hlediska jejich pracovního uplatnění a ekonomického postavení?* z roku 2015 dosahuje zaměstnanost českých matek s dětmi pod 15 let pouhých 57 %, což je jedna z nejnižších hodnot v EU (OECD Family Database 2015)).

Bude potírat dosud častou přímou diskriminaci na základě pohlaví, kterou výrazně častěji zažívají ženy než muži.²⁵ Při tom je třeba vzít v potaz negativní roli genderových stereotypů, které podporují zachování a replikaci genderových nerovností.

Klíčem k úspěšnému procesu romské integrace je vzájemné pochopení a rovný přístup

130. Zvrácení negativních trendů ve vývoji situace Romů v ČR by mělo být zajištěno rovným přístupem k inkluzivnímu vzdělání, a to již od předškolního věku, nediskriminačním prostředím v oblasti zaměstnanosti, bydlení a zdraví.²⁶ V sociální oblasti je potřeba věnovat se prevenci vyloučení a podporovat komunitní přístupy.²⁷ V procesu integrace nabývá na významu otázka, zda je možné, aby se jedinec nebo skupina obyvatel integrovali do společnosti, kterou obecně nejsou přijímáni a postoje vůči nim jsou dle průzkumů veřejného mínění převážně negativní a odsuzující. Klíčové je proto, a to i v přístupu k dalším národnostním menšinám, vytvářet prostor pro vzájemný dialog a toleranci, jež podpoří odstranění rozdílů mezi podstatnou částí minority a většinovou populací.

Problém bezdomovectví je třeba řešit prostřednictvím veřejných služeb

131. Řešení bezdomovectví jako extrémní formy sociálního vyloučení vyžaduje účinnou koordinaci širokého spektra aktivit, které mohou ovlivnit jednotlivé faktory vzniku nebo udržení bezdomovectví (s využitím nástrojů sociální práce a sociálních služeb, zdravotní péče, podpory bydlení pomocí sociálních transferů apod.).²⁸ Pro zvrácení negativních trendů je nutné doplnit existující veřejné služby o funkční systém sociálního bydlení, který v návaznosti na existující nástroje zajistí pro ohrožené osoby důstojné podmínky pro bydlení a rovněž sníží pravděpodobnost pádu do chudoby.²⁹

1.4 Vzdělávání

Školní vzdělávání musí především učit připravenosti na změnu

132. Globalizovaný svět bude přinášet více výzev a lidé v něm budou potřebovat širší záběr a schopnost orientace. V rychle se měnícím světě se rychle proměňuje a vyvíjí skladba potřebných znalostí a dovedností a naopak narůstá potřeba přenositelných kompetencí. Na jedné straně např. vzrůstá potřeba rozvoje digitální gramotnosti – schopnosti zvládat digitální technologie, které rapidním tempem mění společnost na celém světě), na druhé straně roste naléhavost rozvoje snižujících se gramotností vztahujících se k nakládání s reálným světem (přírodovědných, environmentálních, polytechnických, jazykových a finančních).³⁰ Vzdělávání proto

²⁵ Podle výzkumu Veřejné ochránkyně práv Mgr. Anny Šabatové uvádí osobní zkušenost s diskriminací 13 % žen a 9 % mužů. Nejčastěji diskriminaci zažívají při hledání placené práce a výkonu práce. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Vyzkum/diskriminace_CZ_fin.pdf.

²⁶ V souladu se Strategií romské integrace do roku 2020.

²⁷ V souladu se Strategií romské integrace do roku 2020 a Strategií boje se sociálním vyloučením do roku 2020.

²⁸ MPSV (2013) *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. Praha, 2013.

²⁹ MPSV (2015) *Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025*. MPSV 2015.

³⁰ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions *Improving compe-*

musí učit kritickému myšlení a připravenosti zvládat změny, které nás čekají, ale také je ovlivňovat a usměrňovat (účastnit se plánování a rozhodování). Vzdělávací systém v České republice bude rozvíjet kognitivní schopnosti i praktické kompetence pro nakládání s reálným světem, ale také poskytovat robustní základ všeobecného vzdělání a rozvíjet dovednosti s těmito znalostmi pracovat (etiku, logiku, systémové a kritické myšlení), aby se lidé v pozdějším životě mohli průběžně specializovat, včetně schopnosti kritické práce se zdroji – zvláště pak s těmi nového druhu (např. internetovými). Tyto aspekty je třeba uplatnit při plánovaných revizích obsahu kurikulárních dokumentů.

Vzdělávání musí být rozvojem všeobecných kompetencí

133. Smysl vzdělávání nesmí být zužován na přípravu pracovní síly pro trh práce,³¹ resp. pro potřeby zaměstnavatelů projevující se v daném momentě. Jeho cílem v 21. století musí být rozvoj kompetencí pro celý aktivní občanský, profesní i osobní život (jako je např. občanská participace, iniciativa a podnikavost, kreativita, komunikace a spolupráce či řešení konfliktů a problémů a jiné měkké dovednosti). Musí být zaměřeno na rozvoj celoživotních kompetencí potřebných pro nastoupení cesty udržitelného rozvoje.³² V obsahu vzdělávání musí být důležitým aspektem *transdisciplinarita*,³³ tj. propojení různých oborů a oblastí lidské činnosti – porozumění vzájemné propojenosti společenských a přírodních, lokálních a globálních, minulých a budoucích procesů s cílem přijmout spoluzodpovědnost za vytváření světa, ve kterém žijeme. K tomu je zapotřebí pěstovat také rozmanitost aktivních a participativních vzdělávacích přístupů a metod. Jedině tak je možné dosáhnout proměny životního stylu k preferování udržitelné spotřeby, která je klíčová pro dosažení environmentální udržitelnosti a transformaci ekonomického systému směrem k menší materiálové náročnosti, a podporovat ochranu životního prostředí a sociální soudržnost³⁴ tak, aby všichni měli možnost být zapojeni a žít důstojný život.

Žáci by neměli být selektováni v nízkém věku

134. České děti vykazují v mezinárodním srovnání³⁵ nízkou oblibu školy (patří k nejméně motivovaným pro vzdělávání, „nerady chodí do školy“, „ve škole se nudí“). Naš vzdělávací systém doposud dělí děti již v poměrně útlém věku na talentované a netaalentované a směřuje je do různých typů

---

tences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools, SEC(2008) 2177

³¹ OECD (2016) *Trends Shaping Education 2016*,. Dostupné z: <http://www.oecd.org/edu/trends-shaping-education-22187049.htm> (16. 8. 2016).

³² V souladu s Cílem udržitelného rozvoje č. 4: Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny, úkolem 4.7 *Do roku 2030 zajistit, aby všichni studenti získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání o udržitelném rozvoji a trvale udržitelném způsobu života, o lidských právech, genderové rovnosti, dále pomocí podpory kultury míru a nenásilí, globálního občanství i docenění kulturní rozmanitosti a příspěvku kultury k udržitelnému rozvoji.*

³³ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2014) *Rámcem rozvoje vysokých škol do roku 2020*.

³⁴ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2015) *Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání*.

³⁵ Studie PISA a TIMSS. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/files/DPuceni_muceni.pdf.

škol. Společnost tak nedokáže ocenit a rozvíjet různorodé předpoklady každého žáka a žákyně, omezuje tím jejich životní šance a ochuzuje sama sebe (cílem by naopak měl být posun k tzv. designu zaměřeného na člověka – *Human Centred Design*, tj. vycházet primárně z potřeb jednotlivých žáků a žákyně). Mezi různými vzdělávacími cestami proto musí existovat vzájemná prostupnost.³⁶ Stát zajistí, aby vzdělávací systém i nadále plnil svou socializační funkci podporující soudržnost společnosti. A to prostřednictvím vytvoření takových podmínek ve vzdělávání, v jejichž rámci má každý žák nebo žákyně bez rozdílu příležitost začlenit se a vzdělávat se v hlavním vzdělávacím proudu. To je důležité i proto, aby vzdělávání zůstalo místem socializace, protože vzhledem k oslabující socializační roli práce, se vzdělávání stane klíčovým socializačním systémem zaručujícím sociální soudržnost.

Vysoké školy jako autonomní
centra vzdělanosti

135. Vysoké školy by měly i nadále plnit svůj nezastupitelný význam ve společnosti rozvojem svých čtyřech svých základních funkcí, které jsou všechny stejně významné. Za prvé jakožto autonomních a nezávislých center vzniku nových poznatků a inovací, které přinášejí prospěch celé společnosti ve formě nového vědění, produktů či služeb; za druhé zároveň jakožto centra vzdělanosti, kde se tyto poznatky, vědění a typ myšlení předávají lidem a umožňují jim osobní rozvoj. Zatřetí, jako institucí připravujících vysoce kvalifikované odborníky a odbornice pro svět práce, začtvrté jako prostor rozvoje aktivního občanství nezbytného pro další fungování demokratické společnosti. Role vysokého školství ve společnosti stále vzrůstá s tím, jak se společnost stává složitější a provázanější i s tím, jak roste role moderních technologií a nutnost zvládnání velmi komplexních vzdělávacích obsahů. Vysoké školství musí umět na významné změny ve společnosti reagovat, nesmí se tak ovšem dívat na úkor autonomie a akademických svobod. Naprosto zásadní je, aby vysoké školství bylo dostupné všem bez ohledu na jejich sociální a ekonomické postavení a zůstalo veřejným statkem a veřejnou odpovědností včetně odpovídající úrovně financování.

Věda a výzkum jako cesta k
poznání a inovacím

136. Věda a výzkum je základním prostředkem, jak dlouhodobě dosahovat inovací a zvládat tak hospodářské, společenské, environmentální a další změny. Kvalitní vědecká činnost je také základem pro kvalitní vzdělávání na vysokoškolské úrovni. Pro to, aby vědecké a výzkumné aktivity byly dlouhodobě skutečně přínosné, je potřeba zachovat silnou roli základního výzkumu, bez kterého nikde na světě dlouhodobě není možné udržet kvalitní aplikovaný výzkum a vývoj. Vědu a výzkum není možné jednoduše podřizovat tržní logice a vnímat prostředky na základní výzkum jako neefektivně vynaložené. Je potřeba podporovat také spolupráci vysokých škol, výzkumných institucí a soukromého sektoru, nikoliv však na úkor svobody bádání. To zajistí především adekvátní financování základního výzkumu a

³⁶ V souladu se *Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2020*, prioritou 1. Snižovat nerovnosti ve vzdělávání.

podpora spolupráce vědeckých center, univerzit a firem založená na principu rovných podmínek a transparentnosti.

Vzdělávat se je třeba celý život

137. Důležitá je podpora celoživotního vzdělávání u celé populace, a to občanského i profesního, včetně zapojení věkových skupin 55+ (i 65+) do vzdělávání a získávání kompetencí spojených s fungováním v měnícím se světě. Systém celoživotního učení by měl být založen na možnosti volby různých vzdělávacích cest a jejich prostupnosti. Žádoucí je také pravidelné vzdělávání osob pracujících se sociálně vyloučenými osobami, včetně veřejných opatrovníků, s cílem prevence prohlubování sociálního vyloučení a možné diskriminace. Podobně jako v oblasti kultury budou pro plnění vzdělávacích potřeb společnosti i nadále významná nezávislá média veřejné služby. V této věci je možné využít distančních forem vzdělávání včetně těch prováděných prostřednictvím internetu.

Klíčová je podpora role vzdělavatelů

138. Zásadním předpokladem realizace výše uvedených cílů je podpora vzdělavatelů a vzdělavatelek pro zajištění kvalitní výuky.³⁷ Pro veřejný vzdělávací systém musí být zajištěny dostatečné zdroje odpovídající vyspělým státům.³⁸ Stejně významné jsou však i systémové změny v pregraduálním i dalším vzdělávání vzdělavatelů, v jejich metodické podpoře při zvyšování kvality, tak aby dokázali být nositelem změny a převzít roli průvodců učením v měnícím se světě. Měla by být podporována celková demokratizace vzdělávání a participativní přístupy ve vzdělávání.

Otevřenost vzdělávání

139. Vzdělávací instituce musejí být otevřené spolupráci, je zapotřebí podporovat iniciativy zdola, síťování, zapojení nestátních aktérů do vzdělávání, propojování různých forem vzdělávání a různých vzdělávacích institucí (formální a neformální, školní a mimoškolní, počáteční a další vzdělávání).³⁹ Nutné je též přehodnocení „pozitivistického“ přístupu ke vzdělávání a naopak pěstování rozmanitosti aktivních a participativních vzdělávacích postupů a metod, a to s ohledem na budoucí zapojení jedince do společnosti ve všech ohledech.⁴⁰ Mezi podporované přístupy by měly patřit zejména konstruktivistické pojetí výuky,⁴¹ systémové myšlení a pěstování schopnosti adaptace na změnu včetně odolnosti (*resilience*).

Vzdělávání jako katalyzátor porozumění principům udržitelného rozvoje

140. Vzdělávání není pouze jednou z mnoha oblastí, ale právě tou oblastí, která zásadním způsobem podmiňuje směřování České republiky k udržitelnému rozvoji.⁴² Podoba a obsah vzdělávání musí být takové, aby

³⁷ V souladu se *Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2020*, prioritou 2. Podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad.

³⁸ Dle zprávy MŠMT *České školství v mezinárodním srovnání 2015* dosahoval ve státech OECD v roce 2012 průměr výdajů na vzdělávání 11,6 % celkových veřejných výdajů. V ČR to bylo pouze 8,9 % veřejných výdajů.

³⁹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2014) *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*. S. 12.

⁴⁰ EDUIN 2016. Studie pro Aspen Institute Prague. Dostupné z: <http://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2016/11/Vzdelavani.pdf>.

⁴¹ KORCOVÁ, K. (2013). Konstruktivismus v inovativních vzdělávacích programech v české škole. *Studia Paedagogica*, 54(11), 159–168.

⁴² UNESCO, *Global Education Monitoring Report Summary*, 2016, s. 8.

podpořily naplnění cílů a opatření v dalších oblastech strategického rámce *Česká republika 2030*, ať se jedná o přístup k práci, digitalizaci, odstranění nerovností, zajištění zdraví nebo podporu kultury. V této souvislosti bude provedena revize obsahu kurikulárních dokumentů a důležité místo v nich zaujme rozvoj kompetencí pro udržitelný rozvoj (aktivní občanský, profesní i osobní život – zvládání a ovlivňování změn a porozumění vzájemné propojenosti společenských a přírodních, lokálních a globálních, minulých a budoucích procesů) a aktivizující participativní metody zaměřené na vlastní iniciativu žáků. Je potřeba zvýšit účast pedagogů na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřeném na koordinaci vzdělávání pro udržitelný rozvoj na školách.⁴³

1.5 Zdraví

Je třeba snížit nerovnosti ve zdraví jednotlivých skupin společnosti

141. Z hlediska zdravotního stavu obyvatel existují mezi skupinami obyvatel v České republice zřetelné nerovnosti (např. dle imisně zatížených oblastí či ve střední délce života dle dosaženého vzdělání). Je třeba zlepšit zdraví všech obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví.⁴⁴ Klíčová je role sociálních determinantů zdraví,⁴⁵ stejně jako je významný vliv kvality životního a pracovního prostředí na zdraví populace.⁴⁶

Lékařská péče nemá být určena pouze již nemocným

142. Základem zdravotní politiky České republiky bude podpora zdraví během celého života, tedy dlouhodobý pravidelný systematický přístup k ochraně a podpoře zdraví a primární prevenci nemocí. Zdravotnictví by nemělo mít pouze funkci zachytné sítě pro již nemocné, naopak mělo by prioritně plnit funkci preventivní a snažit se o to, aby lidé vůbec ne onemocněli nebo aby nemocných bylo co nejméně.

Je třeba vytvořit střediska prevence

143. Mezi nástroje podpory prevence zdraví patří také podpora intenzivnějšího využívání preventivních prohlídek včetně screeningových vyšetření. Rovněž je důležité uplatňovat vyhodnocování strategických dokumentů státní správy z hlediska ochrany a podpory veřejného zdraví (*Health Impact Assessment*). Mezi priority bude proto patřit vytvoření a provozování plošné sítě pracovišť (center) podpory zdraví a primární prevence nemocí. Těmto pracovištím je dále třeba zajistit udržitelnost a institucionální podporu.

⁴³ ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Tematická zpráva: Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách*. 2016.

⁴⁴ V souladu s národní strategií *Zdraví 2020*, jež definuje jako strategický cíl 1 *Zlepšit zdraví obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví*.

⁴⁵ „Řešení sociálních nerovností výrazně přispívá ke zdraví a životní pohodě. (...) Znehodnocení osob a jejich zranitelnost se během života obvykle prohlubuje a je podmíněna jednaním, které má důležitý vliv na zdraví, např. rizikové a škodlivé užívání alkoholu a kouření, špatné stravovací návyky, nedostatečná pohybová aktivita a psychické problémy. Zmíněné chování je do značné míry důsledkem stresu a dalších životních nesnází.“ *Zdraví 2020*.

⁴⁶ V souladu s Cílem udržitelného rozvoje č. 3 *Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku*, úkolem 3.9 *Do roku 2030 podstatně snížit počet úmrtí a onemocnění vlivem nebezpečných chemických látek a znečištěného vzduchu, vody a půdy*.

Efektivní ochrana zdraví
podpořená prostředky veřej-
ných rozpočtů

144. Pro efektivní ochranu a podporu zdraví a prevenci nemocí je třeba zajistit dostatečné financování, a to jak ze státního rozpočtu, tak i z všeobecného zdravotního pojištění a dalších zdrojů. Prostředky ze zdravotního pojištění (tj. zejména z tzv. fondů prevence zdravotních pojišťoven) je nutné využívat efektivně k podpoře zdraví a prevenci nemocí.

Cestou je zdravé životní
prostředí i životní styl včetně
kvalitních potravin

145. Pro další zlepšení zdraví je třeba zásadní měrou snižovat zátěž lidí zdravotně rizikovými látkami i hlukem. Nejnaléhavější jsou rizikové emise z domácích topenišť na pevná paliva (uhlí), rizikové emise z diesellových a benzinových motorů především v dopravě (PAU, B(a)P, PM_{2,5}) a další zdravotně rizikové látky v ovzduší, ve vodách, v půdě, vnitřním prostředí budov, v potravinách, nápojích i jiných předmětech. Z pohledu kvality života jsou důležité změny životního stylu jako např. odvykání kouření a postupný přechod k nekuřáctví, ale také změny sociálních okolností a prostředí ovlivňujících zdraví lidí, včetně dostupnosti kvalitních potravin, přístupu ke kvalitní vodě, práce ve zdravém prostředí (tzn. kromě jiného absence znečištění vzduchu – smogu a cigaretového kouře apod.). S ohledem na demografické stárnutí je nezbytné zajišťovat zdravé pracovní prostředí pro všechny věkové skupiny. Stát bude klást důraz především na podporu udržitelné práce a zdravého stárnutí již od začátku profesní dráhy. Je nutné zabývat se budoucími potřebami pacientů, zaměstnanců i pracovníků.

Účinným nástrojem je také
zdravotní gramotnost

146. Stát bude více investovat do prevence nemocí, podpory zdraví a rozvoje *zdravotní gramotnosti* obyvatel. Zdravotní gramotnost je schopnost rozšiřovat znalosti a dovednosti, díky kterým se lidé dokáží rozhodovat ve prospěch vlastního zdraví i zdraví svého okolí, a také schopnost orientovat se v komplexním systému zdravotní a sociální péče. Nezanedbatelný je ovšem také přístup jedince k naplňování vlastního zdravého životního stylu a jeho odpovědnost za své zdraví.

Všeobecně dostupná, kvalit-
ní veřejná a dostatečně
financovaná zdravotní péče

147. Pro omezení dopadů sociálních rozdílů na zdravotní stav obyvatel je klíčové udržet všeobecně dostupnou zdravotní péči v dostatečné kvalitě na celém území České republiky. Zásadní výzvou je udržitelnost a institucionální podpora systému ochrany a podpory veřejného zdraví a prevence nemocí. Stát zajistí zejména plošnou a stabilní institucionální podporu, protože oslabování tohoto systému by vedlo k jeho neefektivitě a k zásadním dopadům nejen na zdraví občanů, ale i na celkové veřejné výdaje na zdravotnictví a ekonomiku České republiky. Za účelem zvyšování kvality života stát chce postupně navyšovat zdroje alokované pro systém zdravotnictví na úroveň průměru vyspělých států. Klíčovými jsou investice do stabilizace a rozvoje zdravotnického personálu, včetně vyrovnání lokálních (regionálních) nedostatků jeho konkrétních specializací. K zajištění kvalitní lékařské péče je nutné zajistit dostatečný počet lékařů a lékařek – vzhledem k jejich stárnutí a nedostatku v některých oblastech. Stát se proto zasadí o zvýšení počtu studujících na lékařských fakultách i počtu vysokoškolských pedagogů a pedagožek, zejména teoretických oborů. Vzhledem k délce studia lze očekávat zlepšování současné situace až po roce 2025.

Adaptace zdravotnictví na
nastupující rizikové trendy

148. Zdravotní systém musí být připraven čelit novým problémům, např. rizikům nových infekčních onemocnění, nárůstu rezistence vůči antibiotikům, či nárůstu duševních onemocnění ve společnosti.

Statistická analýza
a nastavení procesů inovace
ve zdravotnictví

149. Další možnosti rovněž nabízí výrazné zkvalitnění a zajištění dostupnosti zdravotnických dat a statistiky, včetně jednotlivých indikátorů zdravotního stavu, a to jak v mezinárodním srovnání, tak na národní úrovni a na úrovni regionů, měst a obcí.⁴⁷ Jsou nastaveny postupy pro vstup nových technologií do zdravotnictví, které zajišťují prověřování klíčových aspektů aplikace (klinické přiměřenosti, přínosu k léčbě, efektivity využití, etických a sociálně-kulturních dopadů). Je na místě operativně tyto postupy prověření dopadů (např. *Health Technology Assessment*) rozvíjet.

Tvorba politik pro oblast
zdraví

150. Péče o zdraví přesahuje resort zdravotnictví a vyžaduje zapojení institucí na všech úrovních státní správy, neziskového i soukromého sektoru, vědeckých a vzdělávacích institucí, komunit i jedinců. K řízení a rozhodování je třeba přizvat všechny složky společnosti, sociální skupiny i jednotlivce. Česká republika chce posílit veřejné zdravotnictví, zejména orgány a instituce ochrany a podpory veřejného zdraví.

1.6 Kultura

Zdrojem identity národního
společenství

151. Kulturu je možné chápat jako sféru rozvoje tvořivosti a aktivního utváření i reflexe hodnot společnosti. Zahrnuje kulturní dědictví a umění, stejně jako způsob života, systémy hodnot, tradice a přesvědčení. Její význam narůstá v moderním sekulárním demokratickém státě, kde se stává klíčovou součástí tvorby a udržování státní identity. Kulturní politika je proto součástí *žité demokracie*.

Identita založená na kultuře
je garantem společenské
soudržnosti

152. Kulturní a mediální politika jsou odpovědné za utváření, posilování a udržování státní identity založené na kultuře, jež je klíčovou složkou soudržnosti společnosti a jejího udržitelného rozvoje. Kultura a umění mají zásadní úlohu při posilování společenské odolnosti vůči protidemokratickým silám. Pozornost si v tomto kontextu zasluhuje také mediální politika, v níž nenahraditelnou roli hrají nezávislá média veřejné služby, která slouží jako referenční bod pro obyvatele a významně podporují rozmanitost kultury. Zvláštní pozornost je třeba věnovat také podpoře kultury všech národnostních menšin.

Podpora rovného přístupu ke
kultuře

153. Znalost vlastní kultury a vědomí její hodnoty spolu s respektem k rozmanitosti kulturních projevů a kladným kulturním hodnotám cizích kultur či menšin jsou jedny z hlavních prostředků umožňujících chránit společnost před negativními jevy, například před šířením uniformity, ztrátou kulturní identity, xenofobií či šířením konzumeristického vztahu ke světu včet-

⁴⁷ V oblastech, kde tzv. „tvrdá data“ nepostihnou krátkodobější trendy a jsou tak průkazná spíše v dlouhodobém horizontu, např. některé oblasti prevence nemocí a podpory zdraví, je žádoucí hledat rovněž tzv. „procesní indikátory“ a na základě jejich vyhodnocování vhodně reagovat vybranými politickými opatřeními.

ně jeho negativních environmentálních důsledků. Stát proto bude podporovat u celé populace rozvoj kulturních znalostí a kompetencí a snižovat nerovnosti v dostupnosti kultury (mj. s využitím potenciálu internetu) napříč celou společností, zejména u znevýhodněných skupin včetně etnických menšin. Neznalost většinových kulturních hodnot je mimo jiné překážkou úspěšné integrace těchto znevýhodněných skupin.

Státní podpora kultury jako zdroj inovace a zaměstnanosti

154. Cílem kulturní politiky musí být podpora těch součástí živé i památkové kultury, které nemohou být úspěšné komerčně a přitom patří do sféry vysoce kvalitního umění. Umění je generátorem inovací, jež nacházejí uplatnění mimo vlastní kulturní oblast. Umění, kulturní dědictví a péče o ně představují také významné tvůrce pracovních míst. Povaha obnovy kulturního dědictví a podpora umění, jež vyžaduje více specifických pracovních postupů různé odbornosti, tvoří trvalý základ zaměstnanosti a příležitosti pro menší a střední firmy a vytváří prostor k uchování, popřípadě obnově ojedinělých postupů a technologií. Kulturní a kreativní odvětví jsou zdrojem technologických i netechnologických inovací a svou přidanou hodnotou přispívají k rozvoji ostatních hospodářských odvětví. Jejich mezioborový přesah má pozitivní dopad na udržitelný rozvoj, tvorbu a posilování sociálního kapitálu, rozvoj cestovního ruchu i na zvyšování hodnoty výrobků a služeb generovaných jinými průmysly.

Rovný přístup ke kreativitě jako předpoklad adaptability na změny

155. Kreativita jako ústřední hodnota evropské identity je součástí plnohodnotného lidského života, proto musí být možnost jejího rozvoje otevřena všem bez ohledu na sociální status. Zároveň je nezbytným zdrojem řešení výzev proměny světa, které nás čekají v nejbližší budoucnosti. Významným jevem se staly kreativní průmysly, jejichž přímý efekt přesahuje hranice kultury a umění.⁴⁸

Dostupnost kultury a umění má přednost před komerčním ziskem

156. Zpřístupňování kulturních a uměleckých hodnot musí mít ve veřejné oblasti přednost před generováním finančních prostředků. Vzhledem k historickému vývoji je velká část kulturních institucí České republiky státním a veřejným majetkem. Žádoucím cílem je ve veřejné sféře poskytování a aktivní zprostředkování kulturních hodnot (v přiměřené míře) bezplatně.

Veřejné tvůrčí soutěže jako nástroj dosažení kvality

157. Hlavním kritériem v oblasti kultury je vždy její účinná produkce. Za hlavní nástroj lze považovat uplatňování principu veřejné tvůrčí soutěže. Je třeba vypracovat regulativy, které zajistí, aby spolupráce státu a samospráv se soukromým sektorem byla v oblasti kultury oboustranně výhodná.

Kulturní politika musí být podporovaná i na lokální úrovni

158. Kulturní politika státu má být závazná na všech úrovních veřejné správy. Samosprávy je třeba aktivně podporovat ve schopnosti účinně spojit státní kulturní politiku s místními podmínkami tak, aby se prostředky i pozornost přiměřeně rozdělovaly rovněž ve prospěch kvalitní kulturní produkce na lokální úrovni.

⁴⁸ Viz např. analýza *Podpora internacionalizace a exportu kulturních a kreativních průmyslů v ČR*. INSTITUT UMĚNÍ (2016).

Kultura komplexně udržitelně
rozvíjí celou společnost

159. Kultura přispívá ke zvýšení kvality života – přetváří města a obce na příjemná místa k životu, práci a k cestování, stimuluje vzdělávání a přispívá k celoživotnímu osobnímu rozvoji. Především je však klíčovou součástí identitní politiky a rozvoje kreativity. Proto je pro její rozvoj nezbytné zajištění dostatečných veřejných zdrojů a důstojného ohodnocení zaměstnanců veřejných institucí v sektoru kultury i dalších kulturních pracovníků.

Kulturní dědictví přispívá
k místnímu rozvoji

160. Zvláštní pozornost je třeba nadále věnovat kulturnímu dědictví (památkám a uměleckým sbírkám). Byl popsán pozitivní dopad kulturního dědictví na kvalitu života i ekonomiku státu.⁴⁹ Hmotné kulturní dědictví zprostředkované veřejnosti má nesporný pozitivní ekonomický dopad v místě, kde přispívá k rozvoji řady služeb. Kulturní dědictví i kulturní a kreativní odvětví představují významného tvůrce pracovních míst. Posilují tak zejména lokálně orientované podniky se zapojením místních pracovníků.

Propagace kulturního dědic-
tví podpoří cestovní ruch

161. Cestovní ruch obecně zvyšuje povědomí o dané zemi. Řada turistů do ní míří právě díky jejím památkám a živé kultuře. Na jedinečné kulturní identitě je možné stavět udržitelný kulturní cestovní ruch. Propagaci státu v zahraničí prospěje účast v evropských, mezinárodně respektovaných stavech kulturního dědictví, jako například Seznamu světového dědictví (UNESCO), dále Reprezentativním seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO), Mezinárodním registru Paměti světa (UNESCO) a dalších evropských, mezinárodně respektovaných nástrojích podpory kulturního dědictví, například Evropské kulturní stezce (ECR), Známece evropského dědictví (EHL) či Významných místech industriálních cest (ERIH).

Kulturní krajina pro zvládnutí
změny klimatu

162. Kulturní hodnotou specifického typu je kulturní krajina. Její ochranu je třeba uvést do souladu s požadavky adaptace na klimatickou změnu se zodpovědným zřetelem k vyvažování obou potřeb.

1.7 Strategické cíle

1. Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány.

- 1.1 Vhodné socioekonomické podmínky podporují dobré fungování rodin. Zaměřují se na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory. Umožňují tak získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů.
- 1.2 Rodinám se specifickými potřebami je věnována zvláštní pozornost. Jsou přijímána cílená opatření přispívající k rovnému

⁴⁹ Výzkum v rámci projektu EU Cultural Heritage Counts for Europe, který si kladl za cíl analyzovat veškerá dostupná kvantitativní i kvalitativní data související s ekonomickými, sociálními, environmentálními a kulturními dopady kulturního dědictví. Výsledky publikovány v roce 2015. Dostupné z: www.enactc.org/culturalheritagecountsforeurope.

přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti.

2. Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.

- 2.1 Trh práce vykazuje na celostátní i regionální úrovni nižší strukturální nerovnováhy, zmírňuje se polarizace trhu práce i její společenské dopady.
- 2.2 Přístup k důstojné práci se rozšiřuje i pro skupiny, které jsou na trhu práce dosud znevýhodněné – rodiče na rodičovské dovolené, osoby se zdravotním postižením nebo osoby starší 50 let.
- 2.3 S obecnou mírou nezaměstnanosti se zároveň snižuje i podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti.
- 2.4 Minimalizuje se míra prekarizace a nedobrovolné flexibilizace práce, a to i u činností vykonávaných prostřednictvím ekonomiky platforem a jiných nových atypických forem práce.
- 2.5 Imigrační a integrační politika klade důraz na přilákání kvalifikovaných cizinců a cizinek i návrat českých občanů a občanek ze zahraničí a posiluje diverzitu pracovních sil významnou pro inovace.

3. Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.

- 3.1 Dlouhodobě se snižuje podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.
- 3.2 Snižuje se příjmová nerovnost a je kladen důraz na udržení silné střední vrstvy.
- 3.3 Snižuje se genderová nerovnost.
- 3.4 Je zajištěn rovný přístup k osobám ohroženým diskriminací na základě genderu, věku, péče o závislé osoby, zdravotního postižení, etnicity, národnosti, sexuální orientace, vyznání nebo světonázoru. Zvláštní důraz je kladen na předcházení vícečetné diskriminaci.

4. Vzdělávání rozvíjí individuální potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat i ovlivňovat změny a podporuje soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj.

- 4.1 Vzdělávací systém je inkluzivní a vzájemně prostupný, neselektuje žáky v útlém věku na talentované a netalentované a omezuje vliv socioekonomického zázemí na jejich vzdělávací dráhy a výsledky.
- 4.2 Systém vzdělávání podporuje učitele a další vzdělavatele, aby ve vzdělávání dokázali přinášet potřebné změny a převzít roli

průvodců účastníků vzdělávání v měnícím se světě. Je otevřený intenzivnímu kontaktu s reálným světem a zapojuje všechny aktéry ve vzdělávání.

- 4.3 Vzdělávání zajišťuje každému přístup k rozvoji přenositelných kompetencí, potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Systém zahrnuje přiměřený všeobecný základ nezbytný pro další vzdělávání, zapojení do společnosti i pro porozumění vzájemné provázanosti současného světa.
- 4.4 Systém celoživotního vzdělávání je veřejně garantovaný a široce dostupný: Zaměřuje se jak na profesní vzdělávání, tak i na vzdělávání v oblasti přenositelných dovedností.

5. Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.

- 5.1 Zvyšuje se délka života ve zdraví u všech skupin obyvatel České republiky.
- 5.2 Snižují se vlivy způsobující nerovnosti v oblasti zdraví.
- 5.3 Systém veřejného zdravotnictví je stabilní a současně se rozvíjí odpovídající profesní struktura. Věkový průměr lékařského personálu se snižuje a zlepšuje se ohodnocení všech pracovníků ve zdravotnictví.
- 5.4 Zdravý životní styl je podporován prostřednictvím vyšších veřejných výdajů s důrazem na primární prevenci nemocí a podporu zdraví v průběhu celého života.
- 5.5 Snižuje se konzumace návykových látek i zátěž obyvatel zdravotně rizikovými látkami a hlukem prostřednictvím lepší kvality životního prostředí.

6. Vyšší veřejné investice podporují klíčové funkce kultury a rovný přístup ke kultuře a kreativě.

- 6.1 Do oblasti kultury směřují vyšší veřejné výdaje a posilují se možnosti dlouhodobého finančního plánování kulturních organizací.
- 6.2 Podle potřeb měnící se společnosti je systémově podporován rozvoj i zakládání nových kulturních organizací.
- 6.3 Kulturní a kreativní průmysly jsou podporovány jako příležitost pro rozvoj ekonomiky.
- 6.4 Pracovníci v kultuře jsou podporováni metodicky i finančně s cílem zvyšování jejich prestiže a zlepšování podmínek potřebných pro jejich kreativní a motivační roli vůči dalším skupinám společnosti.

2 Hospodářský model

Vize

Ekonomika České republiky cíleně snižuje svou materiálovou a energetickou náročnost. Hospodářský růst je postaven na podnikavosti, inovacích, tvůrčích schopnostech lidí, oborech s vyšší přidanou hodnotou, na oběhovém hospodářství, nízkouhlíkovém profilu, robotizaci a digitalizaci. Stojí na principech sociálně-tržního hospodářství, jehož základní vlastností je spolupráce a koordinace mezi veřejným, podnikatelským a neziskovým sektorem.

Úvod

Cílem je efektivní a šetrné hospodářství

201. Hospodářství je souhrnem tvořivých (produktivních) činností, které uspokojují hmotné i nehmotné potřeby lidí. Udržitelný hospodářský model zajišťuje schopnost hospodářství dlouhodobě zvyšovat rozsah a kvalitu poskytovaných služeb a statků, a to co nejefektivnějším a nejšetrnějším způsobem, kdy spolu s ekonomickým růstem spotřeba zdrojů relativně i absolutně klesá, tzv. decoupling. Podpora efektivního a šetrného hospodářského modelu je hlavním obecným cílem této kapitoly.

Měřítkem úspěchu je nejen HDP

202. Hospodářský úspěch se poměřuje materiálním bohatstvím ekonomiky. K měření lze využít několik indikátorů. HDP ukazuje produkční potenciál národního hospodářství. Zvyšování ekonomické úrovně znamená růst HDP na jednoho obyvatele. Je nutnou, nikoliv však postačující podmínkou lepší kvality života. Skutečnou životní úroveň společnosti však lépe ukazuje hrubý národní důchod (HND), který odráží také tvorbu hrubého kapitálu (včetně investic státu, krajů a obcí).

HDP má svá omezení, která bereme v úvahu

203. Tyto ukazatele mají omezenou vypovídající hodnotu. Trendy tvrdých kvantitativních ukazatelů, zejména HDP či HND, jsou však hodně podobné jiným, měkčím indikátorům kvality života a také úrovni blahobytu, jak ji vnímají české domácnosti ve svém každodenním životě. Proto zůstaneme u této standardní ekonomické metriky. Takto vyjádřené materiální bohatství je navíc nedílnou součástí širšího hodnocení kvality života.

Konvergence k EU15 vyžaduje zásadní proměnu ekonomiky

204. ČR se přibližuje průměrné ekonomické úrovni EU. Konvergovat k HDP na osobu původních členských zemí EU15, které jsou bohatší než průměr celé Unie, je v horizontu patnácti let velmi ambiciózní. Podmínkou by musel být kvalitativní skok ekonomiky na vyšší výkonnostní úroveň. To je možné pouze za předpokladu výrazných strukturálních změn doprovázených růstem produktivity a přidané hodnoty. Nutné strukturální reformy se

musí dotknout pěti oblastí detailně specifikovaných v pěti číslovaných sekcích této kapitoly.

2.1 Hospodářské instituce

Zahraniční investice jako motor růstu se vyčerpávají

205. Růst české ekonomiky dosud spočíval především na vnějších zdrojích, na masivním přílivu přímých zahraničních investic (PZI). Tento vnější zdroj růstu se však vyčerpává, příležitosti pro PZI jsou již zřejmě z velké části saturovány. Tento trend ilustruje například zastavení růstu hodnoty PZI (viz příslušný graf v Analýze rozvoje). Cílem příštích patnácti let je udržení a prohloubení přínosů PZI a současné nalezení a aktivizování vnitřních zdrojů růstu nezávislých na PZI.

Tři pilíře hospodářské politiky

206. Pokud má česká ekonomika dlouhodobě vytvářet dostatek zdrojů, je potřeba zaměřit se na tři úkoly: (1) podporu podnikání, (2) přímé provádění prorůstových opatření se zaměřením na oblasti vzdělávání (viz Lidé a společnost), vědy a výzkumu a infrastruktury a (3) kladení důrazu na efektivitu využívání zdrojů a snižování škod, které spotřeba způsobuje. Těmto třem úkolům je dále věnována pozornost. Podpora podnikání musí zahrnout všechny podnikatelské sektory, zejména však malé a střední podniky (MSP) jako nejméně rozvinutý sektor s nejvyšším růstovým potenciálem. Nejdůležitější je zaměřit se na růst kvality PZI. V sektoru velkých podniků, které tvoří páteř ekonomiky, je nutné podporovat kvalitu a mezinárodní konkurenceschopnost jejich produktů. Druhému a třetímu úkolu se věnují sekce 2.2 až 2.4.

Zvyšovat kvalitu zahraničních investic

207. Česká republika bude usilovat o zvyšování kvality PZI zahraničních firem působících na území našeho státu. Cílem je dosáhnout na co nejsofistikovanější patra mezinárodních hodnotových řetězců, tedy ta s nejvyšší přidanou hodnotou. Ukazatelem kvality PZI je produktivita práce a výše nabízených mezd.

Využít subdodavatelské pozice a pokročit k samostatnosti

208. Česká republika bude u domácích firem podporovat rozvoj podnikání s co nejvyšší přidanou hodnotou, což částečně souvisí se zvyšováním kvality PZI. Náročnější poptávka zahraničních firem působících v ČR na subdodávky může být vhodným impulsem a příležitostí pro domácí podniky. Druhou, v dlouhém období důležitější částí je posun z pozice subdodavatele na samostatného producenta schopného uplatnit vlastní produkt na trhu finální produkce.

Velké podniky konkurenceschopné v zahraničí

209. Velké podniky tvoří páteř ekonomiky. Jejich podíl 45 % na tvorbě HPH je dominantní. Růst podílu tohoto sektoru na tvorbě HPH není proto tak důležitý. Mnohem podstatnější je zvyšování jeho kvality, podobně jako u PZI. Podpora velkého podnikání by se proto měla zaměřit na schopnost velkých podniků dostat se a držet se na špičce technického, organizačního a obchodního vývoje ve světě.

Malé a střední podniky mají největší potenciál růstu

210. Největší potenciál přispět k ekonomickému růstu mají MSP, protože jsou v České republice jako sektor méně rozvinuté než velké a mikro pod-

niky. Ačkoliv v nich pracuje přibližně stejný podíl zaměstnanců jako průměrně v zemích EU, mají menší podíl na HPH. Je třeba odstraňovat největší překážky rozvoje MSP, zejména usnadnit přístup ke kapitálu a snížit relativně vysoké administrativní bariéry. Je vhodné zvážit diferencovaný přístup k regulaci a zdanění malých a středních podniků.

Prvkem podpory MSP je také sociální podnikání

211. Jedním z prvků podpory MSP je také podpora participativní ekonomiky, jejíž součástí je sociální podnikání včetně podnikání prostřednictvím zaměstnanecké spoluúčasti nebo družstevnictví. Tento typ podnikání dokáže efektivně kombinovat ziskovost se sociálním začleňováním a demokratickými systémy rozhodování. Rovněž usnadňuje financování začínajících podniků či převod vlastnictví již existujících podniků, tzv. následnictví.

Přijetí nebo nepřijetí eura ovlivní výkon a podobu české ekonomiky

212. S podobou a výsledky české ekonomiky v příštích 15 letech úzce souvisí, zda přijmeme euro. Vstup do eurozóny bude mít hospodářské i politické důsledky. Z ekonomického pohledu s sebou euro nese výhody, zejména nižší transakční náklady, i nevýhody, především ztrátu plovoucího směnného kurzu, který umožňuje vyrovnávat se s ekonomickými šoky. Přijetí eura bude tím výhodnější, čím více budou náš ekonomický cyklus a struktura obchodu navázány na Německo, potažmo celou eurozónu.

Sledujme kontinentální model ekonomiky

213. Hospodářský model České republiky stojí ve většině ukazatelů mezi liberálním anglosaským a koordinovaným kontinentálním modelem. Plně však nevyužívá výhod ani jednoho z nich.⁵⁰ Pro zvýšení růstového a konvergenčního potenciálu ekonomiky České republiky se systém financování vývoje a inovací, vzdělávání a řízení firem a průmyslových vztahů musí změnit, aby k vytváření vzájemné synergie nevyžadoval dlouhodobé, systematické a jednostranné transfery (např. know-how či kapitálu) ze zahraničí. Povaze a výhodám středoevropského regionu a tradici velkých průmyslových podniků v Čechách i na Moravě odpovídá spíše koordinační model ekonomiky, který se nejvíce rozvinul v Německé spolkové republice. Změna tuzemských hospodářských institucí tímto směrem by neměla být mechanická, ale měla by brát v úvahu domácí specifika a aktuální trendy.

2.2 Výzkum, vývoj a inovace

Propojit výzkum, vzdělávání a podnikovou sféru

214. Inovace je zlepšení produktu nebo služby. Velmi často je výsledkem výzkumu a vývoje. Předpokladem vyšší míry inovací je fungující propojení mezi výzkumnými organizacemi, kvalitním školstvím a podniky. Je nezbytné obnovit institucionální základnu aplikovaného výzkumu a zefektivnit šíření a sdílení znalostí z výzkumných organizací s důrazem na jejich následné uplatnění v praxi.

⁵⁰ Pro více viz: Úřad vlády (2016): *Analýza odlivu zisků: Důsledky pro českou ekonomiku a návrhy opatření*. Diskusní dokumenty ÚVČR.

Schopnost inovovat je klíčem
k dosažení dlouhodobě
výkonné ekonomiky

215. Schopnost inovovat na základě výzkumu a vývoje je nutnou podmínkou pro zvyšování životní úrovně. Na inovacích také závisí naše schopnost reagovat na očekávané potřeby společnosti a globální výzvy. V současnosti jde například o požadavek na adaptaci na změnu klimatu a minimalizaci jejich negativních vlivů na společnost a životní prostředí nebo o přechod k nízkouhlíkové energetice či snižování nároků na spotřebu přírodních zdrojů a energetické náročnosti. Pouze inovující ekonomika je schopna absorbovat a osvojit si nové technologie a způsoby podnikové organizace a kapitalizovat je.

Posílit inovační potenciál
domácích podniků

216. Česká ekonomika umí absorbovat nové technologie a postupy vyvinuté jinde. Analogicky s celkově silným postavením zahraničních firem působících v České republice jsou to právě zahraniční a zároveň velké podniky, které táhnou aplikovaný výzkum. Segment výzkumně a technologicky orientovaných malých a středních podniků je poměrně nerozvinutý.⁵¹ Je zapotřebí stimulovat podniky, které zatím výzkum a vývoj nerealizují a ani jeho výsledky nenakupují, k zahájení vlastních aktivit výzkumu a vývoje nebo ke spolupráci s výzkumnými organizacemi. Podpora výzkumné a inovační aktivity MSP je dalším krokem v podpoře tohoto segmentu. Impulsem pro inovace je velmi často i vstup na nové trhy. Míra internacionalizace MSP je však v České republice dlouhodobě nízká, v budoucnu by proto měla být více akcentována stejně jako zvýšení účasti MSP v mezinárodních programech. V kontextu časté strategie podniků přejímat a adaptovat technologie ze zahraničí je také důležité klást důraz na zavádění inovací vyšších řádů.

Podporovat obchodní využití
domácích inovací

217. Výzvou do budoucna, kromě samotné inovační činnosti, je schopnost podniků inovace zobchodovat a vytvářet z nich celý hodnotový řetězec. Musí nové řešení nejen doma objevit, ale také použít a prodat, aby co největší část přidané hodnoty zůstala v domácí ekonomice. Klíčovým úkolem státu je podporovat navazování výzkumné činnosti zejména akademických institucí na malé a střední podniky a zefektivnění a zrychlení komercializace výsledků výzkumu.

2.3 Hospodaření se zdroji

Hospodárnost spotřeby
zdrojů je žádoucí vlastností
ekonomiky

218. Udržitelnost, produktivita a v neposlední řadě samotná vyspělost ekonomiky se odráží ve schopnosti pracovat se zdroji, a to zejména s efektivitou jejich využití a recyklace. Mezi zdroji jsou pro českou ekonomiku nejdůležitější energetické a ostatní nerostné suroviny, půda, voda a čisté ovzduší. Dalším důležitým parametrem spotřeby zdrojů jsou emise skleníkových plynů, zejména CO₂, znečišťujících látek a produkce odpadů.

Je žádoucí zohledňovat
externality

219. S využíváním zdrojů se pojí externality, neboli externí náklady a přínosy. Externality jsou zahrnuty v ceně zdrojů pouze částečně. Společnost proto využívá zdroje více nebo naopak méně, než je odpovídající je-

⁵¹ *Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016–2020.*

jich společenské hodnotě. O nápravu se snaží jak česká, tak evropská legislativa, a to v různé míře a pomocí různých nástrojů. Zohlednění externalit by měla umožnit vyvážená kombinace různých přístupů, např. vyjádření hodnoty a kompenzace ekosystémových služeb (o nich více v Odolných ekosystémech), tj. kompenzace dodavatelům těchto služeb, nebo daně či limity omezující spotřebu zdrojů, která poškozují životní prostředí, zdraví obyvatel nebo nadměrně zatěžuje použitou infrastrukturu.

ČR ani její okolí nejsou zdrojově soběstačné

220. ČR je jako evropský stát součástí geopolitického prostoru, který spotřebuje více surovin, než kolik produkuje. Více než tři čtvrtiny kovových rud a dvě třetiny fosilních paliv a prakticky veškerý fosfor pochází z třetích zemí⁵², vlastní produkce fosilních paliv navíc rychle klesá. Samo o sobě to nemusí být nutně negativní – zpracovatelské podniky vytvářejí vyšší přidanou hodnotu než těžební průmysl a jsou sofistikovanější. Růst spotřeby zdrojů v nastupujících ekonomikách proto Evropu může dostat do strategicky nevýhodné pozice. Stát proto bude spolupracovat s ostatními členy Evropské unie na legislativě, daňových pobídkách a dalších pravidlech, která zajistí, aby suroviny v ekonomice více obíhaly. Soustředí se na snižování surovinové náročnosti, prodlužování životnosti výrobků a menší plýtvání.

Oběhové hospodářství je jedním z řešení omezené dostupnosti zdrojů

221. Důležitou součástí takového řešení je lepší využití domácích zdrojů: nahrazování přírodních materiálů recyklací odpadů a druhotnými surovinami. Stát chce také trvat na dodržování hierarchie nakládání s odpady, kdy má delší životnost nebo opakované využití výrobků přednost před recyklací a recyklace před výrobou energie z odpadu. Souhrnně je takový přístup označován za oběhové hospodářství. Nutnou podmínkou a součástí podpory oběhového hospodářství je také budování příslušné infrastruktury environmentálních služeb.

Strategickým zdrojem se stává voda

222. Česká ekonomika bude muset na všech úrovních reagovat na probíhající změny v oblasti klimatických podmínek⁵³, především na sucho a nedostatek vody, povodně, přívalové srážky a horké vlny.⁵⁴ Vážný problém představuje nedostatečná schopnost krajiny zadržovat vodu (viz Odolné ekosystémy).

Půda je zdrojem důležitých ekosystémových služeb

223. Většinu české půdy využívají zemědělské a lesnické podniky. Zejména v zemědělství panuje nerovnováha mezi krátkodobými tržními pobídkami a dlouhodobou ekonomickou perspektivou. Podniky přizpůsobují svoji výrobu podmínkám trhu a podpor. Jejich pravidla však dostatečně nemotivují k péči o půdu, zadržování vody, nezohledňují dopady na širší ekosystémové funkce půdy, resp. na krajinu a její ekosystémy. Kvalita půdy proto

⁵² Zdroj: Eurostat, Material flow accounts [env_ac_mfa], výpočet: Extra EU imports/Domestic material Consumption.

⁵³ Viz panel IPCC.

⁵⁴ Více viz *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*, kapitola 3.3 Vodní režim v krajině a vodní hospodářství.

klesá (viz **Odolné ekosystémy**). Stát chce postupně měnit pobídky a pravidla, aby zemědělské a lesnické podniky půdu lépe využívaly.

Efektivnější využívání energie a snižování emisí skleníkových plynů

224. Česká republika bude soustavně usilovat o ekonomicky efektivní zvyšování účinnosti využívání energie. Zároveň s tím bude systematicky snižovat emise skleníkových plynů (absolutně i relativně k objemu produkce) v souladu se strategií EU a ekonomickými možnostmi země. K dosažení obou cílů bude zapotřebí kombinace různých prostředků (včetně např. účasti na systému obchodování emisními povolenkami ETS, podpory zateplování budov atp.). V energetice to vyvolá požadavek na snižování spotřeby fosilních paliv. Toho lze dosáhnout několika způsoby: zejména zvýšením podílu výroby energie z obnovitelných či jaderných zdrojů a zvyšováním energetické efektivity.

Mix energetických zdrojů musí být resilientní, konkurenceschopný a dlouhodobě udržitelný

225. Jakékoliv řešení transformace zdrojového zajištění spotřeby energie v České republice musí splňovat tyto podmínky: (1) odolnost, tedy zabezpečení dodávek jak v běžném provozu, tak při skokových změnách vnějších podmínek; (2) konkurenceschopnost, tj. ceny energií pro podniky srovnatelné se zahraničím a domácnosti bez ohrožení energetickou chudobou; (3) dlouhodobá udržitelnost v tom smyslu, že struktura a funkce energetiky neohrožuje důraz na ochranu životního prostředí a klimatu; sektor je finančně-ekonomicky stabilní, podniky tedy dokáží zajistit potřebné investice do obnovy a rozvoje; v neposlední řadě jsou pak zajištěny dostatečné primární zdroje.

2.4 Infrastruktura

Zabezpečení kritické infrastruktury je první podmínkou rozvoje infrastruktury

226. Infrastruktura umožňuje přesun lidí, zboží, služeb a informací. *Kritická* je infrastruktura, jejíž „narušení nebo nefunkčnost by měly mít závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu“⁵⁵. Toto pojetí klade důraz na bezpečnostní rozměr. Vztahuje se k technickým a organizačním parametrům infrastruktury, které pak ovlivňují její odolnost a pružnost. Obě tyto vlastnosti jsou důležité. Závisí na nich bezprostřední bezpečnost obyvatelstva. Ve spolupráci s provozovateli prvků kritické infrastruktury je budován systém ochrany kritické infrastruktury zabývající se prevencí, připraveností i řešením následků a dopadů selhání funkce prvků kritické infrastruktury na životy a zdraví obyvatel, zajištění jejich základních životních potřeb a také dopady na ekonomiku státu. Udržitelnost kritické infrastruktury určují výdaje na její údržbu a zvyšování odolnosti (veřejné a vyvolané u provozovatelů), komplexní vymezení povinností (jejich provozovatelů a subjektů krizového řízení) pro případ krizových situací a rozsah a struktura hrozeb (přírodních, antropogenních, zahraničních apod.).

⁵⁵ Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a změně některých zákonů §2, písm. g).

Pro hospodářský model je důležitá strategická infrastruktura

227. Pro nás je však důležité, jak infrastruktura dlouhodobě přispívá k výkonu ekonomiky. Hlavními jsou *strategické* infrastruktury: *energetická* (elektrizační a teplárenská soustava, plynovody, ropovody a produktovody); *dopravní* (silniční a železniční síť, infrastruktura letecké dopravy, vodní cesty a obecně schopnost přepravovat lidi a zboží); *vodohospodářská* (dodávky pitné vody, odvádění a čištění odpadních vod) a *telekomunikační a internetová*. Udržitelnost strategické infrastruktury je dána schopností poskytovat služby obecného ekonomického zájmu v dostatečném rozsahu za přijatelnou cenu v ekonomicky efektivních systémech (při plném pokrytí nákladů uživateli, avšak se zahrnutím některých pozitivních externalit do výnosů). Závisí na struktuře a vzájemné interakci síťových odvětví provozujících infrastrukturu, veřejných a vyvolaných soukromých nákladech do její obnovy, změnách poptávky a technologických inovacích v oblasti síťových služeb.

Měřítkem infrastruktury je kvalita jejích služeb

228. Podmínkou odolné ekonomiky, podnikání i kvality života je vhodně navržená, kvalitní a spolehlivá infrastruktura v dobrém stavu, která je dimenzována s dostatečnými rezervami. Přispívá k hladkému fungování ostatních odvětví. Navíc zajišťuje odolnost vůči krizím způsobeným lidmi nebo přírodou. Měřítkem úspěšnosti budování a správy infrastruktury je kvalita služeb, které poskytuje. Stát proto chce podporovat neustálé zvyšování kvality infrastrukturních služeb. Další rozvoj a posilování infrastruktury musí dbát na to, aby působil co nejmenší vedlejší škody, např. fragmentaci krajiny nebo zábor půdy. Standardem udržitelných síťových služeb infrastruktury je jejich přístupnost, nepřetržitost, bezpečnost a dosažitelnost (včetně přijatelné, neprohibiční ceny). Maximální užitek proto ovlivňují místní podmínky, důchodová situace uživatelů, spotřební standardy a alternativní a individuální podíl zajištění služeb.

Provoz infrastruktury je potřeba regulovat

229. Kvalitní infrastruktura je pro chod státu strategicky důležitá. Bez soustavných a dlouhodobých investic (s významným veřejným podílem) může dojít k ohrožení dodávek vody, energie nebo dopravní obslužnosti, a tím k dysfunkci základního fungování státu. Správu a provoz infrastruktury proto většinou nelze ponechat pouze na krátkodobém rozhodování založeném na tržním mechanismu. Těžiště možných disparit se přesunuje z bezpečnostních a kvalitativních faktorů k ekonomickým a sociálním. Stát by proto měl v těchto odvětvích nastavit, soustavně udržovat a zkvalitňovat regulační rámec, který zajistí dlouhodobou funkčnost a odolnost této infrastruktury, vysoký standard a společenskou efektivnost jejích služeb.

Elektrizační síť musí být připravena na decentralizaci

230. Důležitou součástí energetické infrastruktury je elektrizační síť. Její koncepce vychází z tradiční centralizace výroby do velkých elektráren. Nástup malých, decentralizovaných zdrojů energie, např. solárních panelů na střechách, obecních větrných elektrárnách nebo bioplynových stanic,

bude vyžadovat přizpůsobení této sítě. Stát plánuje postupné investice do infrastruktury.⁵⁶

Dobré spojení s ekonomickým jádrem Evropy je podmínkou úspěchu české ekonomiky

231. Česká republika se nesmí stát vnitřní periferií Evropy. Je proto nezbytné zajistit kvalitní a efektivní dopravní napojení všech regionů ČR v rámci transevropských dopravních sítí na všechny sousední státy, aby doprava nebyla limitujícím faktorem dovozu a vývozu a nebránila tak ekonomickému rozvoji všech regionů České republiky. Je ale vhodné činit kroky, které nebudou významně zvyšovat objemy tranzitní silniční nákladní dopravy, a to s ohledem na vysoké externality spojené s jejím provozem. V oblasti železniční dopravy je naopak vhodné roli železniční infrastruktury z hlediska tranzitu posilovat.

Rozvojem informační infrastruktury podporovat zaostávající regiony

232. Technologické změny v globálním světě prohlubují ekonomické rozdíly. Bohaté a inovativní části světa – státy, městské aglomerace – se umí těmto proměnám přizpůsobit lépe než středně příjmové oblasti a periferie. Stát proto chce investovat do informační infrastruktury přednostně v periferních částech České republiky, kde mizí pracovní místa, zhoršují se veřejné služby a ze kterých lidé odcházejí (viz [Obce a regiony](#)).

Důraz na vodohospodářství souvisí s tím, že voda se stává strategickým zdrojem

233. Vodohospodářská infrastruktura musí spolehlivě zásobovat obce či města pitnou vodou a efektivně odvádět a čistit odpadní vody, a to i navzdory dlouhodobému zhoršení hydrologických podmínek. Předpokladem pro to je zvýšení odolnosti vodních zdrojů proti kontaminaci a současně podstatné zvýšení kvality vypouštěné vyčištěné vody do vodních toků, tak aby zajistila trvalou možnost života vodní fauny a flóry v přirozeném prostředí (více viz [Odolné ekosystémy](#)). Dalším podpůrným krokem je zlepšování technických parametrů vodohospodářské infrastruktury, zejména zvýšení hydraulické účinnosti distribučních systémů pitných vod.

Zvážit zvýšení vlivu státu na vodohospodářskou infrastrukturu kvůli zajištění dostatečného rozsahu investic

234. Provozovatelé musí zajistit dostatečné investice, aby vodohospodářská infrastruktura bezvadně plnila své služby i nadále. Musí být schopna zmírnit následky sucha související se změnou klimatu. Po uplynutí smluvních vztahů se zahraničními partnery se proto nabízí zvážení významného návratu k odpovědnosti za provozování vodárenské infrastruktury všech úrovní do pravomoci ČR a její správy. Tímto opatřením lze docílit významného posílení investic do její obnovy v nadcházejících dekádách.

2.5 Soustava veřejných financí

Veřejné finance jsou nástrojem k uskutečnění veřejných politik

235. Fiskální politika je hospodaření státu s finančními prostředky. Neslouží pouze k tomu, aby veřejná správa měla své účty v pořádku. Stát ji používá především k uskutečňování svých plánů: k podpoře ekonomického růstu, snižování sociálních rozdílů či jako motivaci ke snižování nežádoucí spotřeby (např. tabáku) nebo naopak k investicím do výzkumu a vývoje. Je tedy prostředkem, nikoliv cílem.

⁵⁶ Národní akční plán pro chytré sítě.

Tři pilíře veřejných financí	236. Udržitelnost veřejných financí se musí opírat o tři dobře vyvážené pilíře: (1) kvalitu veřejných výdajů (vynaložené peníze musí odpovídat dosaženým výsledkům); (2) přijatelnou a přitom udržitelnou strukturu i výši daňových příjmů z hlediska sociálního (musí spravedlivě zdaňovat různé skupiny obyvatel a brát ohled na demografii), hospodářského (neomezovat ekonomickou aktivitu) nebo administrativního (efektivní výběr, nízké náklady na administraci daní); (3) pružnou bilanci příjmů a výdajů, která bude dlouhodobě vyrovnaná (bez strukturálního deficitu), ale krátkodobě proticyklická (aby např. umožňovala v dobách recese investovat a vyrovnávala tak hospodářský pokles).
Politicky rozhodnuté výdaje musí být následně vynaloženy co nejefektivněji	237. Rozhodování, kde a na co budou veřejné prostředky použity a odkud budou pocházet, je rozhodováním politickým. Dlouhodobým univerzálním měřítkem by však měla být jejich efektivita, tedy poměrování úspěšnosti veřejné politiky a vynaložených prostředků, a to i v mezinárodním srovnání. Dalšími nástroji jsou externí audit veřejných rozpočtů, dodržování principu 3E (hospodárnost, účelnost a efektivita), posilování dobré praxe centrálního nákupu nebo důraz na otevřeně dostupná data.
Daňový systém lze zefektivnit přenastavením některých jeho parametrů	238. Česká republika potřebuje napravit vady svého daňového systému. Užitečným vodítkem mohou být opakovaná doporučení Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, OECD a Evropské unie, která poukazují především na čtyři typy problémů: poměrně nízkou složenou daňovou kvótu, nadměrné daňové zatížení práce, naopak podprůměrné zatížení kapitálu i majetku a neúměrně vysoký čas nutný k administraci daní. Firmy také oprávněně volají po větší předvídatelnosti daňových pravidel. V zájmu zvýšení efektivity výběru daně z příjmů právnických osob je třeba podporovat také posílení evropské a mezinárodní spolupráce včetně snižování role daňových rájů.
Kritériem udržitelnosti daňového systému je zajištění dostatečných příjmů při měnících se podmínkách	239. Systém veřejných financí se musí připravit na dopady megatrendů: stárnutí, technologický skok, růst nerovností nebo změnu klimatu. Měl by proto směřovat ke snižování daní z práce. Posílit by měl naopak daně z příjmů právnických osob, ekologické daně (například uhlíkovou daň) a majetkové daně. V některých případech nemusí nutně jít o vyšší sazby, ale o lepší výběr.
Veřejné finance musí být připraveny na možné snížení příjmů z evropských fondů	240. Evropské fondy posílily českou ekonomiku, pomohly oživit města i obce nebo ozdravit krajinu. Mají však také nevýhody. Především vytěsňují národní výdaje, takže se veřejné politiky i běžný provoz státu stávají závislými na fondech EU. Jejich příliv do České republiky bude postupně klesat. Vznikající závislost může časem podkopávat další plnění právě těch úkolů, které nyní úspěšně financují. Stát by proto měl připravovat veřejné rozpočty, tak aby budoucí výpadek nahradily. Mezitím je potřeba uvažovat o soustředění fondů na investice ke zvýšení růstového potenciálu české ekonomiky. Díky inovativním finančním nástrojům je lze využít také jako dostupný rizikový kapitál pro investice do malých a středních podniků.

Změny systému veřejných
financí nesmí ohrožovat
sociální smír

241. Každá změna fiskálního systému musí brát ohled na princip solidarity a spravedlnosti. Stejná daň může mít různý dopad na rozličné sociální skupiny. Při využívání daní (namísto výdajů) pro přímou realizaci politik je třeba zvažovat, které skupiny mohou na daňový benefit dosáhnout. Stát musí stejné úvaze podrobit také stávající daňové bonusy a malusy.

2.6 Strategické cíle

7. Ekonomika dlouhodobě roste a domácí sektor je silný.

- 7.1 Domácí části ekonomiky se rozvíjejí.
- 7.2 Sektor malých a středních podniků roste.
- 7.3 Stát podporuje posun ekonomiky na vyšší pozice v mezinárodní dělbě práce a v mezinárodním hodnotovém řetězci.
- 7.4 Zvyšuje se kvalita přímých zahraničních investic v České republice.

8. Česko má dobře fungující instituce pro podporu aplikovaného výzkumu a vývoje a pro identifikaci příležitostí v této oblasti.

- 8.1 Roste inovační aktivita domácích podniků.
- 8.2 Komerencializace inovací nachází investory s rozvojovým kapitálem (*venture investment*).

9. Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.

- 9.1 Snižují se emise skleníkových plynů.
- 9.2 Zvyšuje se podíl oběhového hospodářství na celkovém objemu materiálových toků.
- 9.3 Zvyšuje se energetická a materiálová účinnost ekonomiky.
- 9.4 Hodnocení ekosystémových služeb je začleněno do rozhodovacích procesů.

10. Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura.

- 10.1 Zachování trvalé státní kontroly nad systémem kritické infrastruktury a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury.
- 10.2 Je zajištěno kvalitní dopravní spojení s ekonomickými populačními a dopravními centry Německa, Rakouska a Polska.

- 10.3 Elektrizační síť zajišťuje distribuci elektrické energie v požadovaném technickém standardu bez ohledu na strukturu zdrojů.
- 10.4 Zvyšuje se dostupnost vysokorychlostního internetu.
- 10.5 Navzdory důsledkům změny klimatu stát udržuje vysoký standard vodohospodářských služeb a zároveň zvyšuje jejich dostupnost.

11. Fiskální systém jako předpoklad úspěšného hospodářství je stabilní.

- 11.1 Střednědobý výhled zachovává rovnováhu příjmů a výdajů a dlouhodobě se sleduje udržitelnost.
- 11.2 Zvyšuje se efektivita vynakládání veřejných prostředků ve vybraných veřejných politikách (zdravotnictví, vzdělávání, vědy a výzkumu a další).

3 Odolné ekosystémy

Vize

Zemědělství, lesní a vodní hospodářství zajišťují kvalitní a spolehlivou produkci, při níž berou ohled na přírodní limity a globální změnu klimatu – zlepšují stav půd, zpomalují odtok vody z krajiny a napomáhají udržení biologické rozmanitosti.

3.1 Krajina a ekosystémové služby

Krajina potřebuje zásady dlouhodobé obnovy a tvorby

301. Současná česká krajina obsahuje jak cenné prvky, které je potřeba chránit, tak části degradované, o jejichž postupné změně je potřeba rozhodnout. **(Analýza rozvoje)**. Vhodným rámcem pro tento proces bude vytvoření politiky krajiny ve veřejné diskusi a definice nástrojů k jejímu naplňování. Politika krajiny se bude v širších souvislostech než v současném územním plánování zabývat zhodnocením aktuálního stavu krajiny a navrhne zásady její dlouhodobé obnovy a tvorby. Stane se tak zároveň podkladem pro další stupně plánování (územní plány a komplexní pozemkové úpravy) za situace, kdy dochází v krajině k zásadním změnám – k útlumu intenzivního zemědělství v méně úrodných oblastech, k suburbanizaci zázemí měst **(Analýza rozvoje, Obce a regiony)** – a kdy na druhé straně stoupá poptávka po mimoprodukčních ekosystémových službách.

Dotace mohou zemědělce motivovat k udržitelnému rozvoji

302. Podoba české venkovské krajiny byla doposud utvářena zejména zemědělstvím. Značná závislost českých zemědělců na dotacích **(Analýza rozvoje)** dává českému státu možnost ovlivňovat, v rámci mantinelů daných příslušnou společnou legislativou EU, nastavením podmínek dotací dopady zemědělství na krajinu a rozvoj venkova, a to včetně rozvoje ekologického zemědělství na orné půdě.

Krajina se musí stát opět prostupnou

303. Současně bude nezbytné omezit fragmentaci krajiny **(Analýza rozvoje)** zejména příčným zprůchodněním stávající dopravní infrastruktury v místech kritických pro migraci živočichů. Nutný je rovněž lepší dozor nad územním plánováním, aby nedocházelo k umísťování nových obytných souborů a průmyslových zón do významných migračních koridorů.

304. Součástí komplexních snah o zlepšení stavu krajiny bude i obnova bývalých nebo vytvoření nových cest, které znovu zpřístupní krajinu člověku **(Analýza rozvoje)**, a výsadba s nimi souvisejících prvků, např. stromořadí, které přispějí ke zvýšení pestrosti krajiny – **viz následující podkapitola**.

3.2 Biologická rozmanitost

Na obnovu pestrosti krajiny máme jen několik desetiletí

305. Cílem České republiky pro několik následujících desetiletí je dosažení přítomnosti životaschopných populací původních druhů v naší krajině. K tomu je nezbytné promyšlenou obnovou dospět k zastoupení jednotlivých přírodních stanovišť v dostatečném rozsahu i kvalitě. Součástí tohoto zámeru bude také ponechání části souvislých ploch s dosud zachovalou přírodou samovolnému vývoji.

Část opuštěných ploch bude ponechána samovolnému vývoji

306. V krajině existují a stále vznikají opuštěné plochy, dříve využívané pro potřeby zemědělství, těžby nerostných surovin, průmyslu, dopravy nebo obrany. Ve vhodných případech bude část opuštěných ploch ponechána samovolnému vývoji na základě přírodních procesů. Ochrana přírodních procesů je spolu s ochranou biotopů a druhů třetím pilířem ochrany biodiverzity.

Přiměřená soběstačnost prospěje ekosystémům v jiných zemích

307. Vhodnou reakcí na neudržitelné způsoby produkce mnoha dovážených surovin (**Analyza rozvoje**) je podpora spotřeby domácích surovin všude tam, kde to je možné a pro kvalitu životního prostředí přínosné. Cílem s významným dopadem také na vnější bezpečnost České republiky je zajištění přiměřené soběstačnosti u těch potravin, krmiv a technických plodin, které lze u nás produkovat, dosahující ve střednědobém horizontu průměru jejich domácí spotřeby.

3.3 Voda v krajině

Nedostatek vody povede ke konfliktu mezi společenskými zájmy

308. Očekávané změny v rozložení dešťových srážek během roku povedou ke zvýšeným odběrům především pro zemědělskou závlahu.⁵⁷ Tyto nové požadavky zemědělství mohou vést ke střetům se zájmy dosud dominujících odběratelů (energetiky, vodovodů pro veřejnou potřebu, průmyslu – viz **Analyza rozvoje**) i ke střetům se zájmem ochrany vodních ekosystémů.

K vyrovnání rozkolísanosti srážek musíme zpomalit odtok vody

309. Chceme-li dosáhnout zmírnění následků hydrologických extrémů, snížení splachu živin z polí do vodních toků, nádrží a podzemních vod, resp. zrychleného odbourávání těchto živin ve vodním prostředí, bude nezbytné doprovodit obnovu samotných říčních koryt, říčních niv, mokřadů a malých vodních nádrží dalšími dlouhodobými opatřeními v celém povodí. Dalším opatřením majícím vliv na vodní režim v krajině se proto věnuje následující **podkapitola Péče o půdu**.

Bude nezbytná revize potřebnosti a stavu odvodňovacích systémů

310. Ke zlepšení vodního režimu v krajině i vyšší efektivitě zemědělství přispěje revize stavu, funkčnosti a opodstatněnosti odvodňovacích systémů. Část těchto systémů je s ohledem na potřeby daného území navržena a provedena nevhodně⁵⁸ a bude nezbytné je zrušit. Typicky se jedná o pří-

⁵⁷ Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. MŽP ČR, Praha 2015.

⁵⁸ KULHAVÝ, Z.; FUČÍK P., TLAPÁKOVÁ, L. a kol. (2013) Pracovní postupy eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině pro podporu žadatelů o PBO v Prioritních osách 1 a

pady zbytečně vysoké intenzity odvodnění extenzivně využívaných lokalit. Zbylá část těchto nezřídka plošně velmi rozsáhlých systémů bude muset projít postupnou rekonstrukcí, často spojenou s úpravou jejich funkce.

3.4 Péče o půdu

Málo úrodné orné půdy je třeba převést na jiné využití

311. U půd, které se pro své vlastnosti (např. podmáčení, malou hloubku, značnou míru poškození nebo lokalizaci na strmém svahu) nehodí nadále využívat jako půdu ornou, je třeba nejen pokračovat v podpoře jejich zatravnování a zalesňování, ale také podpořit jejich přeměnu na mokřady a další vhodné přírodní prvky. Tím dojde k zásadnímu zvýšení odolnosti takových půd vůči erozi, ke zvýšenému ukládání uhlíku, ke zlepšení vodního režimu a ke zvýšení pestrosti krajinných prvků (**podkapitola Biologická rozmanitost**).

K omezení eroze bude nutné do krajiny vrátit dělicí prvky

312. Pro zpomalení úbytku orné půdy erozí (**Analýza rozvoje**) bude dále nezbytné v rychlém tempu navracet do zemědělské krajiny dělicí prvky s dřevinami a trvalými travními porosty, které rozčlení stávající bloky orné půdy na menší celky. Zároveň se pro některé druhy rostlin a živočichů vytvoří vhodná stanoviště (**podkapitola Biologická rozmanitost**). V případě ohrožení půdy větrnou erozí pak musí být preferovány dělicí prvky s orientací a strukturou, které působí jako větrolam.

Na svazích je nezbytné omezit pěstování kukuřice, brambor a řepy

313. Rovněž na pozemcích s vyšší svažitostí, kde míra ohrožení erozí nevyžaduje bezpodmínečné fyzické rozčlenění stávajících bloků orné půdy na menší celky, bude nutné vyhýbat se pěstování plodin, jejichž porost velmi málo chrání půdu proti erozi. Jedná se zejména o kukuřici, brambory a řepu. Na veškeré orné půdě bude pak nezbytné zkrátit u používaných pěstebních postupů na minimum období, po které je půdní povrch ponecháván nekrytý vegetací, tedy výrazně náchylný k erozi.

Dostatek organické hmoty zlepší odolnost půdy

314. Odolnost půdy vůči erozi zvyšuje dostatečný podíl její organické složky. Je zásadní pro udržení úrodnosti půd a pro zpomalení odtoku vody⁵⁹ a zachycování a ukládání uhlíku z atmosféry. Proto je jak v případě zemědělských, tak lesních půd nezbytné ponechávat dostatečné množství posklizňových zbytků, resp. dřeva k zetlení, do orné půdy zapravovat dostatek organických hnojiv a na lesní půdě postupně redukovat používání holosečného způsobu hospodaření, který vede k rychlému rozkladu humusu a následně k okyselování půdního prostředí.⁶⁰ Prevencí okyselování zemědělských půd je pak používání pestrých osevních postupů se zastoupením víceletých pícnin (např. jetele a vojtěšky).

6. MŽP. *Certifikovaná metodika*. 106 s. ISBN 978-80-7212-589-0. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/prirode_blizka_opatreni.

⁵⁹ HUDSON, B. D. 1994. Soil organic matter and available water capacity. *J. Soil Water Conserv. 49*: S.189–194.

⁶⁰ HRUŠKA, J., CIENCIALA, E. (eds.) (2001) *Dlouhodobá acidifikace a nutriční degradace lesních půd – limitující faktor současného lesnictví*, Ministerstvo životního prostředí, Praha 2001.

Stabilitu lesa zvýší dřeviny
původní pro dané stanoviště

315. Rovněž posun k přirozenější druhové a věkové skladbě lesních porostů (**Analýza rozvoje**) a šetrnějším postupům při jejich zakládání bez tzv. plošné přípravy půdy povedou ke zlepšování celkového stavu lesních půd – vyššímu podílu organické hmoty, příznivějšímu chemickému složení i vodnímu režimu, vytvoří v lesních porostech příznivější mikroklima, sníží jejich náchylnost ke hmyzím kalamitám a zvýší stabilitu lesních porostů vůči větru.

316. K omezení eroze lesních půd přispěje preference propustných povrchů při zakládání lesních cest a jejich vybavení dostatečným množstvím propustků, aby nedocházelo k přílišnému soustředění odtoku v příkopech (**Analýza rozvoje**).

3.5 Strategické cíle

12. Krajina ČR je pojmána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

- 12.1 Je zpracována politika krajiny a pravidla jejího naplňování, které různé úrovně veřejné správy využívají pro své rozhodování.
- 12.2 Snižuje se rozloha orné půdy.
- 12.3 Zvyšuje se rozloha trvalých travních porostů.
- 12.4 Významně se zvyšuje rozloha orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství.
- 12.5 Vzroste prostupnost kritických míst na dálkových migračních koridorech.

13. Česká krajina je pestrá a domácí produkce potravin, krmiv a technických plodin přispívá k zachování globální biodiverzity.

- 13.1 Rozmanitost a stabilita biotopů i populací jednotlivých původních druhů živočichů se zvyšuje.
- 13.2 Přirozená obnova bývalých dobývacích prostorů je běžně užívaným postupem rekultivace území po těžbě nerostných surovin.
- 13.3 Využívání domácí zemědělské produkce se zvyšuje a snižuje tak dovoz zemědělských produktů.

14. Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

- 14.1 Odtok vody z krajiny se významně zpomaluje.
- 14.2 Kvalita povrchových i podzemních vod se zlepšuje.

15. Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

- 15.1 Obsah organické hmoty v půdě a struktura půdy odpovídají přirozenému stavu daného půdního typu.
- 15.2 Snižuje se míra ohrožení půdy vodní a větrnou erozí.
- 15.3 Druhovú skladbu vysazovaných lesních porostů odpovídá stanovištním poměrům a brání další degradaci lesních půd.

4 Obce a regiony

Vize

Odpovědné využívání území vytváří podmínky pro vyvážený a harmonický rozvoj obcí a regionů, zvyšuje územní soudržnosti, usměrňuje suburbanizační trend a omezuje vynucenou mobilitu. Města a obce zajišťují všechny funkce nutné pro udržení a zvyšování kvality života jejich obyvatel. Ve všech směrech kompetentní veřejná správa otevřeně komunikuje s občany a zapojuje je systémově do rozhodování a plánování. Sídla jsou adaptována na změnu klimatu.

Úvod

Udržet polycentrický charakter území

401. Česká republika musí najít a udržovat rovnováhu mezi rolí měst jako pólů růstu evropské úrovně a vyrovnaným rozvojem, který uchová polycentrický charakter území na všech úrovních. Jen tak lze každému zajistit slušnou kvalitu života s možností svobodné volby, v jakém prostředí chce bydlet a žít.

Učinit suburbia udržitelnými

402. Rozdělení země na metropolitní, stabilizovaná a periferní území se bude patrně nadále prohlubovat. Nelze očekávat, že suburbanizační trend v blízké budoucnosti ustane. Hlavní výzva proto nespočívá v omezení či zvrácení tempa suburbanizace, ale učinění již vzniklých a dále vznikajících suburbií udržitelnými a funkčními součástmi území a snižování doprovodných negativních jevů (růstu dojíždění za prací a dopravní zátěže se všemi svými negativními efekty – hlukem, zdraví škodlivým znečištěním i rostoucími nerovnostmi mezi různými částmi republiky). Promění se charakter urbanizace jako takové.

Posílit přeshraniční vazby i vnitřní periferie

403. K udržení historicky vzniklé polycentrické sídelní struktury je nutné posílit přeshraniční vazby. Izolace příhraničních regionů ve druhé polovině dvacátého století více než cokoli jiného způsobila jejich proměnu v periferii.⁶¹ Proto je nutné budovat infrastrukturu a podporovat ekonomický rozvoj tak, aby města i obce na obou stranách hranice utvářely jeden kompaktní celek. Totéž platí i pro vnitřní periferie.

⁶¹ MAIER, K. (2009) Polycentric development in the spatial development policy of the Czech Republic, *Urban Research & Practice*, 2:3, 319-331, DOI: 10.1080/17535060903319285, zde s. 324.

4.1 (Sub)urbanizace a rostoucí prostorová mobilita

Suburbanizace bude postihovat i menší města

404. Suburbanizace ohrožovala dosud hlavně krajská centra, výhledově začne patrně postihovat také menší města. Ponese s sebou náklady na infrastrukturu a dopravní obsluhu, které budou chybět při rozvoji jádrového města a zároveň budou ohrožovat mimoprodukční funkci příměstské krajiny. Ze zkušeností měst v západní a severní Evropě se dá očekávat, že se do suburbánního prostoru budou přesouvat také některé veřejné i komerční služby.

Průvodním jevem suburbanizace je koncentrace služeb

405. Komerční zařízení občanské vybavenosti – obchody či služby – se však většinou soustřeďují do větších center a komplexů. Naopak zanikají malé místní provozovny, které dosud obsluhovaly malé obce nebo místní části ve městech. Trend postihuje hlavně seniory a sociálně slabší domácnosti, pro které může být fyzicky nebo finančně obtížné cestovat za nákupy. Chce-li územní veřejná správa tomuto trendu čelit, neobejde se bez cílevědomé a účinné regulace územními plány a bez investic z veřejných rozpočtů.

Smršťující se města budou nutné adaptovat na socio-demografické změny

406. Města, z nichž odcházejí ekonomicky aktivní obyvatelé, se nazývají smršťující se města (*shrinking-cities*). Ačkoliv se tento trend v České republice dosud neprojevoval tak výrazně jako v jiných regionech, je to trend, kterému se patrně nelze vyhnout. Již nyní se přibližně jedna šestina měst smršťuje.⁶² Tato situace vyvolává nové nároky na správu postižených měst, na něž nestačí reagovat pouze snahou zvyšovat ekonomický výkon.⁶³ Místní úřady i stát musí kromě nového přístupu k územnímu plánování také upravit nároky na správu, vylepšit i připravit veřejné služby. Musí se na nový trend přichystat a nenechávat proměnu města na ad hoc rozhodnutích.

Plánování na úrovni funkčních urbanizovaných celků

407. Mnohostranný rozvoj měst, schopný usměrňovat suburbanizační trend, vyžaduje také lepší národní i regionální strategické plánování.⁶⁴ Tradiční územní plány pro podporu ekonomických, sociálních a environmentálních vazeb mezi městy, jejich zázemí a venkovem nestačí. Stát proto bude podporovat plánování na úrovni funkčních urbanizovaných území vyznačujících se silnou vazbou obyvatel na pracoviště a občanské vybavení v místním centru, tedy společné plánování měst a okolních obcí i krajiny (viz také 319).

Je třeba podporovat re-urbanizaci a využívat stávající urbanistickou strukturu

408. Suburbanizace není jediný trend. Zároveň s ní lze očekávat další proměny, zejména opětovné oživení jádrových měst, která jsou nebo se stanou centry funkčních urbanizovaných území. Re-urbanizaci, jež je alternativou k extenzivnímu růstu měst, může podpořit využívání stávajících

⁶² SCHMEIDLER, K.; JIŘÍČKOVÁ, H.; ZÁMEČNÍK, P. (2011) Výzva shrinking cities u nás, v Evropě i ve světě, *Urbanismus a územní rozvoj* 6/2011, s. 21-27.

⁶³ RINK, D.; COUCH, CH.; HAASE, A.; KRZYSZTOFIK, R.; NADOLU, B.; RUMPEL, P. (2014) The governance of urban shrinkage in cities of post-socialist Europe: policies, strategies and actors, *Urban Research & Practice*, 7:3, S. 258-277 DOI: 10.1080/17535069.2014.966511

⁶⁴ Cíl udržitelného rozvoje 11.a

urbanistických struktur a tzv. brownfieldů – opuštěných průmyslových areálů uvnitř měst. Zůstává však veřejným zájmem předcházet jejich vzniku.

Standardy pro veřejné plánování jsou předpokladem pro rovnoměrný a inkluzivní rozvoj

409. Rozvoj živých a soudržných měst se neobejde bez přiměřeného a cenově dostupného bydlení, bez řešení příčin diskriminace (např. rodin s dětmi či vícegeneračních rodin na trhu s bydlením) a nerovností, bez odstranění sociálního vyloučení a bezdomovectví. V územním a strategickém plánování proto musí stát vytvořit standardy dostupnosti veřejných služeb v municipalitách dle jejich typu a velikosti. Územní a strategické plánování také musí zabezpečit ochranu kulturního a přírodního dědictví.

Města se musí přizpůsobit demografické změně

410. Nároky na města i veřejné služby klade také stárnutí obyvatel. Na tuto změnu je třeba přichystat většinu bytů, veřejný prostor i zařízení občanské vybavenosti ve městech i jejich strukturu, aby byla přístupná, prostupná a přátelská ke všem věkovým a uživatelským skupinám. Velmi důležitou roli při tom má veřejná správa – městské nebo obecní úřady, které plánují a realizují investice do ulic, náměstí, parků i budov.

Cizince lze integrovat i pomocí vhodných urbánních řešení

411. Proměňovat se bude také skladba populace, hlavně ve městech. První vlna příchozích z jiných států se usadila zejména ve velkých městech a nevytvořila uzavřené etnické či náboženské enklávy. V příštích letech se patrně část z nich – nebo jejich potomků – začne stěhovat na další místa v republice a také dojíždět za prací. Bude nutné podporovat začleňování cizinců do většinové společnosti, zejména podporou výuky českého jazyka. Úspěšnou integraci cizinců je možné podpořit diverzifikací forem bydlení zohledňující kulturní zvyklosti příchozích (nebytové prostory pro podnikání v domech; uspořádání bytu respektující jiné rodinné struktury).

Technologické inovace nesmějí ohrozit identitu města

412. Města a obce musí ve svém urbánním rozvoji hledat řešení, jak v jednom místě spojit technologické inovace, zejména tzv. integrovaná řešení (propojování dopravy, energetiky, architektury a komunikačních technologií nebo zelené technologie). Celkové zefektivnění městského systému, např. v konceptu *Smart Cities*, se však nesmí dít na úkor uchování identity, kterou utvářejí památky i další budovy, veřejný prostor, kultura a každodenní život. Plánování na místní úrovni musí proto podporovat i sociální soudržnost a vytvářet živé společenství i životaschopná města. K tomu by mělo směřovat podporování konceptu chytrých měst. Neboť významná není pouze technologická změna, ale mnohem významnější jsou často sociální inovace a inovace v organizaci.

Omezování vynucené mobility je ve veřejném zájmu

413. Města i regiony jsou vystaveny trendu rostoucí mobility. Dojíždění za prací či vzděláním je zapříčiněno tím, že pracovní příležitosti a školy (ale také služby) se nacházejí mimo bydliště. Je ve veřejném zájmu zmenšovat tuto nerovnováhu a podporovat (kvalifikované) pracovní příležitosti v místech, kde chybějí. Sníží se nároky na dopravu, a tedy energetické i ekonomické náklady, a podpoří se uchování polycentrické sídelní struktury a rovnoměrné využívání krajiny. Omezování vynucené mobility umožňuje lidem svobodné rozhodnutí, kde chtějí žít, pracovat a trávit volný čas.

Digitalizace nemusí
zmenšovat mobilitu

414. Tlak na stěhování za prací a produkci externalit zejména z osobní automobilové dopravy může zmírňovat digitalizace průmyslu a služeb i rozvoj telekomunikačních a informačních technologií, který umožňuje řadě podnikatelů i zaměstnanců pracovat z domova.⁶⁵ Jak ukazují zkušenosti z jiných států, rubem digitalizace, elektronizace světa a personalizace služeb práce však může být i růst mobility, zejména s ohledem na dlouhodobý růst e-komerce (nakupování po internetu a následný rozvoz) a postupné vytlačování komerčních infrastruktur z oblastí vykazujících znaky suburbanizace.⁶⁶ Jen mezi lety 2005 a 2015 stoupl počet osob nakupujících přes internet z 5 na 42 %.⁶⁷

Mobilita bude rovněž
souviset s fázemi životního
cyklu

415. Lidé se pravděpodobně budou více stěhovat v různých fázích svého života. České rodiny v tomto ohledu začínají sledovat trendy západoevropských zemí: zejména senioři odcházejí z měst a vyhledávají klidnější prostředí ve své zemi či v zahraničí, kde mají blízko k přírodě i potřebným službám. Rekreační sezónní bydlení na chatách a chalupách se proto v příštích letech patrně bude těšit nižšímu zájmu než dosud.⁶⁸

Faktory, které budou
ovlivňovat mobilitu

416. Všech zmíněných typů mobility bude patrně přibývat. Mohou se však měnit místa, odkud a kam lidé přicházejí. Mohou se také stěhovat zpět „domů“ (na venkov či do jiné země), pokud nashromáždí kapitál, odejít do důchodu nebo přijít o práci. Mobilitu budou ovlivňovat ceny energií, politická stabilita, dostupnost bydlení v místech s nabídkou práce i služeb v malých městech či na venkově.

4.2 Regionální nerovnosti

Města zůstanou tahounem
růstu, pokud se vyvarují
ohrožení své územní
a sociální soudržnosti

417. Tahounem růstu jsou a patrně i zůstanou velká města nebo sídelní aglomerace úzce propojených středních a menších měst. Bývají produktivnější, přičemž jejich nárůst se zvětšuje s velikostí. Posilují také růst ve svém okolí. Menším městům přitom může pomoci propojení s městy sousedními, které jim vynahrazuje malou velikost.⁶⁹ Rozvoj měst však nesmí probíhat na úkor územní a sociální soudržnosti, ani prohlubovat rozdíly mezi nimi a venkovem. Stát a samosprávy nesmějí při územním plánování

⁶⁵ Příkladem může být např. studie VAN LIER, T.; DE WITTE, A.; MACHARIS, C. (2012) The Impact of Telework on Transport Externalities: The Case of Brussels Capital Region, *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 2012, s. 240-250.

⁶⁶ Srov. studii VISSER, E.-J.; LANZENDORF, M. (2014) Mobility and Accessibility Effects of B2C E-Commerce: A Literature Review, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 2/2014, s. 189-205. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Martin_Lanzendorf/publication/46652639_Mobility_and_accessibility_effects_of_b2c_E-commerce_A_literature_survey/links/55c896a008aebc967df8eab8.pdf.

⁶⁷ ČSÚ (2015) *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568879/062004-1549.pdf/46d97789-a0b1-425d-b3cc-a9b18c6ffb27?version=1.0>.

⁶⁸ Druhé bydlení vnímáme jako komplex jevů a procesů, spojených s objektem (či částí objektu), který je přechodným místem pobytu vlastníka/ů či uživatele/ů, využívajícího/ch tento objekt převážně k rekreačním účelům. Cit. dle FIALOVÁ, D. (2014) *Druhé bydlení v Česku: včera, dnes a zítra, in. Individuální a masová rekreace v okolí velkých industriálních měst v 19. – 21. Století*. Praha: Togga 2014, s. 43–62.

⁶⁹ OECD (2015) *OECD360 Česká republika*.

podporovat stěhování služeb a práce na okraje měst. Dále jsou posilovány rozdíly v kvalitě života, zejména pro stárnoucí a sociálně slabou část společnosti. Vhodným nástrojem pro zabránění těmto negativním jevům je již zmíněné plánování na úrovni funkčního urbanizovaného území umožňující zachovat polycentrický charakter státu i jeho metropolí.

Sociální nerovnosti je třeba snižovat prostřednictvím integrovaných strategií umožňujících problém řešit v místě

418. Stát chce uvádět v život funkční národní strategie reagující na včas identifikované potřeby území a zaměřené na opatření, která podpoří kraje, města a obce v řešení sociálních disparit na svém území. Stát poskytne krajům i obcím metodickou podporu a zajistí mechanismy přenosu informací mezi národní, krajskou a místní úrovní při řešení společenské integrace a inkluze v bydlení, vzdělávání, zaměstnanosti, zdraví, při nastavení sociálních služeb, řešení předluženosti, popř. v dalších oblastech. Základem pro úspěšné zvládnutí sociálních nerovností je snadná a rovnoměrná dostupnost obslužných funkcí, jejich rovnoměrné rozložení na celém území státu a řešení problémů v místě jejich vzniku. Prevence soustředěná na konkrétní lidi a domácnosti musí jít ruku v ruce s řešeními, která ekonomicky oživí periferní regiony, venkovské obce nebo části měst a zajistí v nich stejný standard veřejných služeb jako v prosperujících částech země.

Je třeba podporovat podnikání využívající a posilující místní zdroje

419. Stát se soustředí na cílenou a větší podporu vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí hlavně v těch oblastech, kde se zatím ekonomické oživení nedaří. Chce také posilovat výkonnost i kapacitu krajů, měst a obcí, které mají rozvojové programy na starosti. Žádoucí je zejména podporovat tvorbu vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí v malých a středních podnicích využívajících místní a lokální potenciál.

Podpora dostupného nájemního bydlení vzbudí vyloučených vznik sociálně vyloučených enkláv

420. Část vnitřní migrace paradoxně nesměruje za prací, nýbrž za levnějším a dostupným bydlením. Sociálně slabé rodiny se přesouvají ze sociálně vyloučených lokalit ve městech na venkov a do periferních částí země. Stát proto bude podporovat různorodé formy bydlení ve všech částech měst a regionů, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti. Pro život v obcích a městech je důležitý důraz na prevenci a postupnou proměnu segregovaných a sociálně vyloučených domů, ulic nebo čtvrtí; stejně tak by měly regulace bránit vzniku uzavřených residenčních lokalit (*gated communities*), na opačném konci společenského žebříčku.

4.3 Nárůst významu nestátních aktérů a rozvoj komunit

Zapojení všech aktérů do rozhodování stabilizuje vládnutí na všech úrovních, i na těch nejnižších

421. Pro veřejnou správu byly doposud hlavním protějškem při rozhodnutích o území významné firmy. Silnější hlas však chtějí také místní občané, občanské iniciativy, spolky a neziskové organizace, drobní podnikatelé nebo účelová sdružení obcí. Pokud se podaří spolupracovat s nimi jako s rovnocennými partnery, budou vznikat konsensuální nebo kompromisní rozhodnutí lépe přijatelná pro všechny. V rozvoji obcí, měst či krajiny ubude konfliktů a soustavných změn, plánování se stane odolnějším a koncepčnějším. Kritickým bodem se může stát rok 2023, kdy patrně razantně klesne financování z evropských fondů, jež nyní rovnoměrně za-

Zapojení všech aktérů do rozhodování stabilizuje vládnutí na všech úrovních, i na těch nejnižších

stoupení a budování partnerství podporuje. Nežádoucí alternativou vůči partnerskému vývoji je růst významu právních konfliktů nestátních aktérů v podobě častějšího využívání všech zákonných prostředků (petiční právo, správní řízení, soudní řízení), což může zvýšit konfliktnost plánovacích a rozhodovacích procesů.

Do strategického plánování a řízení je třeba zapojovat všechny aktéry

422. Veřejná správa na všech úrovních se musí naučit rozprodit a moderovat průběžnou veřejnou debatu. Měla by připravit a vytvořit prostor, kde různí aktéři – firmy, místní občané a další – mohou společně participovat na strategickém plánování a řízení, diskutovat o využití území i konkrétních stavbách, hledat shodu a kompromis. Musí tuto diskusi také vést k praktickým výsledkům a nakonec ve sporných věcech s ohledem na veřejný zájem rozhodnout. Podmínkou je ovšem také konstruktivní přístup firem, občanů a neziskových organizací a jejich ochota přijmout (přínejmenším morální) odpovědnost za neúspěch, tj. schopnost akceptovat změny a současně pokračovat ve spolupráci. Stát proto bude usilovat o rozvoj a prosazování nástrojů rozvíjejících participaci, zejména MA 21, MAS a NSK/RSK.

Participace a komunitní způsob života se posilují

423. Souběžně s účinnou participací a zapojováním všech aktérů bude stát podporovat rozvoj místních komunit na různé úrovni (obce, městské čtvrti či celý region) založených na důvěře, principu partnerství a vzájemném síťování, neboť se navzájem posilují. Komunitou je skupina obyvatel, neorganizovaná veřejnost, která žije na společně sdíleném a shodně vnímaném území, podílí se na vlastní samosprávě a respektuje ústavní a právní rámec ČR. Předpokladem pro fungování odolné komunity je rovné postavení jejích členů, pocit sounáležitosti, informovanost a schopnost zvládat neúspěch, tj. schopnost absorbovat narušení či změny za současného udržení jeho základních funkcí a struktury.

Rozvoj komunit lze podporovat i ve městě prostřednictvím komunitně vedeného místního rozvoje a místní Agendy 21

424. Města by měla uvažovat o vytváření obdoby místních akčních skupin, které s úspěchem pracují na venkově (viz **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**). V městském prostředí by se nad společným strategickým plánem a jím naplňovanými projekty scházeli zástupci, kteří mají za dané území zodpovědnost: zástupci magistrátu města i městských částí, reprezentanti určité čtvrti, sociálně vyloučené lokality, oblasti města s určitým druhem problémů atp. Komunitou podporovaný místní rozvoj (CLLD-U) je vhodné propojovat s MA 21.⁷⁰ Spolupráce mezi venkovskými a městskými MAS může posílit sociální soudržnost a pomoci řešit problémy v území na rozhraní města a venkova, které s sebou přináší suburbanizace a změna klimatu.

⁷⁰ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) jakožto nástroj politiky soudržnosti na období 2014–2020 pro místní rozvoj a rozvoj venkovských, městských a příměstských částí, Brusel 2014, s. 6.

Alternativou ke kultivaci veřejné správy je delegitimizace rozvojových politik nebo jejich centralizace

425. Alternativou je pokračování dosavadní praxe soustavných střetů a nespokojenosti na všech stranách, jež může vést až k výraznému oslabení legitimacy prosazovaných rozvojových programů i rozhodnutí úřadů. Cílevědomé plánování ustoupí ve prospěch chaotického schvalování individuálně prosazovaných projektů, neudržitelnému sídelnímu rozvoji a plýtvání prostředky na nepromyšlenou infrastrukturu. Druhou, rovněž nežádoucí alternativu nabízí omezování pravomocí místní správy, centralizace a silnější regulace (která rovněž může být závislá na vlivu aktérů mimo státní správu). Řešení se stanou formálně unifikovanějšími a budou méně přizpůsobená místním možnostem, příležitostem a potřebám.

4.4 Kompetence územní veřejné správy pro udržitelný rozvoj sídel

Výkon územní veřejné správy je koordinovaný, respektuje princip subsidiarity a využívá výhod funkčních urbanizovaných území

426. Ekonomickou výkonnost územních celků a kvalitu života jejich občanů přímo a výrazně ovlivňuje způsob jejich řízení a rozvoje. Kroky domácností a firem i kooperace mezi jednotlivými sférami veřejné správy mají typicky větší pozitivní či negativní efekt ve funkčních urbanizovaných územích, tedy ve městech a jejich suburbánních zázemích, než v řídkěji osídlených oblastech. Proto je nutná součinnost a koordinace napříč resorty, regiony a různými úrovněmi veřejné správy. Ty dnes často nejsou dostatečné. Regulace na různých úrovních vlády často vytvářejí protichůdné pobídky, důsledně uplatňován není ani princip subsidiarity. Problém ještě násobí roztržičnost veřejné správy na úrovni obcí a hlavně ve velkých a politicky komplikovaných metropolitních oblastech a městských regionech. Průzkum OECD ukázal, že tato roztržičnost vede k plýtvání a neúčinnému rozhodování. Smysluplnější by bylo rozhodování nikoli podle administrativních hranic, nýbrž v rámci funkčních urbanizovaných území, tedy v aglomeracích určených charakterem osídlení a tvořících ekonomický celek.⁷¹

Je nutné pokračovat v reformě veřejné správy

427. Stát chce do roku 2030 dokončit rozpracovanou reformu územní veřejné správy, zjednodušit a konsolidovat stávající systém.⁷² OECD v této věci ČR doporučuje zvážit slučování obcí, které však realisticky považuje za politicky obtížně prosaditelné. Větší obce by pak mohly soustředěněji poskytovat kvalitnější veřejné služby. Nicméně správní reforma nic nezmění na tom, že Česko se vyznačuje nejmenší průměrnou velikostí obce. Proto je vhodnější, aby stát stanovil minimální standardy veřejných služeb, jejichž dostupnost bude zohledňována již ve strategickém a územním plánování.

Základní kompetencí pro správu obce je schopnost strategicky plánovat a řídit

428. Základem úspěšného rozvoje měst či obcí je a bude robustní a stabilní místní řízení. Musí se opírat o dostatečnou institucionální kapacitu, odbornost a vzájemnou komunikaci všech aktérů změn v území (samo-

⁷¹ OECD 360 ČR 2015

⁷² V souladu s Cílem udržitelného rozvoje 16.6 Vytvořit účinné, odpovědné a transparentní instituce na všech úrovních

správy, firem občanů, vysokých škol a výzkumných organizací, spolků, neziskových organizací nebo neformálních iniciativ). Nemělo by pouze splnit několik aktuálních cílů, nýbrž pravidelně hodnotit místní život z pohledu udržitelného rozvoje, kvality života i naplňování národních politik. Veřejná správa by si měla stanovovat úkoly a měřitelné cíle a dosahovat jich v přehledně řízených politikách. K tomu musí nejen znát běžný standard legislativy, předpisů a norem, opírat se o odborné znalosti, ale také rozumět udržitelnému rozvoji, mít manažerské dovednosti a umět pracovat s místními partnery.

Obec by se neměla zbavovat svého majetku

429. Rozvoj obce by měl být zajištěn provázáním územního plánování s vlastní pozemkovou politikou. Pozitivní zahraniční příklady řádné správy obce vesměs vznikají za situace, kdy obce přednostně rozvíjejí pozemky ve svém vlastnictví, čímž je v zárodku tlumen střet zájmů mezi veřejným a soukromým sektorem.⁷³ Naopak příklady neúspěchů českého územního plánování často vznikly v situaci, kdy veřejný sektor nejprve rozprodal strategické pozemky a teprve následně začal řešit jejich využití v územním plánu.

Participace podporuje odolnost měst

430. Podmínkou odolnosti měst a obcí je utváření konsensu mezi úřady a místními partnery. Veřejná správa musí také vtahovat do svého rozhodování občany a konzultovat s nimi své kroky – plánování počínaje a provedením konče (viz také 422). Příležitostí pro blízkou budoucnost představuje realizace a rozvoj osvědčených metod (MA 21, CLLD) doplněných o dílčí inovativní postupy, např. participativní rozpočtování.⁷⁴

Dokumenty musejí být provázané vertikálně i horizontálně

431. Z hlediska udržitelného rozvoje sídel a územního rozvoje obecně je důležité zajistit vzájemnou provázanost dokumentů na úrovni horizontální (např. návaznost krajských a městských dokumentů) i vertikální (např. návaznost národní, krajské a obecní úrovně). Pro smysluplný rozvoj měst a obcí je důležité zajistit, aby rozhodování na sebe navazovalo napříč (například aby různé odbory stejného města sjednotily své cíle a plány) i shora dolů (například aby záměry kraje respektovaly politiku státu). Stát chce také podporovat spolupráci místních úřadů – a to i přes hranice – a sdílení provedených příkladů dobrých řešení.

Strategické dokumenty musejí být provázány s územním plánem

432. Provázané musí být také územní plány se strategickými dokumenty. Strategický plán popisuje, oč chce město či obec usilovat a jak se hodlá rozvíjet. Musí přitom respektovat možnosti dané územním plánem, který reguluje, jak se které místo využije. K tomu potřebuje znát rozvojové záměry. Podobně je nutné zajistit soulad státních i krajských politik územního

⁷³ V majoritním vlastnictví veřejného sektoru jsou např. pozemky pro velký rozvojový projekt nové vídeňské čtvrti Aspern Seestadt. Viz HINTERKÖRNER, P. (2013) Veřejný prostor v jezerním městě Aspern. Veřejný prostor, veřejná prostranství: *Sborník z konference AUÚP*. 2013, s. 57-60. Odkazujeme také na přístup města Stockholmu při obnově bývalých brownfieldů, zahrnující rovněž aktivní pozemkovou politiku, viz LEKEŠ, V. (2015) Urbanismus a ekologie: Výstavba eko-měst ve Švédsku. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2015, XVIII.(6), s. 24-25.

⁷⁴ *Analýza občanské participace v České republice*, s. 44.

rozvoje se strategiemi regionálního rozvoje a provázat je se sektorovými programy, jež mají územní dopad.

Pracovníci územní veřejné správy by měli dostát vysokým nárokům

433. Úřady musí posilovat znalosti a kompetence svých pracovníků úřadů ve čtyřech oblastech. Pracovníci by se měli učit odbornosti: nejen rozvoji znalostí ve vlastním oboru, ale také dlouhodobému řízení složité agendy a celistvému, provázanému přístupu k ní. Musí také vylepšovat své komunikační schopnosti, aby uměli jednat s veřejností, moderovat a facilitovat diskusi různých partnerů, představovat jim i svým kolegům moderní trendy a účinně spolupracovat různými složkami veřejné správy navzájem i v rámci různých hierarchických úrovní její jedné složky. Za třetí potřebují být kompetentní v plánování (strategické plánování a řízení v různých časových výhledech) a za čtvrté ve vyhodnocování výsledků (zejména práce s daty).

Síťování a sdílení dobré praxe podporuje rozvoj obcí

434. Krajské, městské i obecní úřady by měly dále rozvíjet síťovou spolupráci municipalit včetně její mezinárodní dimenze (např. ICLEI, Energy Cities a další iniciativy) a zajistit tak přenos příkladů dobré praxe na všech úrovních. Dlouholeté zkušenosti v oblasti síťování má v České republice řada municipálních asociací.

4.5 Adaptace sídel na změnu klimatu

Dopady změny klimatu zasáhnou všechny typy obcí a území

435. Prognózy očekávají v České republice během příštích několika desetiletí postupnou změnu klimatu – i když se podaří snížením emisí omezit razanci, s jakou poroste teplota. Letní i zimní teploty budou vyšší než v minulých desetiletích. Přibude také letních období vysokého horka a extrémního sucha, jež občas vystřídají velmi silné srážky. Sucho bude nejvíce ohrožovat jižní Moravu (oblast přibližně na jih od Brna), Vysočinu a nižší polohy ve zhruba severní polovině Čech (od Berounska přes Lounsko až k povodí dolní Ohře). Proto je potřeba počítat s nedostatky vody i častějšími povodněmi. Kvalita vody bude kolísat. Ve velkých městech posílí vliv tzv. tepelných ostrovů: poroste teplotní rozdíl mezi městy a okolní krajinou. Postiženy budou skupiny obyvatel se sníženou schopností termoregulace: starší lidé, nemocní a velmi malé děti. Sucho a horko může komplikovat provoz budov i všechny typy dopravy.⁷⁵

Dopady změny klimatu se promítnou do územního plánování i krizového řízení

436. Česká města a obce se zatím na dopady změny klimatu téměř nepřipravovala. Adaptace a mitigace na místní a regionální úrovni vyžaduje odpovědné plánování využití území pro zemědělské hospodaření, průmyslovou tvorbu krajinných struktur, jež mají pozitivní vliv na vodní režim krajiny, půdu, biodiverzitu a zlepšení funkčního propojení přírodních a urbánních struktur **(Odolné ekosystémy)**. Posílení vazby územního plánování, ochrany obyvatelstva a krizového řízení s ohledem na negativní dopady změny klimatu zajistí kvalitnější ochranu lidí, majetku a infrastruktury před přírod-

⁷⁵ BELDA, M., PIŠOFT, P., ŽÁK, M. (2015) Výstupy regionálních klimatických modelů na území ČR pro období 2015 až 2060. Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy pro Glopolis, Praha 2015.

ními pohromami (dlouhodobým suchem, extrémně vysokými teplotami, povodněmi a vydatnými srážkami, extrémním větrem)⁷⁶ i antropogenními nebezpečími.⁷⁷ Vedle suburbanizace je to dalším důvodem, proč budou města i obce budou více než doposud součástí sousední krajiny – je nutné dle toho plánovat. Na životě města se nebude podepisovat jenom jeho vlastní katastr, ale také například povodí řek a potoků, které přes něj protékají. Musí se vylepšovat propojení přírodních a urbánních struktur.

Města musejí šetřit vodou

437. Stát, kraje a místní správa musí společně posilovat odolnost měst a obcí. Adaptace kvůli ochraně před vedry vyžaduje lepší péči o zeleň, lepší propojení zelených ploch a rozšiřování zeleně ve městech. Šetření s pitnou vodou – a vodou obecně – se stane běžnou součástí života. Plánování musí podporovat zvětšení plochy pro zasakování, opatření k zachycování a využívání srážkové vody, revitalizaci vodních toků i ve městech a zvýšení množství vody ve veřejném prostoru.⁷⁸ Součástí takových řešení musí být získání vlivu na rozhodování o vodních zdrojích, a to nejen nad ovládním infrastruktury.⁷⁹

Města se musejí zazelenit, jejich provoz ekologizovat

438. Přístup k přírodě bude v podmínkách urbanizace důležitým rozměrem kvality života. Města a obce prozatím téměř vůbec nečiní kroky potřebné k adaptaci na změnu klimatu. Vhodná opatření musejí být postupně zahrnována do strategického i územního plánování. Je nutné přistoupit k vytváření husté sítě malých i větších zelených prvků, jež bude systematicky využívat také vnitrobloky, trávníky, stěny i střechy velkých objektů.⁸⁰ Součástí zeleného a ekologického města je rovněž městské zemědělství. Kromě ploch samotných půjde také o podporu jejich přírodní rozmanitosti. Výzkum totiž ukazuje, že obyvatelé si zeleně považují tím více, čím větší je v ní bohatství ptáků, motýlů a rostlin.⁸¹ Je třeba rovněž odstraňovat překážky a faktory rizikové z hlediska živočichů (prosklené stěny atp).

Města musejí začít měřit uhlíkovou stopu jako součást hodnocení vývoje k udržitelnosti

439. Nutné je rovněž snižování energetické náročnosti měst. Musí být připravena na možné výpadky elektřiny a snižovat svoji závislost na fosilních palivech. Stát bude podporovat města v přípravě plánů na snižování uhlíkové stopy. Dobrým příkladem může být evropská iniciativa *Pakt starostů a primátorů*, jehož účastníci se rozhodli do roku 2030 snížit spotřebu fosil-

⁷⁶ HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR (2015), *Analýza hrozeb pro Českou republiku Analýza hrozeb pro Českou republiku*, s. 8. Materiál schválen vládou ČR usnesením ze dne 27. dubna 2016 č. 369.

⁷⁷ Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) č. 183/2006 Sb., § 19, písm. g).

⁷⁸ Viz Cíl udržitelného rozvoje 6.4 Do roku 2030 podstatně zvýšit efektivitu využívání vody ve všech sektorech a zajistit udržitelný odběr a dodávky pitné vody tak, aby byl vyřešen nedostatek vody a podstatně se snížil počet lidí trpících jejím nedostatkem

⁷⁹ Viz Cíl udržitelného rozvoje 6.b Podporovat a posilovat zapojení místních komunit do zlepšování správy vodních zdrojů a sanitačních zařízení

⁸⁰ Viz Cíl udržitelného rozvoje 11.7 Do roku 2030 zajistit všeobecný přístup k bezpečné, inkluzivní a přístupné městské zeleni a veřejnému prostoru, zejména pro ženy a děti, starší osoby a osoby se zdravotním postižením

⁸¹ FULLER, R. A.; IRVINE, K. N., DEVINE-WRIGHT, P., WARREN, P. H., GASTON, K. J. (2007) Psychological benefits of greenspace increase with biodiversity. *Biology Letters* 3, 390–394.

ních paliv o dvě pětiny a realizovat adaptační opatření na zmírnění rizik a negativních dopadů změn klimatu na svém území. Každý ze signatářů k tomu připravuje propracovaný plán změny svého energetického metabolismu. Členy této iniciativy se už stala pilotní česká města a obce, nemají však ještě zkušenosti s uskutečňováním systematických opatření na místní úrovni.

Je třeba stavět budovy schopné udržovat stálou teplotu

440. Stát chce nadále pomáhat městům a obcím v provádění významných změn ve vytápění (respektive chlazení) a jiné spotřebě budov, v dopravě a ve výrobě elektřiny. Chce podporovat investice domácností i obecní programy. Úkolem už nebude pouze udržení tepla v domech během chladného období jako dosud, nýbrž uchování stálé teploty po celý rok. Nepůjde už také jenom o dílčí projekty, ale systematickou proměnu měst. Stávající budovy projdou renovacemi, které napomohou co největším úsporám energie (*deep renovation*). Součástí programu musí být kromě izolace mimo jiné odstínění fasád, příčné provětrávání a podobně. Stavebnictví během příštích patnácti let víceméně bezzbytku přejde na nové budovy v pasivním standardu. Na trhu se objevují a budou objevovat nová řešení, včetně skladování energie nebo kogeneračních a trigeneračních technologií (elektřiny, tepla i chlazení).

Městská energetika by se měla decentralizovat

441. Města by se měla z prostých spotřebitelů energie měnit také na výrobce a místní poskytovatele. Do urbánního prostředí začne přicházet postupná decentralizace energetiky, chytré sítě a vyšší podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu (viz odst. 224).⁸² Rovněž lze očekávat rozvoj integrovaných projektů, které začnou kombinovat různá řešení v jednom městě či obci, včetně různých technologií – například využití momentálních přebytků solární energetiky pro dobíjení elektromobilů.

Města se musejí naučit efektivně nakládat s odpadem a co nejvíce jej využívat

442. Proměny v energetice ovlivní nakládání s běžným komunálním odpadem. Stát chce nadále pracovat s městy a obcemi na lepší recyklaci, včetně návratu organických látek do půdy. Separace bioodpadu by se měla během příštích patnácti let stát samozřejmostí českých měst a obcí; měl by být využíván ke kompostování nebo výrobě bioplynu a digestátu.⁸³

Stát bude podporovat elektromobily, nemotorovou a integrovanou veřejnou dopravu

443. Stát chce podporovat města v postupném odklonu od automobilové dopravy a zvýšit podíl elektromobility včetně infrastruktury pro dobíjení elektromobilů. Přeprava musí brát ohled na potřeby obyvatel, které vyvolá stárnutí i měnící se životní styl. Nové dopravní politiky ve městech se budou prostřednictvím plánů udržitelné městské mobility odklánět od jednostranné preference a zvýhodňování individuálního automobilismu. Místní správa by měla motivovat lidi ke změně dopravního chování směrem k udržitelnějším formám mobility, ale také sahat k výrazným administrativním restrikcím a zpoplatnění vjezdu či parkování osobních aut v některých

⁸² Viz Cíl udržitelného rozvoje 7.2 Do roku 2030 podstatně zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na celosvětovém energetickém mixu

⁸³ Viz Cíl udržitelného rozvoje 12.5 Do roku 2030 výrazně snížit produkci odpadů s pomocí prevence, redukce, recyklace a opětovného používání

částech měst. Nutné jsou také investice do infrastruktury pro cyklistiku a pěší, podpora sdílení dopravních prostředků či služeb a vytváření sítě účelových komunikací (stezek pro pěší, cyklisty, in-line bruslaře, sjízdňích chodníků atp.) a kompaktních, pěšky dostupných sousedství. Páteří přepravy v regionech bude spolehlivá a čistá veřejná doprava. Ačkoliv ji nadále budou poskytovat jednotliví dopravci, stát chce postupně integrovat krajské dopravní systémy do národního s navzájem provázanými jízdňími řády, sjednocenými podmínkami přepravy, vzájemným uznáváním jízdňek, minimálními přestupními vzdálenostmi a společným informačním systémem. Hodlá také propojovat veřejnou dopravu s individuální prostřednictvím systémů typu *bike and ride*, *park and ride* a *kiss and ride*.

4.6 Strategické cíle

16. Veřejné služby v území jsou pro všechny obyvatele lépe dostupné.

- 16.1 Strategické a územní plánování je na všech úrovních koordinováno.
- 16.2 Jsou stanoveny závazné standardy základních veřejných služeb a jim odpovídající veřejné infrastruktury občanského vybavení a jsou platné pro veškerou zástavbu.
- 16.3 Předpoklady pro dostupnost základních veřejných služeb jsou zajištěny již ve fázi územního a strategického plánování.
- 16.4 Postupy strategického a územního plánování jsou koordinovány na úrovni přesahující úroveň jednotlivých obcí.

17. Růst kvality života v jednotlivých municipalitách snižuje regionální nerovnosti.

- 17.1 Dnešní venkovské a periferní oblasti se nevyliďňují a jejich populace nestárne více než v urbanizovaných oblastech.
- 17.2 Jsou podporovány vysoce kvalifikované pracovní příležitosti v malých a středních podnicích využívajících místní a regionální potenciál.
- 17.3 Jsou podporovány různorodé formy bydlení, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti.
- 17.4 Lokální integrované strategie snižují sociální disparity v území, posilují nekonfliktní soužití a zvyšují kvalitu života pro všechny.

18. Kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů je zajištěn.

- 18.1 Snižuje se zábor půdy ve městech a jejich zázemí. Brownfieldy jsou recyklovány a revitalizovány.
- 18.2 Města jsou přátelská ke všem věkovým a uživatelským skupinám.

18.3 Obce běžně plánují rozvoj společně s veřejností.

19. Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na změnu klimatu.

- 19.1 Obce III. stupně předcházejí dopadům změny klimatu a jsou schopny se jim přizpůsobit.
- 19.2 Snižuje se počet a velikost městských tepelných ostrovů.
- 19.3 Nejsou překračovány imisní limity nejvýznamnějších látek škodlivých pro lidské zdraví ani hlukové limity.
- 19.4 Všechny nově dokončené budovy se řadí do energetické třídy A. Existující budovy se postupně renovují minimálně na úroveň energetické třídy C.
- 19.5 Zvyšuje se podíl veřejné zeleně v městských aglomeracích.
- 19.6 Významně roste délka cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty.
- 19.7 Významně se zvyšuje počet bezemisních a nízkoemisních vozidel.

20. Územní veřejná správa cíleně využívá nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit.

- 20.1 Ústřední státní správa metodicky podporuje a rozvíjí nástroje udržitelného rozvoje municipalit.
- 20.2 Územní veřejná správa má dostatečné institucionální kapacity.
- 20.3 Počet realizátorů místní Agendy 21 se zvýšil na 500.

5 Globální rozvoj

Vize

Česká republika jako sebevědomý a kooperativní člen mezinárodního společenství přispívá svou domácí i zahraniční politikou k prosazování hodnot a principů udržitelného rozvoje v EU a ve světě.

Úvod

Pozitivní působení České republiky v oblasti udržitelného rozvoje

501. V určitých oblastech udržitelného rozvoje je Česká republika úspěšná, a to i v rámci mezinárodního srovnání. Důležitých výsledků dosáhla především díky koordinaci s ostatními státy Evropské unie. Nadstandardní je také její reakce na globální vývoj i na přijetí *Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj* a *Cílů udržitelného rozvoje*⁸⁴ (viz **Analýza rozvoje**). Této příznivé situace využije, aby podporovala plnění globálních i vlastních závazků udržitelného rozvoje a prosazovala své priority udržitelného rozvoje prostřednictvím koherentních vnějších politik a svého působení v Evropské unii a mezinárodních organizacích.

Vliv České republiky na globální udržitelný rozvoj

502. Některé rozměry rozvoje České republiky a Evropské unie mají vliv na směřování k udržitelnému rozvoji ve třetích zemích. Proto bude Česká republika na globální úrovni působit na základě principu silnější priority, užší koordinace a větší koherence vnějších politik udržitelného rozvoje.

Agenda udržitelného rozvoje a multilaterální systém

503. Česká republika bude podporovat, aby světové společenství k plnění svých závazků udržitelného rozvoje využívalo stávající architekturu mezinárodních organizací. Vytváření nových mezinárodních organizací a mechanismů nepovažuje Česká republika za nutné, avšak k úspěšnému a efektivnějšímu naplnění všech závazků globální integrované agendy udržitelného rozvoje je třeba zefektivnit multilaterální systém, spolupráci jednotlivých aktérů a koherenci jejich aktivit.

Národní priority udržitelného rozvoje v globálním kontextu

504. Vzhledem k omezeným lidským i finančním kapacitám České republiky je vhodné zaměřit se na omezený počet prioritních témat. Tato témata by měla logicky vycházet z národních priorit a komparativních výhod České republiky i z aktuálních mezinárodních souvislostí. Formulace národních priorit udržitelného rozvoje pro působení na globální úrovni bude vycházet ze strategického rámce *Česká republika 2030*.

⁸⁴ Viz usnesení vlády z 25. ledna 2016 č. 61. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRAA6LG4E4E>.

505. Jedním z hlavních principů a zároveň klíčovým nástrojem plnění závazků udržitelného rozvoje na domácí i globální úrovni, je integrovaný přístup, jehož základem je zajišťování koherence politik pro udržitelný rozvoj. Vnější dopady jednotlivých národních politik by neměly poškozovat jiné země, zejména rozvojové. Jednotlivé aktivity, jimiž se politiky související s udržitelným rozvojem realizují, musí být provázané a soudržné, a to na místní, regionální, národní i globální úrovni. Propojenost jednotlivých aspektů a prvků je podmínkou efektivity a rovnováhy snah o udržitelný rozvoj, a to jak z hlediska využití zdrojů a kapacit na straně těch, kteří je poskytují, tak z hlediska dopadů na straně těch, kteří je přijímají.

Rozvíjení partnerství sektorů

506. Příprava a realizace účinných opatření na podporu udržitelného rozvoje vyžadují, aby se na nich vedle vlády, parlamentu a dalších státních a veřejných institucí dále a širěji podíleli partneři mimo veřejný sektor. Jedná se o zástupce občanského sektoru, soukromých firem, akademiků i široké veřejnosti. Udržitelný společenský konsensus musí vycházet z partnerské spolupráce.

5.1 Globální prostředí podporující udržitelný rozvoj

Globální závazky
k udržitelnému rozvoji

507. Česká republika je odpovědným členem mezinárodního společenství. K zachování tohoto stavu musí především dodržovat závazky v oblasti udržitelného rozvoje, ke kterým se přihlásila, včetně pravidelného výkaznictví. Kvůli vyšší demokratické legitimitě bude dlouhodobě podporovat řešení globální agendy udržitelného rozvoje zejména v rámci Organizace spojených národů. V Evropské unii hodlá jako otevřená ekonomika podporovat nové obchodní smlouvy s dalšími státy či bloky, budou-li respektovat principy udržitelného rozvoje. Rovněž bude podporovat multilaterální dohody Světové obchodní organizace. Chce prosazovat, aby tyto obchodní smlouvy předcházely sociálnímu dumpingu a aby signatářským státům explicitně a účinně zaručily právo používat sociální, environmentální, spotřebitelské nebo hygienické regulace dle svých potřeb a mohly tak být v souladu s udržitelným rozvojem. Dále bude podporovat koordinaci v oblasti daňových reforem. Česká republika bude také aktivně přispívat k zásadní revizi platných, ale již překonaných rámců a nástrojů, například dohody z Cotonou, která vstoupila v platnost v roce 2003. V zájmu posílení své politické pozice, důvěryhodnosti a akceschopnosti bude Česká republika rovněž usilovat o naplňování mezinárodních finančních závazků v oblasti poskytování Oficiální rozvojové pomoci a činit kroky k plnění závazku dosáhnout postupným navyšováním její výše úrovně 0,33% HND do roku 2030. Důraz bude kladen na efektivní využívání finančních prostředků a zkušeností ve prospěch snižování nerovností a naplňování udržitelného rozvoje ve světě.

Podpora Agendy 2030 pro
udržitelný rozvoj

508. Česká republika bude na globální úrovni prosazovat plnění *Agendy 2030* a její promítnutí do činnosti mezinárodních organizací. Rovněž chce podporovat změnu v myšlení, kterou *Agenda 2030* do globální agendy udržitelného rozvoje přináší. Zvláštní důraz hodlá věnovat Cílům udržitelného

rozvoje č. 16 Mír, spravedlnost a silné instituce. Zaměření na něj vychází z dlouhodobé priority české zahraniční politiky: podpory demokracie a lidských práv. Tento cíl má průřezovou platnost. Účinné a dlouhodobé naplňování ostatních cílů se bez něj neobejde. Mírová a soudržná demokratická společnost je také nezbytným předpokladem bezpečnosti a stabilních mezinárodních vztahů.

Posilování přidané hodnoty
České republiky pro
působení v mezinárodním
prostředí

509. Součástí odpovědného působení v mezinárodních organizacích musí být konzistentní a koherentní vystupování při diskusích o udržitelném rozvoji na mezinárodních fórech, neboť i to přispívá k šíření dobrého jména České republiky ve světě. Proto – a také z důvodu posílení přidané hodnoty, kterou má její působení v mezinárodních organizacích doma i navenek – bude Česká republika rozvíjet meziresortní koordinaci k účinnému prosazování vlastních priorit a české expertízy v mezinárodních organizacích, k zajištění účasti České republiky na jejich rozhodovacích procesech, zapojování českých realizátorů do programů a projektů těchto organizací i k podpoře českých expertů a expertek zejména ve volených orgánech mezinárodních organizací.

Koordinace působení na
globální úrovni

510. Za účelem efektivního a konzistentního působení na globální úrovni a v mezinárodních organizacích bude Česká republika aktivně posilovat své koordinační kapacity v oblasti udržitelného rozvoje. Hlavním koordinačním orgánem je Rada vlády pro udržitelný rozvoj, na pracovní úrovni pak její příslušné výbory. Koordinaci otázek spojených se zahraniční rozvojovou spoluprací zajišťuje Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci.

5.2 Koherence politik

Průběžné revize
koncepčních dokumentů
a nástrojů pro oblast vnějších
politik

511. Česká republika promítne národní priority udržitelného rozvoje popsané v tomto dokumentu, principy a cíle *Agendy 2030* i další mezinárodní závazky, které přijala, do hlavních nástrojů vnějších politik a strategií týkajících se vnějších vztahů na mnohostranné i dvoustranné úrovni – například do *Koncepce zahraniční politiky*, *Bezpečnostní strategie České republiky*, *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce* a *Programu transformační spolupráce* i do relevantních obchodních, daňových, energetických, migračních a jiných politik, které mají dopad na jiné země a na vnější vztahy České republiky (viz *Analýza rozvoje*). Koherence politik bude zohledňována v legislativní činnosti i při realizaci dílčích politik a programů doma i v zahraničí. Česká republika bude usilovat o to, aby také Evropská unie ve svých vnitřních politikách i nástrojích vnějších politik koherentním způsobem reflektovala *Agendu 2030*.

Budování kapacit pro
sledování koherence politik
pro udržitelný rozvoj

512. Veřejná správa bude usilovat o vytvoření dostatečných institucionálních i analytických kapacit pro zajištění koherence politik pro udržitelný rozvoj. Sledování dopadů politik na jiné země pomůže snižovat negativní stopu České republiky v těchto zemích (viz *Analýza rozvoje*) a posilovat přidanou hodnotu vnějšího působení České republiky v oblasti politické, bezpečnostní, environmentální, obchodní i rozvojové. Kapacity pro sledování koherence politik vzniknou na úrovni centrální státní správy při Úřadu

vlády České republiky – tak, aby měly potřebnou odbornost, akceschopnost a dosah napříč státní správou a tematicky se zaměřovaly na oblast udržitelného rozvoje.

Sledování koherence politik
na globální úrovni a úrovni
Evropské unie

513. Česká republika bude prosazovat, aby Evropská unie společně podpořovala udržitelný rozvoj na mezinárodní scéně. Dále bude usilovat o to, aby se klíčové principy pro Českou republiku staly součástí unijních koncepcí, strategií a dokumentů a národní priority byly náležitě respektovány v unijních prioritách oblasti udržitelného rozvoje. Jedním z prioritních témat je koherence vnitřních a vnějších unijních politik pro udržitelný rozvoj. V této souvislosti se Česká republika bude mimo jiné zasazovat o vyšší transparentnost vlastnických struktur a účetních zpráv na úrovni celé Evropské unie.

Koordinační mechanismy ke
sledování koherence politik

514. Základním koordinačním mechanismem pro řešení otázek spojených s koherencí politik pro udržitelný rozvoj je Rada vlády pro udržitelný rozvoj a na pracovní úrovni její výbory. Pro sledování koherence politik Evropské unie probíhá koordinace ve Výboru pro Evropskou unii a resortních koordinačních skupinách. Pro oblast ostatních politik s vnějším dopadem může být využita koordinační role Pracovního týmu Rady hospodářské a sociální dohody. Sledování koherence politik jako náplň činnosti bude (pokud již není) vtělena do statutů těchto orgánů.

5.3 Strategické cíle

21. Česká republika aktivně a s důrazem na národní priority spoluutváří prostředí podporující udržitelný rozvoj na globální úrovni a na úrovni Evropské unie.

- 21.1 Česká republika prosazuje globální implementaci mezinárodních závazků v oblasti udržitelného rozvoje, jejich implementaci na úrovni Evropské unie i jejich promítnutí do činnosti mezinárodních organizací a sama tyto závazky plní.
- 21.2 Česká republika na globální i na úrovni Evropské unie podporuje naplnění Cílů udržitelného rozvoje a specificky Cíle č. 16 *Mír, spravedlnost a silné instituce*.
- 21.3 Česká republika posiluje svou přidanou hodnotu pro působení v mezinárodních organizacích a Evropské unii.

22. Posílením koherence vnitřních politik s vnějším dopadem podporuje Česká republika globální udržitelný rozvoj.

- 22.1 Česká republika průběžně promítá do koncepčních dokumentů a nástrojů vnějších politik přijaté mezinárodní závazky a národní priority v oblasti udržitelného rozvoje.

- 22.2 Česká republika aktivně buduje institucionální kapacity pro sledování koherence vnitřních politik s vnějším dopadem a omezuje jejich negativní vliv na globální směřování k udržitelnému rozvoji.
- 22.3 Česká republika aktivně prosazuje sledování a naplňování koherence politik na úrovni Evropské unie, ve vnějších politikách Evropské unie a na globální úrovni.

6 Dobré vládnutí

Vize

V České republice se vládne demokraticky a současně dlouhodobě efektivně. Struktura rozhodování je odolná, pružná a inkluzivní. Občané a občanky participují na rozhodování o věcech veřejných a stát jim k tomu vytváří vhodné podmínky. Veřejná správa prostřednictvím veřejných politik dlouhodobě zvyšuje kvalitu života obyvatel České republiky a naplňuje cíle udržitelného rozvoje.

Úvod

Dobré vládnutí mění udržitelný rozvoj v čin

601. Plány na udržitelný rozvoj České republiky zůstanou pouze na papíře, nebudeme-li si schopni dobře vládnout. Kvalita vládnutí se zásadně podepisuje na kvalitě našeho života. Rozhoduje o tom, jak vypadají naše školy či nemocnice. Ovlivňuje také, budeme-li v zaměstnání znevýhodněni kvůli pohlaví nebo věku (**Lidé a společnost**). Prostřednictvím mechanismů vládnutí určujeme výšku daní nebo podmínky pro inovativní podnikání (**Hospodářský model**), popř. bude-li v naší obci fungovat hromadná doprava či zda na sousedním pozemku vyroste nová stavba (**Obce a regiony**). Dobré vládnutí také zajišťuje, že první větší dešť neodplaví půdu z pole na náves nebo že se obyvatelé budou moci projít stinnou alejí (**Odolné ekosystémy**). O tom všem rozhodujeme nejen svou aktivitou v rámci České republiky, ale také za jejími hranicemi (**Globální rozvoj**). Kvalitu vládnutí pocítujeme rovněž ve schopnosti projevat svůj názor ve veřejných věcech a v jednání s úřady.

Dobré vládnutí je věcí společnou

602. Stát může ovlivnit mnohé. Naplnit vizi dobrého vládnutí v demokratické republice ale není jenom věcí státu, nýbrž všech občanů a občanek této republiky. Stát vytváří možnosti a pobídky, které mohou být bezvýsledné, nebude-li o jejich využití aktivní zájem. *Česká republika 2030* ukazuje, že společnými silami lze dobrého vládnutí dosáhnout.

6.1 Demokratičnost vládnutí

Inkluzivnější vládnutí

603. Česká republika zvýší inkluzivitu vládnutí, tedy reálnou možnost zapojení svých občanů a občanek do rozhodování o věcech veřejných. Budou se zlepšovat dnešní dominantní demokratické formy, bude se zvyšovat míra reprezentace. Nástrojů lze využít mnoho, např. pravidelné úpravy hranic volebních obvodů, aby volební právo zůstávalo rovné, sjednocování vzdálenosti volebních místností v rámci volebního okrsku, úpravy fungování politických stran, které zajistí jejich transparentnost, či podpora většího za-

stoupení žen v rozhodovacích funkcích. Zvážit můžeme i různé nástroje z oblasti informačních technologií. Nabízejí se i formy demokracie participativní, která klade důraz na přímé zapojení do rozhodování, a demokracie deliberativní, orientované k diskusi a vzájemnému přesvědčování. Možností je např. veřejné připomínkování legislativních návrhů, ať už je předkladatelem těchto návrhů vláda či kdokoliv jiný, nebo přizvání občanů a občanek ke spolurozhodování o rozpočtových prioritách (participativní rozpočtování), zvláště na místní úrovni. Značné možnosti nabízí také občanský a sociální dialog na úrovni EU.

Veřejné politiky jako výsledek deliberace, ne mocenské převahy

604. Široké možnosti se však nabízí zejména v oblasti deliberace veřejných politik. Deliberace představuje metodu diskuse, v níž se snažíme zdůvodnit své postoje a sladit své rozdílné názory. Tato diskuse je otevřená, každý v ní má možnost promluvit. Základní logikou diskuse je argumentace, nikoli mocenská převaha (např. počet hlasů nebo výsadní postavení). Hlavním cílem je vzájemné ujištění, že v rozhodování budou vzaty v potaz různé perspektivy a že budou brány vážně. Deliberace může probíhat ve všech fázích tvorby veřejných politik. Je k ní možné využít projednávání návrhů v zastupitelských orgánech na všech úrovních a jednou z forem může být věcná a vstřícná diskuse mezi vládní koalicí a opozicí. Prvek deliberace je však třeba ve větší míře využívat již ve fázi přípravy politiky, volby jejích východisek a cílů a zapojit do ní občany a občanky přímo. Technické řešení může být různé (např. veřejné debaty a diskusní fóra, pracovní skupiny, workshopy, individuální či skupinové rozhovory, různé formy připomínkování apod.).

Překážky reprezentace, participace a deliberace

605. Česká republika bude odstraňovat překážky, které dobré reprezentaci, participaci a deliberaci brání nebo ji komplikují. Legislativních překážek není mnoho a bezprostřední technické překážky jsou poměrně snadno řešitelné. V dlouhodobém horizontu se proto musíme zaměřit hlavně na překážky, které nejsou na první pohled patrné. Na překážky, které omezují přístup k určitým informacím, na překážky, jež omezují přístup k určitým dovednostem, a na překážky spojené se sociálními nerovnostmi.

Snazší přístup k informacím

606. Snazší přístup k informacím lze zajistit různými způsoby, v první řadě rozvíjením systému *e-Government* nebo obecně budováním otevřené datové infrastruktury (*open data*), dále pak silnými médii veřejné služby nebo podporou budování odborných zázemí politických stran.

Naučit se diskutovat

607. Participace a zvláště deliberace jsou „měkké“ dovednosti. Lze se jim naučit a stát bude dbát na jejich zahrnutí do systému vzdělávání včetně vzdělávání dospělých. Zlepšují se však hlavně užíváním. Čím více budou občané a občanky zapojováni do diskuse, tím smysluplnější budou jejich diskuse příští. Diskusní dovednosti přitom nemusí rozvíjet jen fóra otevřeně politická, možnosti jsou také např. při zaměstnanecké spoluúčasti nebo ve formě družstevního podnikání (**Hospodářský model**). Obojí má vedle rozměru hospodářského právě rozměr participativní a deliberativní.

Snižování nerovností ve společnosti	608. K dosažení demokracie není dostačující přidělit občanům a občankám formální práva. Musí mít rovněž skutečné příležitosti. Ty budou vždy rozdílné vzhledem k různým osobním zájmům, nadání atp. Někteří lidé jsou však omezeni také společenskými překážkami, jejichž odstraňování je úkolem státu. Snižování míry chudoby, odstraňování genderových nerovností nebo nerovností ve vzdělávání (Lidé a společnost) mají zásadní význam i pro demokratičnost vládnutí.
Demokratické myšlení je otevřené	609. V České republice musí také existovat prostor pro alternativní uvažování o tom, jak demokraticky vládnout, protože nelze „od zeleného stolu“ odhadnout demokratické potřeby a vytvořit k nim vhodné formy na desetiletí dopředu. Česká republika bude tento prostor vytvářet přímo, formou státní podpory vědeckého výzkumu a vývoje. Zdrojem inovací demokratického vládnutí však mohou být také návrhy různých think-tanků a NNO, práce tzv. politických institutů při politických stranách, aktivity obcí apod.
Dobrý úmysl nestačí	610. Každá konkrétní forma, kterou se bude inkluzivita vládnutí zvyšovat, musí být vždy dobře uvážena. Je nutné zohledňovat dlouhodobé dopady a dopady na jiné oblasti. Pomoci mohou zkušenosti z jiných zemí, stejně jako experimentální provádění nových řešení na menších vzorcích, tedy různé formy pilotáží. Prováděné inovace demokratičnosti vládnutí by rovněž měly být zpětně vyhodnocovány, a to s ohledem na naplnění určených cílů a s ohledem na jejich vedlejší důsledky.
Nároky na veřejnou správu a soudržnost veřejných politik	6.2 Dlouhodobá efektivita vládnutí 611. Dlouhodobá efektivita vládnutí záleží zejména na dlouhodobé efektivitě institucí veřejné správy, na kterou jsou z tohoto důvodu kladeny vysoké nároky. Veřejná správa by měla být transparentní, předvídatelná, zároveň však nestranná a neměla by zneužívat své moci k zisku jednotlivců. Měla by být účinná a vynakládat prostředky účelně. Měla by být schopná reagovat na změny a dokázat se poučit ze zkušenosti. Každý z těchto aspektů je důležitý a žádný z nich nesmí být soustavně opomíjen. Mezi jednotlivými typy očekávání, resp. nástroji k jejich naplnění, však existuje napětí. Naplňování různých očekávání spojených s veřejnou správou je proto nutné vyvažovat v závislosti na aktuální situaci a poslání konkrétní instituce. Výstupem veřejné správy by měly být veřejné politiky, které zvyšují kvalitu života obyvatel České republiky a ve svých pozitivních účincích se posilují, místo toho, aby si protiřečily.
Horizontální a vertikální koordinace	612. Soudržnost veřejných politik posílí Česká republika intenzivnější horizontální i vertikální koordinací v jejich přípravě a vyhodnocování. Horizontální koordinace bude jak intra-, tak interinstitucionální (např. v rámci ministerstev i mezi ministerstvy, na úrovni krajského úřadu a mezi kraji apod.). Podmínkou je dostatečné institucionální zázemí a intenzivnější každodenní komunikace. Zužitkovat lze existující komunikační kanály nebo již existující síť strategických či analytických útvarů v různých institucích, budou-li vybaveny potřebnými kompetencemi, zaměstnanci a rozpočtem. Pomůže také systém cirkulace zaměstnanců a zaměstnankyň, jako např. stáže na jiných

ministerstvech či v jiných krajích, podpora stáží v Evropské komisi, výměny prostřednictvím různých sítí a sdružení měst a obcí či krajů. Vertikální koordinace by měla veřejnou správu obrátit z modelu hierarchického řízení shora k modelu obousměrné cirkulace návrhů, řešení a zkušeností (např. národní definici dobrých standardů a návrhům pro města s ohledem na velikost území – specifickým komunitním řešením daného města – zkušenosti s realizací, s nimiž se město obrátí na příslušné ministerstvo jako základem pro úpravu národní definice dobrých standardů).

Zvažování dopadů předem a hodnocení výsledků zpětně

613. Druhým důležitým krokem k dosažení soudržnosti veřejných politik bude posílení strategického přístupu a větší důraz na odhad dopadů a zpětné hodnocení. U každého rozhodnutí je třeba zvažovat dopady na jiné oblasti, zvláště pak dopady dlouhodobé. Na základě toho je možné vytvářet varianty řešení. Často lze předpokládat možné důsledky při určité kombinaci faktorů. Na takovém základě je možné např. upravovat fungování vzdělávacích systémů, řídit územní rozvoj, určovat strategickou infrastrukturu či snižovat administrativní zátěž podnikatelů. Konkrétními nástroji odhadu dopadů je především RIA (*Regulatory Impact Assessment*), a dále např. TIA (*Territorial Impact Assessment*), SEA (*Strategic Environmental Assessment*), či HIA (*Health Impact Assessment*). A v budoucnu můžeme vytvořit nástroje další. Není však dostačující politiky dobře vytvářet, je nutné je zpětně vyhodnocovat a podle těchto hodnocení upravovat další postup. Pro hodnocení je nezbytné jasně stanovit cíle, kterých má veřejná politika dosáhnout, a naplňování těchto cílů následně sledovat. To umožní veřejné politiky vylepšovat a lépe nakládat se zdroji, které k jejich naplňování jednotlivé instituce mají (kompetencemi, finančními prostředky, personálem apod.).

Soudržnost nejen uvnitř, ale také navenek

614. Koordinace a soudržnost veřejných politik se netýká jen území České republiky. Uplatněna bude také na úrovni evropské a globální, od přípravy podkladů pro jednání vlády v institucích EU až po koordinovanou aktivitu ve funkčně vymezených mezinárodních organizacích (Globální rozvoj).

Soudržnost nejen věcí moci výkonné, ale také zákonodárné

615. Soudržnost politik také není pouze věcí výkonné moci. Větší důraz na soudržnost, zvláště na odhad dopadů na jiné oblasti a dopadů dlouhodobých, by měly klást i zákonodárné sbory. Kvalitě veřejné rozpravy by významně napomohlo, kdyby legislativní návrhy poslanců, senátorů a krajů využívaly nástroje k vyhodnocování dopadu alespoň v takové míře jako návrhy vládní. Není-li k tomu účelu dostatečná institucionální kapacita, měla by být vytvořena.

Člověk ve středu zájmu

616. Při poskytování veřejných služeb postaví Česká republika do středu pozornosti jednotlivé obyvatele, jejich potřeby a jejich životy, nikoli vnitřní potřeby veřejné správy. V institucích veřejné správy by mělo být rozšířeno řízení kvality, zvláště na principech TQM (*Total Quality Management*). Nestačí „dělat věci správně“, je třeba současně „dělat správné věci“. Podoba konkrétní veřejné služby bude ve větší míře připravována přímo s těmi, jichž se má týkat, a veřejná správa se bude také zpětně příjemců ptát, zda

jím služba pomohla či nikoliv, popř. měla-li na ně nežádoucí dopad. To opět umožní veřejné politiky vylepšovat, vyhledávat synergie mezi nimi a současně lépe nakládat se zdroji (kompetencemi, finančními prostředky, personálem apod.).

Zahraniční inspirace, nikoli
však kopírování

617. Inspirací pro taková řešení mohou být také zahraniční zkušenosti. Je třeba o nich mít přehled a využívat jich tam, kde to je možné. Přitom musí být Česká republika schopna registrovat změny zahraničního vývoje a porovnávat své snažení s aktuálními trendy, nikoliv těmi minulými. Je však nutné vyvarovat se mechanického přejímání a zavádění řešení, která v českém kontextu nejsou efektivní. Nástroji mohou být systémy vzdělávání zaměstnanců veřejné správy nebo podpora stáží ve veřejných správách jiných zemí či v Evropské komisi.

Napřed testovat a diskutovat,
potom zavádět

618. U všech veřejných politik nutno ctít pravidlo „dvakrát měř, jednou řež“. K prověření efektů zamýšlených řešení je klíčové vyhodnotit aktuální vědění, včetně vědění zahraničního a následně využívat různé formy pilotáží, tedy testování na malých vzorcích při důsledném vyhodnocování. Vhodný prostor se k tomu aktuálně nabízí např. v rámci procesu hodnocení důsledků regulace. Tyto pilotáže ovšem nemohou mít pouze charakter objektivizujících vědeckých experimentů. Musí mít také rozměr deliberativní, tedy zapojovat do diskuse zejména ty, kterých se má navrhované řešení týkat, a ty, kteří k němu mají co říci (např. odbornou, profesní či zájmovou veřejnost).

Odolnost a inovace v tvorbě
veřejných politik

619. Jestliže je odolnost uspořádání zvyšována ve vztahu k náhlým změnám tzv. kritickou infrastrukturou, dlouhodobě ji zvyšuje schopnost inovací. Inovace v tvorbě veřejných politik jsou do určité míry možné již nyní. Do roku 2030 však Česká republika vytvoří takové podmínky, aby inovace probíhaly systematicky a správně plnily svůj účel. V kratším časovém horizontu je třeba uvnitř české veřejné správy vytvářet a udržovat prostor, v němž by se mohlo s procesy, službami a jinými aktivitami experimentovat. Dlouhodobě je nutné zajistit určitou míru autonomie pro nižší úrovně veřejné správy, určitý typ znalostí a dovedností a dostatečnou informační základnu.

Subsidiarita v poskytování
služeb, metodická podpora a
vyhodnocování

620. Důsledného uplatnění se dočká princip subsidiarity, tedy rozhodování a zodpovědnost na nejnižší úrovni, na níž je řešení z perspektivy občanů dlouhodobě efektivní. S ohledem k tomuto principu budeme hledat vhodné institucionální uspořádání pro konkrétní oblasti. Existují veřejné služby, které lze nejlépe vytvářet z centra. Tváří v tvář individualizaci potřeb je však stále důležitější role nižších úrovní veřejné správy, na kterých je většina služeb reálně poskytována a které mají bezprostřední zkušenost s účinností služby. Nižší úrovně veřejné správy proto získají takovou míru autonomie, která jim umožní postupy inovovat, a zároveň větší míru zodpovědnosti za inovativní řešení. Žádné řešení však není věcí čistě jedné úrovně. Doplněním autonomie nižších úrovní a jejich možnosti inovovat proto musí být metodická podpora, poskytovaná z centra (např. metodickými útvary ministerstev či na úrovni vlády, pravidelnými setkáními, společ-

ným informačním systémem apod.) a systém důsledného vyhodnocování (evaluace a audit prováděných inovací).

Dostatečné znalosti
a dovednosti

621. Zvláštní pozornost věnuje Česká republika budování odborného zázemí tvorby veřejných politik. Vedle pochopení pro různorodost hodnot a zkušenosti s dopady politik jsou odborné znalosti a dovednosti důležitým faktorem ovlivňujícím rozhodování veřejné správy. To se dotýká nejen institucí, které veřejné politiky primárně vytvářejí nebo realizují, ale i těch, které o nich rozhodují (např. zákonodárných sborů). Z hlediska zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy bude patrně nejdůležitějším nástrojem systém interního vzdělávání. Zprostředkuje nejnovější vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vzhled do způsobu, jak s těmito poznatky pracovat. Bude zaměstnance a zaměstnankyň veřejné správy rovněž pobízet k tomu, aby si uvědomovali možnosti a limity různých metod, dat a informací. K tomuto účelu lze využít již existujících forem, např. systém vzdělávání státních zaměstnanců dle zákona o státní službě, působení Institutu pro veřejnou správu Praha (MV) či vzdělávání v síti municipalit rozvíjejících MA21. Intenzivnějším bude propojení s odbornými pracovišti (např. univerzitami, Akademií věd ČR a jinými veřejnými výzkumnými institucemi (v. v. i.)). Státní systém podpory výzkumu a vývoje bude k této spolupráci vytvářet podmínky a bude ji povzbuzovat. Zvýší se také poptávka veřejné správy po různých formách analýz a poradenství, které jí odborná pracoviště mohou poskytnout.

Dostupnost a kvalita dat
a informací

622. K dobré tvorbě veřejných politik jsou nezbytná kvalitní data a informace. Data se proto budou systematicky sbírat a usnadní se jejich oběh. Nabízí se také velmi široké spektrum domácích i zahraničních datových zdrojů, které by bylo možné využívat mnohem intenzivněji než dnes (např. tzv. administrativní data veřejné správy, informace firem, NNO, informace z akademické sféry, data mezinárodních institucí atd.). Klíčovou informací pro rozhodování je rovněž vyhodnocení politik dosavadních. Rozvine se proto systém, který datové a informační potřeby veřejné správy pravidelně aktualizuje a propojí zdroje z různých oblastí, aby posílil soudržnost vytvářených politik. Chceme-li přitom, aby se občané a občanky na tvorbě politiky podíleli, a chceme-li, aby výsledkem byla smysluplná veřejná rozprava, musí být data a informace poskytnuty také jim. Nástroji mohou být projekty *e-Government* a obecně přístupy na principech otevřené datové infrastruktury (*open data*), obojí s ohledem na zachování práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí.

6.3 Strategické cíle

23. Tvůrci veřejných politik mají znalosti a dovednosti, které jim umožňují plnohodnotnou účast ve veřejné rozpravě.

23.1 Systém vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy reálně rozvine koncepční uvažování a zprostředkuje nejnovější

vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vzhled do způsobu, jak s těmito poznatky kriticky pracovat.

- 23.2 Systém vzdělávání poskytovaný veřejnými vzdělávacími institucemi zajistí rozvoj participativních a deliberativních dovedností občanů a občanek.
- 23.3 Státní systém podpory orientovaného a aplikovaného výzkumu zajistí soustavný příliv poznatků a inovací demokratičnosti a dlouhodobé efektivity vládnutí.

24. Veřejné politiky jsou soudržné ve vztahu k cílům strategického rámce *Česká republika 2030*.

- 24.1 Veřejná správa na všech úrovních bude mít dostatečnou institucionální kapacitu k vytváření soudržných politik (kompetence, personál, finanční prostředky, komunikační kanály atd.).
- 24.2 Veřejné politiky budou brát ohled na dlouhodobé dopady a instituce veřejné správy budou tyto dopady sledovat v rámci vlastních strategických materiálů.
- 24.3 Veřejné politiky budou založeny na dostupných znalostech a budou systematicky posuzovány předem s ohledem na možné dopady na příjemce a na dopady na jiné oblasti než na oblast primárního zájmu.
- 24.4 Veřejné politiky budou systematicky vyhodnocovány zpětně (ex-post evaluace).

25. Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají kvalitní a snadno dostupná data a informace pro potřeby rozhodování.

- 25.1 Uvnitř veřejné správy se dále rozvine systém sběru a sdílení dat a informací, které umožňují analýzu problémů, tvorbu variant a odhad dopadů.
- 25.2 Data a informace veřejné správy budou v maximální možné míře dostupné takovou cestou, která je z hlediska občanů a občanek nejpohodlnější.
- 25.3 Bude rozvinut systém výměny zkušeností mezi vyššími a nižšími úrovněmi veřejné správy, mezi různými sektory vládnutí a mezi českou veřejnou správou a veřejnými správami v zahraničí.

26. Inovace v tvorbě veřejných politik jsou progresivním řešením, které zvyšuje demokratičnost a/nebo dlouhodobou efektivitu veřejných politik; takové inovace jsou trvalou součástí fungování veřejné správy na všech úrovních.

- 26.1 Rozvine se systém podpory inovací v tvorbě veřejných politik.
- 26.2 Pilotáže se stanou běžnou součástí tvorby veřejných politik.
- 26.3 Deliberace veřejných politik budou pravidlem na všech úrovních veřejné správy.

27. Zvýšila se kvalita vládnutí z hlediska příjemcům veřejných politik

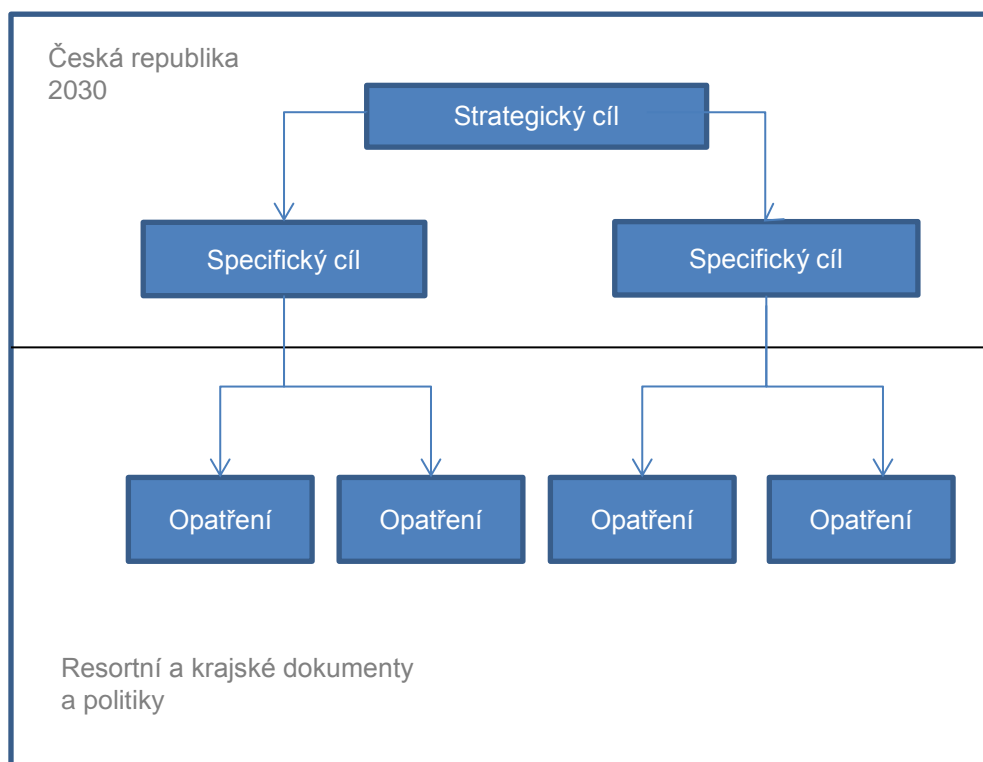
- 27.1 Z hlediska občanů a občanek se zvýší inkluzivita vládnutí.
- 27.2 Z hlediska občanů, občanek a firem se zvýší účinnost veřejné politiky.
- 27.3 Z hlediska občanů, občanek a firem se zvýší efektivita veřejné správy.

Monitoring a implementace

701. Strategický dokument *Česká republika 2030* je zastřešujícím vládním dokumentem pro národní, krajskou a místní úroveň. Zároveň slouží jako převodní mechanismus pro české závazky vůči Evropské unii a globálnímu společenství v oblasti udržitelného rozvoje. Stanovuje šest z dlouhodobého hlediska prioritních oblastí pro rozvoj České republiky a formuluje k nim strategické a specifické cíle. Konkrétní opatření k naplnění strategických cílů jsou v gesci příslušných resortů či Úřadu vlády dle aktuálních kompetencí.

702. V návaznosti na schválení *České republiky 2030* bude v roce 2017 připraven a vládě k projednání předložen implementační dokument, který určí mechanismus sledování souladu a interakce strategických a specifických cílů České republiky 2030 a resortních strategií, koncepcí, programů a opatření. Soulad strategických cílů bude na základě implementačního plánu hodnocen u všech národních strategických dokumentů, strategií rozvoje krajů, koncepcí, programů a opatření, které mají strukturální dopad na dlouhodobý rozvoj České republiky. Výsledkem je zajištění obsahové návaznosti od zastřešujícího strategického dokumentu přes sektorové a resortní strategie na národní a krajské úrovni. Nástrojem pro sledování kompatibility strategických cílů na jednotlivých úrovních vládnutí je Databáze strategií. Databáze strategií by měla být propojována s datovými zdroji pro sledování indikátorů (např. VDB ČSÚ, RIS MMR, ad.).

Obrázek 1 Vztah strategických a specifických cílů ČR 2030 a opatření

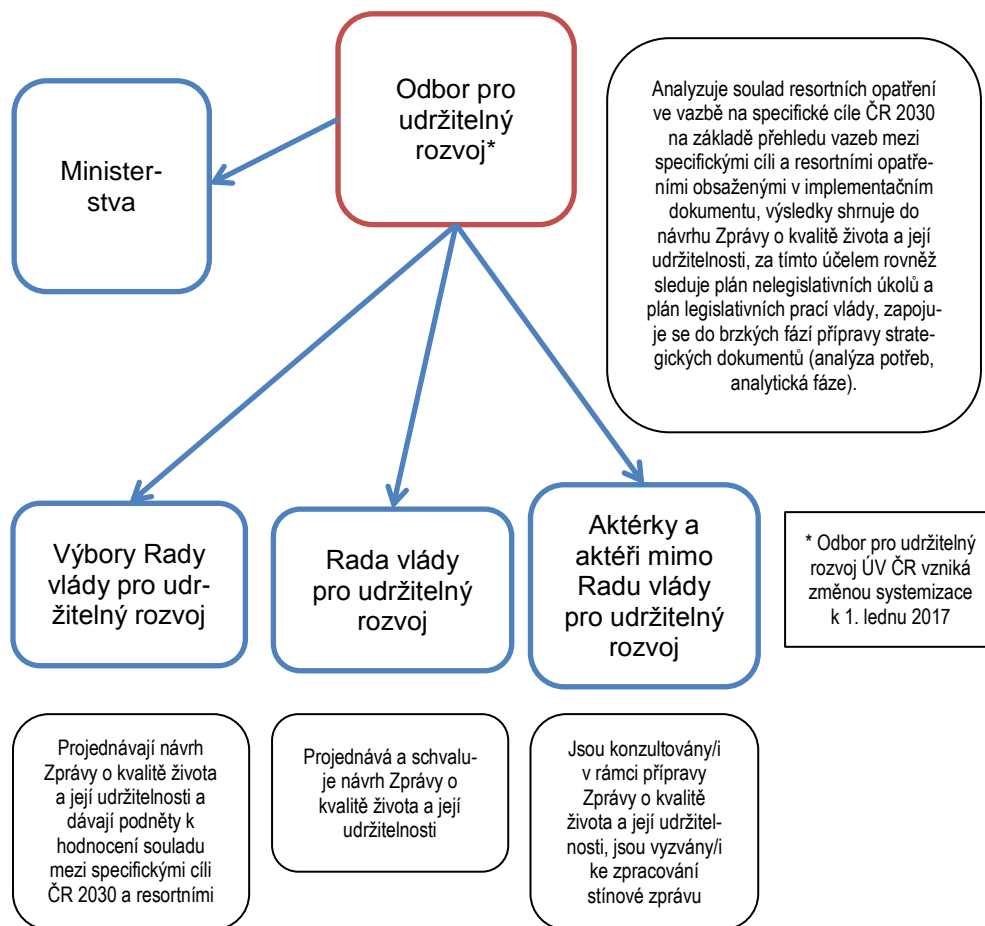

703. Hodnocení souladu strategických dokumentů, programů a opatření s *Českou republikou 2030*, naplňování principů udržitelného rozvoje a pokrok v oblasti kvality života a udržitelného rozvoje bude hodnocen *Zprávou o kvalitě života a její udržitelnosti (Zpráva)*, která bude vládě předkládána vždy za dva roky na základě indikátorů schválených jako součást *České republiky 2030*. Základem této Zprávy bude analytická část, která hodnotí vývoj v jednotlivých prioritních oblastech s konkrétní vazbou na strategické a specifické cíle. Součástí zprávy budou rovněž doporučení k obsahu politik či strategických dokumentů, koncepcí, programů a opatření. Sběr dat a přípravu indikátorů zajišťuje příslušný výbor Rady vlády pro udržitelný rozvoj, návrh Zprávy zpracovává na základě těchto dat Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády, následně je Zpráva projednána ve výborech Rady vlády pro udržitelný rozvoj, poté schválena Radou a předložena k projednání vládě. Na jejím základě i na základě průběžných zjištění Úřad vlády vstupuje do dialogu s ministerstvy k zajištění souladu s *Českou republikou 2030*.

704. Aktéři z neziskového a soukromého sektoru, kteří nejsou zastoupeni v Radě vlády pro udržitelný rozvoj, budou v rámci přípravy Zprávy vyzváni ke zpracování stínové zprávy.

Obrázek 2 Strom aktérů ČR 2030

705. Odbor pro udržitelný rozvoj ve výše uvedeném procesu rovněž zajišťuje soulad strategických cílů ČR 2030 se strategickými dokumenty na mezinárodní a evropské úrovni (Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj, Strategie Evropa 2020, Strategie udržitelného rozvoje Evropské unie).

706. Odbor pro udržitelný rozvoj bude plnit metodickou roli v oblasti aplikace principů udržitelného rozvoje, rozvoje nástrojů k podpoře udržitelného rozvoje a naplňování strategických cílů v oblasti Dobrého vládnutí pro udržitelný rozvoj. Tuto roli bude naplňovat v úzké spolupráci s dalšími gestory jednotlivých nástrojů.

707. Odbor pro udržitelný rozvoj bude rovněž poskytovat metodickou podporu veřejným institucím, aby využíváním dobrovolných nástrojů a inovativních přístupů šly příkladem v oblasti udržitelného rozvoje.

708. Naplňování strategických cílů *České republiky 2030* bude dále podpořeno vytvořením rámce pro tzv. dobrovolné závazky, které umožňují široké škále aktérů mimo veřejnou správu přihlásit se k cílům a principům *České republiky 2030*.

709. *Česká republika 2030* je živým strategickým dokumentem, který reaguje na proměny kontextu a vývoj v prioritních oblastech. Revize strategického dokumentu bude probíhat podle potřeby na základě pravidelného hodnocení prováděného Odborem pro udržitelný rozvoj, nejméně však jednou za pět let.

Seznam zkratek

A2030	Agenda 2030
AMECO	makroekonomická databáze DG EK
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
BERD	výdaje podniků na výzkum a vývoj (Business Enterprise Research & Development Expenditure)
B(a)P	benzo(a)pyren
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CLLD	komunitně vedený místní rozvoj
CLLD-U	komunitně vedený místní rozvoj měst
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČR 2030	Strategický rámec udržitelného rozvoje 2030
ČSÚ	Český statistický úřad
DG	generální ředitelství (directorate general)
DOI	digitální objekty
DPFO	daň z příjmu fyzických osob
DPPO	daň z příjmu právnických osob
DRR	snižování rizika katastrof (disaster risk reduction)
ECOSOC	Ekonomická a sociální rada OSN
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí (European Environmental Agency)
EIA	posuzování vlivů záměrů na životní prostředí (Environmental Impact Assessment)
EK	Evropská komise
EMAS	Eco Management and Audit Scheme
EMS	systém environmentálního managementu
ERIH	Evropská cesta průmyslového dědictví (European Route of Industrial Heritage) ale spíše se používá pro European Reference Index for the Humanities (ERIH)
ERÚ	Energetický regulační úřad
ESCS	index sociálního, ekonomického a kulturního statusu (Economic Social and Cultural Status)
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy (European Structural and Investment funds)
ETC/BD	European Topic Centre on Biological Diversity
EU	Evropská unie
FDI	přímé zahraniční investice (Foreign Direct Investment), viz PZI
GERD	hrubé domácí výdaje na vědu a výzkum (Gross Domestic Expenditure on R&D)
GMT	globální megatrend
GFC	Zelený klimatický fond (Green Climate Fund)

GHG	skleníkové plyny (Greenhouse Gas)
HDP	hrubý domácí produkt
HIA	posuzování dopadů na zdraví (Health Impact Assessment)
HND	hrubý národní důchod
HPH	hrubá přidaná hodnota
ICLEI	globální síť měst usilujících o udržitelnost
ICT	informační a komunikační technologie (Information and Communication Technology)
IGO	mezinárodní organizace (Inter-Governmental Organization)
KO	klíčová oblast
LPIS	Veřejný registr půdy (Land parcel identification system)
MA21	Místní Agenda 21
MAS	místní akční skupiny
MDGs	rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MOP	Mezinárodní organizace práce
MSP	malé a střední podniky
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MZe	Ministerstvo zemědělství ČR
NGO	nevládní organizace (Non-Governmental Organizations)
NKS	národní koordinační skupina
NNO	Nevládní neziskové organizace (NGOs - non governmental organisations)
NPM	New Public Management
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development)
ODA	Oficiální rozvojová pomoc (Official Development Aid)
OSN	Organizace spojených národů
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OUR ÚV ČR	Oddělení udržitelného rozvoje Úřadu vlády ČR
OZE	obnovitelné zdroje energie
OZP	osoby se zdravotním postižením
PAU	polycyklické aromatické uhlovodíky
p. b.	procentní bod
PCT	smlouvy o patentové spolupráci
PISA	program pro mezinárodní hodnocení studentů (Programme for International Student Assessment)
PM _{2,5}	mikročástice menší než 2,5 mikrometru
PM ₁₀	mikročástice menší než 10 mikrometru
PZI	přímé zahraniční investice

RIA	hodnocení dopadu regulace (Regulatory Impact Assessment/Analysis)
RIS MMR	Regionální informační servis MMR
RKS	regionální koordinační skupina
RVUR	Rada vlády pro udržitelný rozvoj
s. p.	státní podnik
SDGs	cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals)
SDK	složená daňová kvóta
SEA	posuzování vlivu koncepcí na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment)
SILC	Statistiky příjmů a životních podmínek (Statistics on Income and Living Conditions)
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje
TEEB	ekonomika ekosystémů a biodiverzity (The Economics of Ecosystems and Biodiversity)
TIA	hodnocení vlivů na dopravu (Traffic Impact Assessment); v ČR ještě není zavedeno
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
NEA	Národní hodnocení ekosystémů (National Ecosystem Assessment)
ÚV ČR	Úřad vlády ČR
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
v. v. i.	veřejná výzkumná instituce
VaV	věda a výzkum
VDB ČSÚ	veřejná databáze ČSÚ
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půd
VÚV	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka

Seznam literatury

AUTOR, D.; DORN, D. (2013): The Growth of Low-Skill Service Jobs and the Polarization of the U.S. Labor Market, *American Economic Review* 103, č. 5, s. 1553-97.

BELDA, M., PIŠOFT, P., ŽÁK, M. (2015) *Výstupy regionálních klimatických modelů na území ČR pro období 2015 až 2060*. Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy pro Glopolis, Praha 2015.

BRYNJOLFSSON, E.; MCAFEE, A. (2014) *The Second Machine Age: work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. London: W.W. Norton & Company, c2014. ISBN 978-0-393-23935-5.

CERGE-EI (2014) *Srovnání oblíbenosti školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření*. [Discussion Paper Series] Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/files/DPuceni_muceni.pdf.

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. (2016) [Tematická zpráva] *Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách*.

ČSÚ. *Šetření ENERGO 2004*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-z-roku-2004>.

DRAHOKOUPIL, J.; FABO B. (2016). The platform economy and the disruption of the employment relationship. *ETUI Policy Brief: European Economic, Employment and Social Policy 2016* (5). Dostupné z: <https://www.etui.org/Publications2/Policy-Briefs/European-Economic-Employment-and-Social-Policy/The-platform-economy-and-the-disruption-of-the-employment-relationship>.

EDUIN (2016) *Studie pro Aspen Institute Prague*. Dostupné z: <http://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2016/11/Vzdelavani.pdf>.

ERÚ (2015) *Roční zpráva zprávy o provozu elektrizační soustavy ČR*. Dostupné z: <https://www.eru.cz/elektrina/statistika-a-sledovani-kvality/rocnizpravy-o-provozu>.

EVROPSKÁ KOMISE (2015) *Growing the european silver economy*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/active-healthy-ageing/silvereco.pdf#view=fit&pagemode=none>.

EVROPSKÁ KOMISE (2016) *Gender Pay Gap factsheet*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_pay_gap/gpg_country_factsheet_cz_2015_en.pdf.

EVROPSKÁ KOMISE Sdělení č. 356 (2016). *Evropský program pro ekonomiku sdílení*, 2. 6. 2016. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881>.

EVROPSKÁ UNIE (2000) *Dohoda 2000/483/ES [Dohoda z Cotonou]* Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:r12101>

EVROPSKÁ UNIE (2015) [projekt] *Cultural Heritage Counts for Europe*, Dostupné z: www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope.

EVROPSKÝ PARLAMENT (2015) [Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions] *Improving competences*.

EVROPSKÝ PARLAMENT (2015) *Employment and Skills Aspects of the Digital Single Market Strategy*. [Study for the EMPL Committee] s. 24. Dostupné z:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569967/IPOL_STU\(2015\)569967_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569967/IPOL_STU(2015)569967_EN.pdf).

FEDERAL MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS, GERMANY. 2015. Green Paper Work 4.0. Dostupné z:
<http://www.bmas.de/EN/Services/Publications/arbeiten-4-0-greenpaper-work-4-0.html>.

FIALOVÁ, D. (2014) Druhé bydlení v Česku: včera, dnes a zítra, in. *Individuální a masová rekreace v okolí velkých industriálních měst v 19. – 21. století*, Praha, Togga 2014.

FREY, C. B.; OSBORNE, M. (2013): *The Future of Employment: How susceptible are Jobs to Computerisation?* the Oxford Martin Programme on Technology and Employment.
<http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/publications/view/1314> Dostupné z:
http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf.

FULLER, R. A.; IRVINE, K. N.; DEVINE-WRIGHT, P.; WARREN, P. H.; GASTON, K. J. (2007) Psychological benefits of greenspace increase with biodiversity. *Biology Letters* 3.

HALL, P. A.; SOSKICE, D. W. (2001) *Varieties of capitalism: the institutional foundations of comparative advantage*. New York: Oxford University Press, 2001. ISBN 0199247749.

HINTERKÖRNER, P. (2013) Veřejný prostor v jezerním městě Aspern. Veřejný prostor, veřejná prostranství: *Sborník z konference AUÚP*.

HRUŠKA, J., CIENCIALA, E. eds. (2001): *Dlouhodobá acidifikace a nutriční degradace lesních půd – limitující faktor současného lesnictví*. Ministerstvo životního prostředí, Praha. Dostupné z:
<http://www.oecd.org/statistics/measuring-well-being-and-progress.htm>.

HUDSON, B.D. (1994) Soil organic matter and available water capacity. *J. Soil Water Conservation*, 49:189–194.

INSTITUT UMĚNÍ (2016) *Podpora internacionalizace a exportu kulturních a kreativních průmyslů v ČR*.

KLEVEN, H.J.; LANDAIS, C.; SAEZ, E.; SCHULTZ, E. (2014). Migration and Wage Effects of Taxing Top Earners: Evidence from the Foreigners' Tax Scheme in Denmark, *The Quarterly Journal of Economics* (2014) 129(1): 333-378 doi:10.1093/qje/qjt033.

KORCOVÁ, K. (2013). Konstruktivismus v inovativních vzdělávacích programech v české škole. *Studia Paedagogica*, 54(11). S. 159–168.

LEKEŠ, V. (2015) Urbanismus a ekologie: Výstavba eko-měst ve Švédsku. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2015, XVIII.(6), s. 24-25.

MAIER, K. (2009) Polycentric development in the spatial development policy of the Czech Republic, *Urban Research & Practice*, 2:3, 319-331, DOI: 10.1080/17535060903319285.

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE [ILO - International Labour Organization] (2012). *From Precarious to Decent Work.*, s. 27. Dostupné z:
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_179787.pdf.

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE [ILO - International Labour Organization] (2009). *Partnership for decent work*. Dostupné z: https://www.rconline.undg.org/wp-content/uploads/2011/11/RC_brochure_Final_WEB_Feb111.pdf.

Mička, P., ed. (2016) *Analýza občanské participace v České republice*, s. 44. Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/analyza>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR (2005) *Národní koncepce politiky podpory rodin s dětmi*, [Koncepce rodinné politiky schválená usnesením vlády ČR č. 1305 ze dne 12. října. 2005].

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR (2015) *Vybrané údaje o bydlení*.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR (2015) *Národní akční plán pro chytré sítě*.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR (2015) *Státní energetická koncepce*. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument158059.html>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR (2014) *Rámec rozvoje vysokých škol do roku 2020*.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR (2014) *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR (2015) *Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání*.

MINISTERSTVO VNITRA ČR (2004) *Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb*.

MINISTERSTVO VNITRA ČR (2010) *Komplexní strategie ČR k řešení problematiky kritické infrastruktury*.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ (2013) *Strategie působení ČR v Evropské unii*. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-pusobeni-CR-v-EU.pdf>.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ (2014) *Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí*. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/verejne/dokumenty/zdravi-2020-narodni-strategie-ochrany-a-podpory-zdravi-a-prevence-nemoci_8690_3016_5.html.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ (2015) *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie.

MYSÍKOVÁ, M. (2012) Gender Wage Gap in the Czech Republic and Central European Countries. *Prague Economic Papers*. Praha, 2012, vol. 21, issue 3. <http://www.vse.cz/pep/427>.

OECD (2013) *Risk and Resilience: From Good Idea to Good Practice*. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/FINAL%20WP%2013%20Resilience%20and%20Risk.pdf>.

OECD (2016) <https://www.oecd.org/gender/data/genderwagegap.htm>.

OECD (2013) *Measuring Well-being and Progress: Well-being Research*.

OECD (2016) *Trends Shaping Education*. Dostupné z: <http://www.oecd.org/edu/trends-shaping-education-22187049.htm> (16. 8. 2016).

OECD 360 *Česká republika 2015*. (2015) Dostupné z: <http://www.oecd360.org/czechrepublic>.

RINK, D.; COUCH, CH.; HAASE, A.; KRZYSZTOFIK, R.; NADOLU, B.; RUMPEL, P. (2014) The governance of urban shrinkage in cities of post-socialist Europe: policies, strategies and actors, *Urban Research & Practice*, 7:3, 258-277, DOI: 10.1080/17535069.2014.966511.

SCHMEIDLER, K.; JIŘÍČKOVÁ, H.; ZÁMEČNÍK, P. (2011) Výzva shrinking cities u nás, v Evropě i ve světě. *Urbanismus a územní rozvoj* 6/2011, s. 21-27.

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR (2015) *Ekonomické dopady mateřství: co znamená odpovědnost za péči o dítě/děti pro ženy z hlediska jejich pracovního uplatnění a ekonomického postavení?*

STANDING, G. (2014) *The Precariat: The New Dangerous Class*, Bloomsbury Academic.

ŠABATOVÁ, A. [Veřejná ochránkyně práv] (2016) *Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti*. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Vyzkum/diskriminace_CZ_fin.pdf.

ŠATAVA, J. (2015): *Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku: Institucionální pobídky v České republice*. IDEA studie 9-2015. Národohospodářský ústav AV ČR. ISBN 978-80-7344-355-9.

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AKADEMIE VĚD ČR; CENTRUM PRO OTÁZKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ UK (2015) *Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje: seznam globálních megatrendů* [studie zpracované pro Úřad vlády].

UNESCO (2016) *Global Education Monitoring Report Summary*.

ÚŘAD VLÁDY ČR (2014) Zprávy o rovnosti žen a mužů za roky 1998–2014.

ÚŘAD VLÁDY ČR (2015) [Agentura pro sociální začleňování] *Strategie boje se sociálním vyloučením do roku 2020*. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/strategie-boje-proti-socialnimu-vyloucenim/>.

ÚŘAD VLÁDY ČR (2015) [Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády, Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny] *Strategie romské integrace do roku 2020*.

ÚŘAD VLÁDY ČR, Oddělení strategií a trendů (2015) *Dopady digitalizace na trh práce v ČR a EU*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/analyzy-EU/Dopady-digitalizace-na-trh-prace-CR-a-EU.pdf>.

RADA VLÁDY PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE (2015) *Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016–2020*.

VAN LIER, T.; DE WITTE, A.; MACHARIS, C. (2012) The Impact of Telework on Transport Externalities: The Case of Brussels Capital Region, *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 2012, s. 240-250.

VISSER, E.-J.; LANZENDORF, M. (2014) Mobility and Accessibility Effects of B2C E-Commerce: A Literature Review, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 2/2014, s. 189-205. Dostupné z:

---

https://www.researchgate.net/profile/Martin_Lanzendorf/publication/46652639_Mobility_and_accessibility_effects_of_b2c_E-commerce_A_literature_survey/links/55c896a008aebc967df8eab8.pdf.

Přehled Cílů udržitelného rozvoje

Cíle udržitelného rozvoje

- Cíl 1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě
- Cíl 2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství
- Cíl 3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku
- Cíl 4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělávání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny
- Cíl 5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek
- Cíl 6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení pro všechny a udržitelné hospodaření s nimi
- Cíl 7. Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny
- Cíl 8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný ekonomický růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny
- Cíl 9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, prosazovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace
- Cíl 10. Snížit nerovnost uvnitř zemí a mezi nimi
- Cíl 11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce
- Cíl 12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu
- Cíl 13. Přijmout bezodkladná opatření k boji se změnou klimatu a zvládnání jejích důsledků
- Cíl 14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje
- Cíl 15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity
- Cíl 16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních
- Cíl 17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

Cíle udržitelného rozvoje včetně podcílů

Cíl 1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

1.1 Do roku 2030 odstranit extrémní chudobu všude na světě; extrémní chudoba je v současnosti definována jako život za méně než 1,25 dolaru na den

1.2 Do roku 2030 snížit alespoň o polovinu podíl mužů, žen a dětí všech věkových kategorií žijících v chudobě jak je definována v národní legislativě

1.3 Zavést na úrovni států vhodné systémy sociální ochrany pro všechny včetně nejpotřebnějších a do roku 2030 rozšířit jejich dosah na většinu chudých a ohrožených

1.4 Do roku 2030 zajistit, aby všichni muži a ženy, zejména chudí a zranitelní, měli stejná práva v přístupu k ekonomickým zdrojům i základním službám, stejná práva na vlastnictví a možnost nakládat s půdou a na další formy vlastnictví, dědictví, přírodní zdroje, příslušné nové technologie a finanční služby například mikrofinancování

1.5 Do roku 2030 posílit odolnost chudých a zranitelných a zmírnit jejich zranitelnost před extrémními klimatickými jevy a jinými ekonomickými, sociálními a environmentálními otřesy a pohromami

1.a Zajistit výraznou mobilizaci prostředků z různých zdrojů, mimo jiné i dokonalejší rozvojovou spoluprací, a zajistit tak přiměřené a předvídatelné prostředky pro rozvojové země – zejména nejméně rozvinuté – k zavádění programů a politik na odstranění chudoby ve všech jejích formách

1.b Vytvořit výrazné politické strategie na národní, regionální i mezinárodní úrovni, založené na genderově citlivých rozvojových strategiích na podporu chudých, které povedou ke zrychlení investic do opatření k odstranění chudoby

Cíl 2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

2.1 Do roku 2030 vymýtit hlad a zajistit přístup všem lidem, zejména chudým a ohroženým, včetně malých dětí, k bezpečné, výživné a dostačující stravě po celý rok

2.2 Do roku 2030 odstranit všechny formy podvýživy a do roku 2025 dosáhnout mezinárodně dohodnutých cílů týkajících se zakrnění a hubnutí dětí mladších pěti let a vyřešit výživové potřeby dospívajících dívek, těhotných a kojících žen a starších osob

2.3 Do roku 2030 zdvojnásobit zemědělskou produktivitu a příjmy malých zemědělců – zejména žen, původních obyvatel, rodinných farmářů, pastevců a rybářů – pomocí zajištění bezpečného a rovného přístupu k půdě, dalším výrobním zdrojům (a vstupům),

znalostem, finančním službám, trhům a vytvářením příležitostí k vytváření přidané hodnoty a přístupu k zaměstnání v nezemědělském sektoru

2.4 Do roku 2030 zajistit systémy udržitelné výroby potravin a zavést odolné zemědělské postupy, které zvýší produktivitu a výrobu a pomohou zachovat ekosystémy posilující schopnosti půdy přizpůsobit se klimatické změně, extrémnímu počasí, suchu, záplavám a dalším pohromám, a které postupně zlepší kvalitu půdy

2.5 Do roku 2020 zajistit zachování genetické rozmanitosti osiv, pěstovaných plodin, hospodářských a domácích zvířat a jejich divoce žijících příbuzných druhů, mimo jiné pomocí správně spravovaných a diverzifikovaných semenných a rostlinných bank na národní, regionální i mezinárodní úrovni a zajistit přístup ke spravedlivému sdílení přínosů z využívání genetických zdrojů a tradičních poznatků, v souladu s mezinárodními dohodami

2.a Zvýšit (mimo jiné i prostřednictvím posílené mezinárodní spolupráce) investice do venkovské infrastruktury, zemědělského výzkumu a nadstavbových služeb, vývoje technologií a genových bank zvířat a rostlin za účelem zlepšení zemědělských výrobních kapacit v rozvojových zemích, zejména v těch nejméně rozvinutých

2.b Napravit obchodní omezení a pokřivení na světových zemědělských trzích a předcházet jim, mimo jiné prostřednictvím souběžného odstranění všech forem dotací na vývoz a dalších opatření s obdobným účinkem, v souladu s mandátem rozvojového kola v Dauhá

2.c Přijmout opatření k zajištění řádného fungování trhu potravinářských komodit a jejich derivátů a usnadnit včasný přístup k informacím o trhu, včetně informací o potravinových rezervách, s cílem přispět k omezení extrémní volatility cen potravin

Cíl 3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

3.1 Do roku 2030 celosvětově snížit míru mateřské úmrtnosti na méně než 70 na 100 tisíc porodů

3.2 Do roku 2030 zabránit úmrtím novorozenců a dětí mladších pěti let, jimž je možné předejít. Všechny země budou usilovat o snížení novorozenecké úmrtnosti na úroveň maximálně 12 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí a snížení úmrtnosti dětí mladších pěti let na úroveň 25 a méně na 1 000 živě narozených dětí

3.3 Do roku 2030 ukončit epidemii AIDS, tuberkulózy, malárie a zanedbávaných tropických nemocí a bojovat proti hepatitidě, vodou přenášeným nemocem a ostatním přenosným nemocem

3.4 Do roku 2030 snížit o třetinu pomocí prevence a léčby předčasnou úmrtnost na nepřenosné choroby; podporovat duševní zdraví a duševní pohodu

3.5 Posílit prevenci a léčbu užívání návykových látek, včetně užívání narkotik a škodlivého užívání alkoholu

3.6 Do roku 2020 celosvětově snížit na polovinu počet úmrtí a zranění při dopravních nehodách

3.7 Do roku 2030 zajistit všeobecný přístup ke službám pro sexuální a reprodukční zdraví programům plánovaného rodičovství, informacím a vzdělávání nebo zahrnutí problematiky reprodukčního zdraví do národních strategií a programů

3.8 Docílit všeobecného zabezpečení zdraví, včetně ochrany finančních rizik, přístupu ke kvalitní základní zdravotní péči a přístupu k bezpečným, účinným, kvalitním a cenově dostupným základním léčivům a očkovacím látkám pro všechny

3.9 Do roku 2030 podstatně snížit počet úmrtí a onemocnění vlivem nebezpečných chemických látek a znečištěného vzduchu, vody a půdy

3.a Posílit uplatňování rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace (WHO) o kontrole tabáku ve všech zemích dle potřeby

3.b Podporovat výzkum a vývoj vakcín a léků na přenosné i nepřenosné choroby, které primárně postihují především rozvojové země, poskytnout přístup k cenově dostupným základním lékům a vakcínám v souladu s Deklarací z Dohá o Dohodě TRIPS a veřejném zdraví, která potvrzuje právo rozvojových zemí plně využít ujednání v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, pokud jde o flexibilitu v ochraně veřejného zdraví a zejména v přístupu k lékům pro všechny

3.c Podstatně zvýšit financování zdravotnictví a nábor, rozvoj, školení a retence pracovníků ve zdravotnictví v rozvojových zemích, zejména v těch nejméně rozvinutých a v malých ostrovních rozvojových státech

3.d Zvýšit kapacitu všech zemí, zejména rozvojových, pro včasné varování, snižování rizik a řízení národních a globálních zdravotních rizik

Cíl 4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělávání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

4.1 Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci ukončili bezplatné, rovnoprávné a kvalitní primární a sekundární základní vzdělání, které bude mít odpovídající a efektivní studijní výsledky

4.2 Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci měli možnost kvalitního rozvoje v raném dětství, aby měli přístup k předškolní péči a vzdělání tak, že budou připraveni pro základní vzdělávání

4.3 Do roku 2030 zajistit rovný přístup všech žen a mužů k cenově dostupnému a kvalitnímu odbornému, učňovskému a vyššímu vzdělání, včetně univerzitního

4.4 Do roku 2030 výrazně zvýšit počet mladých a dospělých, kteří mají příslušné dovednosti včetně technických a odborných, které budou předpokladem pro zaměstnání, důstojné pracovní zařazení a pro podnikání

4.5 Do roku 2030 eliminovat genderové nerovnosti ve vzdělávání a zajistit rovný přístup ke všem úrovním vzdělání a odborné přípravy pro znevýhodněné – osoby se zdravotním postižením, původní obyvatelstvo či ohrožené děti

4.6 Do roku 2030 zajistit, aby všichni mladí a značná část dospělých mužů i žen dosáhli čtenářské a matematické gramotnosti

4.7 Do roku 2030 zajistit, aby všichni studenti získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání o udržitelném rozvoji a trvale udržitelném způsobu života, o lidských právech, genderové rovnosti, dále pomocí podpory kultury míru a nenásilí, globálního občanství i docenění kulturní rozmanitosti a příspěvku kultury k udržitelnému rozvoji

4.a Vybudovat a vylepšit genderově citlivá vzdělávací zařízení, která budou vhodná pro děti i lidi se zdravotním postižením, a poskytnout bezpečné, nenásilné, inkluzivní a efektivní vzdělávací prostředí pro všechny

4.b Do roku 2020 na celém světě výrazně rozšířit počet stipendií pro studenty z rozvojových zemí – zejména těch nejméně rozvinutých, malých ostrovních rozvojových a afrických států – pro zápis do vysokoškolského vzdělávání, učňovské přípravy a vzdělávacích programů v informačních a komunikačních technologiích, technologických, stavebních a vědeckých oborech v rozvinutých i rozvojových státech

4.c Do roku 2030 výrazně zvýšit počty kvalifikovaných učitelů, a to i prostřednictvím mezinárodní spolupráce pro vzdělávání učitelů v rozvojových zemích, zejména těch nejméně rozvinutých, a malých ostrovních rozvojových státech

Cíl 5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

5.1 Celosvětově skoncovat se všemi formami diskriminace žen a dívek

5.2 Eliminovat všechny formy násilí vůči ženám a dívkám ve veřejné i soukromé sféře, včetně obchodu s lidmi a sexuálního či jiného vykořisťování

5.3 Odstranit všechny škodlivé praktiky, např. dětské, předčasné a nucené sňatky či ženskou obřízku

5.4 Uznávat a oceňovat neplacenou péči a domácí práce pomocí zajištění veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany

a prosazování sdílené odpovědnosti v rámci domácnosti a rodiny podle zvyklostí dané země

5.5 Zajistit ženám rovné příležitosti a plnou a efektivní účast na rozhodování na všech úrovních v politickém, ekonomickém i veřejném životě

5.6 Zajistit všeobecnou dostupnost služeb sexuálního a reprodukčního zdraví a reprodukčního práva, jak bylo dohodnuto v souladu s Akčním programem Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a Pekingskou akční platformou a závěrečnými dokumenty návazných konferencí

5.a Provést reformy, které ženám zajistí rovná práva na ekonomické zdroje, možnost vlastnictví a hospodaření s pozemky i dalších formy vlastnictví, přístup k finančním službám, dědictví a přírodním zdrojům v souladu s národní legislativou

5.b Rozšířit možnosti využívání moderních technologií, zejména informačních a komunikačních, pro posilování postavení žen

5.c Přijmout a posílit vhodné politiky a vymahatelné právní předpisy pro prosazování rovnosti žen a mužů a posilování postavení žen a dívek ve všech sférách

Cíl 6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení pro všechny a udržitelné hospodaření s nimi

6.1 Do roku 2030 zajistit univerzální a rovný přístup k bezpečné a cenově dostupné pitné vodě pro všechny

6.2 Do roku 2030 zajistit spravedlivě všem odpovídající sanitační a hygienická zařízení a skoncovat s vylučováním na volných prostranstvích, se zvláštním ohledem na potřeby žen, dívek a lidí v těžké situaci

6.3 Do roku 2030 zlepšit kvalitu vody snížením jejího znečišťování, zamezením vyhazování odpadů do vody a minimalizací vypouštění nebezpečných chemických látek do vody, snížit na polovinu podíl znečištěných odpadních vod a podstatně zvýšit recyklaci a bezpečné opětovné využívání vody v celosvětovém měřítku

6.4 Do roku 2030 podstatně zvýšit efektivitu využívání vody ve všech sektorech a zajistit udržitelný odběr a dodávky pitné vody tak, aby byl vyřešen nedostatek vody a podstatně se snížil počet lidí trpících jejím nedostatkem

6.5 Do roku 2030 zavést integrovanou správu vodních zdrojů na všech úrovních, a to i pomocí přeshraniční spolupráce tam, kde je to vhodné

6.6 Do roku 2020 zajistit ochranu a obnovu ekosystémů související s vodou, včetně hor, lesů, mokřad, řek, zvodní a jezer

6.a Do roku 2030 rozšířit mezinárodní spolupráci a podporu budování kapacit v rozvojových zemích v rámci programů a činností souvisejících s vodou a sanitačními zařízeními zahrnující zadržování, odsolování a efektivní využívání vody, čištění odpadních vod a využívání technologií pro recyklaci a opětovné využívání vody

6.b Podporovat a posilovat zapojení místních komunit do zlepšování správy vodních zdrojů a sanitačních zařízení

Cíl 7. Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny

7.1 Do roku 2030 zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým a moderním energetickým službám

7.2 Do roku 2030 podstatně zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na celosvětovém energetickém mixu

7.3 Do roku 2030 celosvětově zdvojnásobit energetickou účinnost

7.a Do roku 2030 zlepšit mezinárodní spolupráci ve zpřístupňování výzkumu a technologií čisté energie, včetně energie z obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti a pokročilých a čistších technologií fosilních paliv; podporovat investice do energetické infrastruktury a technologií čisté energie

7.b Do roku 2030 rozšířit infrastrukturu a vylepšit technologie pro dodávky moderních a udržitelných energetických služeb pro všechny v rozvojových zemích, zejména v nejméně rozvinutých a malých ostrovních rozvojových státech

Cíl 8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný ekonomický růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

8.1 Udržovat ekonomický růst na hlavu v závislosti na podmínkách jednotlivých zemí, zejména minimálně 7procentní růst HDP ročně v nejméně rozvinutých zemích

8.2 Dosáhnout vyšší úrovně ekonomické produktivity pomocí diverzifikace, technologického rozvoje a inovací, mimo jiné také zaměřením se na odvětví s vysokou přidanou hodnotou a s vysokým podílem lidské práce

8.3 Podporovat politiky orientované na rozvoj, které podporují produktivní činnosti, vytváření důstojných pracovních míst, podnikání, kreativitu a inovace, a podporují vznik a růst mikropodniků, malých a středních podniků, mimo jiné prostřednictvím zpřístupňování finančních služeb

8.4 Postupně až do roku 2030 zlepšovat efektivní využívání globálních zdrojů ve spotřebě i výrobě a učinit vše potřebné pro to, aby ekonomický růst nebyl spojen s poškozováním životního prostředí, v souladu s desetiletým rámcovým programem trvale udržitelné spotřeby a výroby, v jehož čele stojí rozvinuté země

8.5 Do roku 2030 dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a zajistit důstojnou práci pro všechny ženy a muže, včetně mladých lidí a osob se zdravotním postižením, a zajistit stejnou odměnu za rovnocennou práci

8.6 Do roku 2020 podstatně snížit podíl mladých lidí, kteří nepracují ani nestudují

8.7 Přijmout okamžitá a účinná opatření k vymýcení nucené práce, skoncovat s moderními formami otroctví a s obchodováním s lidmi a dosáhnout zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce, včetně náboru a využívání dětských vojáků, a do roku 2025 odstranit dětskou práci ve všech jejích formách

8.8 Chránit práva a podporovat bezpečné a stabilní pracovní podmínky pro všechny pracující, včetně pracujících migrantů – zejména žen, a lidí s nebezpečným povoláním

8.9 Do roku 2030 navrhnout a realizovat politiky podpory udržitelného cestovního ruchu, který vytváří pracovní místa a podporuje místní kulturu a produkty

8.10 Posílit kapacitu domácích finančních institucí na podporu a rozšíření přístupu k bankovním, pojišťovnickým a finančním službám pro všechny

8.a Zvýšit podporu konceptu „Pomoc na podporu obchodu“ pro rozvojové země, zejména těch nejméně rozvinutých, mimo jiné prostřednictvím programu „Prohloubený integrovaný rámec obchodní technické asistence pro nejméně rozvinuté státy“

8.b Do roku 2020 rozvinout a uvést v život globální strategii pro zaměstnávání mladých a realizovat Globální pakt pro pracovní místa Mezinárodní organizace práce

Cíl 9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, prosazovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

9.1 Rozvinout kvalitní, spolehlivou, udržitelnou a odolnou infrastrukturu, zahrnující i regionální a přeshraniční infrastrukturu, na podporu ekonomického rozvoje a zvýšené kvality života, se zaměřením na ekonomicky dostupný a rovný přístup pro všechny

9.2 Podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a do roku 2030 významně zvýšit podíl průmyslu na zaměstnanosti a HDP, a to s ohledem na podmínky v jednotlivých zemích, a zdvojnásobit jeho podíl v nejméně rozvinutých státech

9.3 Zlepšit přístup malých průmyslových a jiných podniků – zejména v rozvojových zemích – k finančním službám, včetně dostupných úvěrů, a jejich začleňování do hodnotových řetězců a trhů

9.4 Do roku 2030 zmodernizovat infrastrukturu a zdokonalit vybavení průmyslových podniků tak, aby byly udržitelné, účinněji využívaly zdroje; dále využívat více čistých a k životnímu prostředí

šetrných technologií a výrobních procesů; zapojí se všechny státy s ohledem na své možnosti

9.5 Posílit vědecký výzkum, zlepšit technologickou vybavenost průmyslových odvětví ve všech zemích, zejména rozvojových, a do roku 2030 podporovat inovace a významně zvýšit počet výzkumných a vývojových pracovníků na jeden milion obyvatel a výdaje na soukromý i veřejný výzkum a vývoj

9.a Napomáhat rozvoji udržitelné a odolné infrastruktury v rozvojových zemích prostřednictvím lepší finanční, technologické a technické podpory africkým, nejméně rozvinutým, vnitrozemským rozvojovým a malým ostrovním rozvojovým státům

9.b Podporovat rozvoj technologií, výzkumu a inovací v rozvojových zemích, včetně zajišťování příznivého politického prostředí mimo jiné pro průmyslovou diverzifikaci a výrobu zboží s přidanou hodnotou

9.c Výrazně zvýšit přístup k informačním a komunikačním technologiím a usilovat o poskytování všeobecného a cenově dostupného přístupu k internetu v nejméně rozvinutých státech do roku 2020

Cíl 10. Snížit nerovnost uvnitř zemí a mezi nimi

10.1 Do roku 2030 postupně dosáhnout a udržet růst příjmů spodních 40 procent populace na úrovni vyšší než je celostátní průměr

10.2 Do roku 2030 posilovat a podporovat sociální, ekonomické a politické začleňování všech, bez ohledu na věk, pohlaví, zdravotní postižení, rasu, etnický původ, náboženské vyznání a ekonomické či jiné postavení

10.3 Zajistit rovné příležitosti a snížit nerovnosti, zejména odstraňováním diskriminačních zákonů, politik a postupů, a podporou vhodných právních předpisů, politik a postupů

10.4 Přijmout politická opatření, zejména v oblasti fiskální, mzdové a v oblasti sociální ochrany a postupně dosáhnout větší rovnosti

10.5 Zlepšit regulaci a monitoring globálních finančních trhů a institucí a posílit uplatňování těchto regulací

10.6 Zajistit větší zastoupení a silnější hlas pro rozvojové státy v rozhodování v mezinárodních ekonomických a finančních institucích s cílem vytvořit efektivnější, věrohodnější, spolehlivější a legitimnější instituce

10.7 Usnadňovat řízenou, bezpečnou a zodpovědnou migraci a mobilitu lidí, zahrnující uplatňování plánovaných a dobře řízených migračních politik

10.a Uplatňovat zásadu zvláštního a diferencovaného přístupu k rozvojovým zemím, zejména k těm nejméně rozvinutým, v souladu s dohodami Světové obchodní organizace

10.b Podporovat oficiální rozvojovou pomoc (ODA) a finanční toky zahrnující přímé zahraniční investice do států, které to potřebují nejvíce, zejména nejméně rozvinuté, africké země, malé ostrovní a vnitrozemské rozvojové státy, v souladu s jejich národními plány a programy

10.c Do roku 2030 snížit náklady na převody remitencí migrantů na méně než 3 procenta a eliminovat transakční kanály s náklady vyššími než 5 procent

Cíl 11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce

11.1 Do roku 2030 zajistit všem přístup k odpovídajícímu, bezpečnému a cenově dostupnému bydlení a základním službám, zlepšit podmínky bydlení ve slumech

11.2 Do roku 2030 poskytnout všem přístup k bezpečným, finančně dostupným, snadno přístupným a udržitelným dopravním systémům zlepšit bezpečnost silničního provozu zejména rozšířením veřejné dopravy se zvláštním důrazem na potřeby lidí v těžké situaci jako ženy, děti, osoby se zdravotním postižením a starší osoby

11.3 Do roku 2030 posílit inkluzivní a udržitelnou urbanizaci a kapacity pro participativní, integrované a udržitelné plánování a správu měst a obcí ve všech zemích

11.4 Zlepšit úsilí na ochranu a záchranu světového kulturního a přírodního dědictví

11.5 Do roku 2030 výrazně snížit počet úmrtí a dalších negativních dopadů přírodních katastrof zahrnujících pohromy spojené s vodou. Týká se to také přímých ekonomických ztrát ve vztahu ke globálnímu HDP. Zvláštní pozornost je nutné věnovat ochraně chudých a zranitelných lidí

11.6 Do roku 2030 snížit nepříznivý dopad životního prostředí měst na jejich obyvatele, zejména zaměřením pozornosti na kvalitu ovzduší a nakládání s komunálním i jiným odpadem

11.7 Do roku 2030 zajistit všeobecný přístup k bezpečné, inkluzivní a přístupné městské zeleni a veřejnému prostoru, zejména pro ženy a děti, starší osoby a osoby se zdravotním postižením

11.a Podporovat pozitivní ekonomické, sociální a environmentální vazby mezi městskými, příměstskými a venkovskými oblastmi zlepšením národního a regionálního rozvojového plánování

11.b Do roku 2020 výrazně zvýšit počet měst a obcí, které přijímají a realizují integrované politiky a plány na podporu inkluze, účinného využívání zdrojů, zmírňování a adaptace na změnu klimatu, odolnost vůči katastrofám, a vypracovat a realizovat komplexní řízení rizik katastrof na všech úrovních v souladu se Sendaiským rámcem pro DRR 2015 – 2030

11.c Podporovat nejméně rozvinuté země, mimo jiné prostřednictvím finanční a technické pomoci, při stavbě udržitelných a odolných budov s využitím místních materiálů

Cíl 12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

12.1 Uplatňovat desetiletý rámec programů pro udržitelnou spotřebu a výrobu se zapojením všech států v čele s rozvinutými a s přihlédnutím k rozvoji a schopnostem států rozvojových

12.2 Do roku 2030 dosáhnout udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a jejich efektivního využívání

12.3 Do roku 2030 snížit v přepočtu na hlavu na polovinu globální plýtvání potravinami na maloobchodní a spotřebitelské úrovni a snížit ztráty potravin v celém výrobním a zásobovacím procesu, včetně posklizňových ztrát

12.4 Do roku 2020 dosáhnout k životnímu prostředí šetrného nakládání s chemickými látkami a odpady během celého jejich životního cyklu, v souladu s dohodnutými mezinárodními rámci, a výrazně snížit jejich uvolňování do ovzduší, vody a půdy tak, aby se minimalizovaly nepříznivé dopady na lidské zdraví a životní prostředí

12.5 Do roku 2030 výrazně snížit produkci odpadů s pomocí prevence, redukce, recyklace a opětovného používání

12.6 Podporovat podniky, zejména velké a nadnárodní společnosti, aby přijaly udržitelné postupy a začlenily informace o udržitelnosti do svých pravidelných zpráv

12.7 Prosazovat udržitelné postupy v zadávání veřejných zakázek v souladu s národními politikami a prioritami

12.8 Do roku 2030 zajistit, aby lidé v celém světě měli relevantní informace a povědomí o udržitelném rozvoji a životním stylu v souladu s přírodou

12.a Podporovat rozvojové země, aby posílily své vědecké a technologické kapacity, a přešly tak k udržitelnějšímu způsobu výroby a spotřeby

12.b Vytvořit a zavést nástroje pro sledování dopadů udržitelného rozvoje na cestovní ruch, který vytváří pracovní místa a podporuje místní kulturu a produkty

12.c Usměrnit neefektivní dotace na fosilní paliva podporující nadbytečnou spotřebu odstraňováním pokřivení trhu v souladu s podmínkami v jednotlivých státech, mimo jiné prostřednictvím daňové restrukturalizace a rušením těchto škodlivých dotací tam, kde existují, aby byl zřejmý jejich dopad na životní prostředí. Je potřeba přitom brát plně v úvahu specifické potřeby a podmínky rozvojových zemí a minimalizovat možné negativní dopady na jejich rozvoj způsobem, který bude chránit chudé a dotčené komunity

Cíl 13. Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů

13.1 Ve všech zemích zvýšit odolnost a schopnost adaptace na nebezpečí související s klimatem a přírodními pohromami

13.2 Začlenit opatření v oblasti změny klimatu do národních politik, strategií a plánování

13.3 Zlepšit vzdělávání a zvyšování povědomí o klimatické změně, rozšířit lidské i institucionální kapacity pro zmírňování změny klimatu, adaptaci na ni, snižování jejích dopadů a včasné varování

13.a Uvést do praxe závazek přijatý vyspělými zeměmi v Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu a do roku 2020 společně dát k dispozici ze všech zdrojů 100 miliard ročně na řešení potřeb rozvojových zemí v souvislosti se smysluplnými opatřeními na zmírňování a transparentností při jejich zavádění a plně zprovoznit Zelený klimatický fond v co nejkratší době

13.b Podporovat mechanismy pro zvyšování kapacit pro efektivní plánování a řízení v oblasti změny klimatu v nejméně rozvinutých zemích, se zaměřením na ženy, mládež, místní a přehlížené komunity

Cíl 14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

14.1 Do roku 2025 předcházet a výrazně snižovat znečištění moří, zejména znečištění, které je způsobováno činností na pevnině, včetně odpadků a znečištění z živin

14.2 Do roku 2020 udržitelně spravovat a chránit mořské a pobřežní ekosystémy, aby se zabránilo výrazným negativním dopadům, mimo jiné posilováním jejich odolnosti a opatřeními na jejich obnovu s cílem zajistit zdravé a produktivní oceány

14.3 Minimalizovat a řešit dopady okyselování oceánů, mimo jiné prohlubováním vědecké spolupráce na všech úrovních

14.4 Do roku 2020 dosáhnout účinné regulace rybolovu a skoncovat s nadměrným rybolovem, nezákonným, nehlášeným a neregulovaným rybolovem a nešetrnými metodami rybolovu, zavést vědecky podložené plány hospodaření s cílem obnovit populace ryb v co nejkratším možném čase přinejmenším na úroveň, která dokáže produkovat maximální udržitelný výnos podle biologických vlastností jednotlivých druhů

14.5 Do roku 2020 zakonzervovat alespoň 10 procent pobřežních a mořských oblastí v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem a na základě nejlepších dostupných vědeckých informací

14.6 Do roku 2020 zakázat některé formy dotací na rybolov, které přispívají k nadměrnému rybolovu, odstranit dotace, které přispívají k nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu a upustit od zavádění obdobných nových dotací s vědomím, že odpovídající

a efektivní zvláštní a diferencovaný přístup k rozvojovým a nejméně rozvinutým zemím by se měl stát nedílnou součástí vyjednávání Světové obchodní organizace o dotacích na rybolov

14.7 Do roku 2030 zvýšit ekonomický přínos z udržitelného využívání mořských zdrojů, mimo jiné prostřednictvím řízeného rybolovu, akvakultury a cestovního ruchu pro malé ostrovní rozvojové a nejméně rozvinuté státy

14.a Rozšířit vědecké poznání, rozvíjet výzkumné kapacity a transfer námořních technologií s ohledem na kritéria a pokyny Mezivládní oceánografické komise o transferu námořních technologií a s cílem zlepšit zdraví oceánů a zvýšit přínos biologické rozmanitosti moří na rozvoj rozvojových zemí, zejména malých ostrovních rozvojových a nejméně rozvinutých států

14.b Zajistit malým rybářům přístup k mořským zdrojům a trhům

14.c Posílit ochranu a udržitelné využívání oceánů a jejich zdrojů prostřednictvím mezinárodního práva, jak je zapsáno v Úmluvě o mořském právu, která stanovuje právní rámec pro zachování a udržitelné využívání oceánů a jejich zdrojů, s odvoláním na článek 158 dokumentu Budoucnost, jakou chceme (*The Future We Want*)

Cíl 15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity

15.1 Do roku 2020 zajistit ochranu, obnovu a udržitelné využívání suchozemských a vnitrozemských sladkovodních ekosystémů a jejich služeb, zejména lesů, mokřadů, hor a suchých oblastí, v souladu se závazky z mezinárodních dohod

15.2 Do roku 2020 podpořit zavádění udržitelného hospodaření se všemi typy lesů, zastavit odlesňování, obnovit zničené lesy a podstatně zvýšit zalesňování a obnovu lesů na celém světě

15.3 Do roku 2030 bojovat proti rozšiřování pouští, obnovovat znehodnocenou půdu, včetně pozemků postižených rozšiřováním pouští, suchem či záplavami, usilovat o dosažení světa, ve kterém již nedochází k degradaci půdy

15.4 Do roku 2030 zajistit zachování horských ekosystémů, včetně jejich biodiverzity, aby se zvýšila jejich schopnost poskytovat výhody, které jsou nezbytné pro udržitelný rozvoj

15.5 Přijmout neodkladná a výrazná opatření na snižování degradace přirozeného prostředí, zastavit ztrátu biodiverzity a do roku 2020 chránit a zabraňovat vyhynutí ohrožených druhů

15.6 Zajistit spravedlivé rozdělování přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů a podporovat odpovídající přístup k těmto zdrojům

15.7 Přijmout neodkladná opatření ke skoncování s pytláčením a pašováním chráněných druhů rostlin a živočichů a řešit nabídku i poptávku po nelegálních přírodních produktech

15.8 Do roku 2020 zavést opatření proti zavlečení invazivních druhů do suchozemských a vodních ekosystémů a výrazně snížit jejich dopad na tyto ekosystémy, kontrolovat nebo vymýtit prioritní invazivní druhy

15.9 Do roku 2020 začlenit hodnoty ekosystému a biodiverzity do národního i regionálního plánování, rozvojových procesů a strategií na snižování chudoby

15.a Mobilizovat a významně zvýšit finanční prostředky ze všech zdrojů na zachování a udržitelné využívání biodiverzity a ekosystémů

15.b Mobilizovat značné prostředky ze všech zdrojů na všech úrovních na financování udržitelného hospodaření s lesy a poskytnout odpovídající pobídky rozvojovým zemím na zlepšení tohoto hospodaření, včetně ochrany a obnovy lesů

15.c Zvýšit mezinárodní podporu boji proti pytláčení a pašování chráněných druhů, mimo jiné zvyšováním schopností místních komunit věnovat se udržitelným příležitostem k obživě

Cíl 16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních

16.1 Výrazně snížit všechny formy násilí a související míru úmrtnosti všude na světě

16.2 Skoncovat se zneužíváním, vykořisťováním a obchodem s lidmi a všemi formami násilí na dětech a jejich mučení

16.3 Podporovat svrchovanost práva na národní i mezinárodní úrovni a zajistit rovný přístup ke spravedlnosti pro všechny

16.4 Do roku 2030 výrazně snížit pohyb nezákonných finančních prostředků a zbraní, usilovat o navrácení odcizeného majetku a bojovat proti všem formám organizovaného zločinu

16.5 Podstatně omezit korupci a úplatkářství ve všech formách

16.6 Vytvořit účinné, odpovědné a transparentní instituce na všech úrovních

16.7 Zajistit odpovědné, inkluzivní, participační a zastupitelské rozhodování na všech úrovních

16.8 Rozšířit a posílit zapojení rozvojových zemí do rozhodování v mezinárodních institucích

16.9 Do roku 2030 poskytnout všem právní subjektivitu, včetně registrace při narození

16.10 Zajistit veřejnosti přístup k informacím a ochranu základních svobod, v souladu s vnitrostátními právními předpisy a mezinárodními dohodami

16.a Posílit příslušné instituce státu, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní spolupráce, pro budování kapacit na všech úrovních pro boj proti násilí, terorismu a trestné činnosti, zejména v rozvojových státech

16.b Podporovat a prosazovat nediskriminační zákony a politiku udržitelného rozvoje

Cíl 17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

Finance

17.1 Posílit mobilizaci domácích zdrojů, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní podpory rozvojovým zemím, ke zlepšení domácích kapacit pro výběr daní a dalších příjmů

17.2 Plně realizovat závazky rozvinutých zemí v rámci Oficiální rozvojové pomoci (ODA), včetně závazku mnoha vyspělých zemích poskytnout 0,7 procenta ODA/HND rozvojovým zemím a 0,15 až 0,20 procenta ODA/HND nejméně rozvinutým zemím; poskytovatelé ODA by měli zvážit stanovení cíle poskytnout alespoň 0,20 procenta ODA/HND nejméně rozvinutým zemím

17.3 Mobilizovat dodatečné finanční prostředky z různých zdrojů pro rozvojové státy

17.4 Pomoci rozvojovým zemím při dosahování dlouhodobé dluhové udržitelnosti prostřednictvím koordinovaných politik zaměřených na podporu financování dluhu, oddlužení a restrukturalizaci dluhu dle potřeby, a zabývat se vnějším zadlužením silně zadlužených chudých zemí, aby se snížila jejich míra zadluženosti

17.5 Přijmout a realizovat režimy na podporu investic pro nejméně rozvinuté státy

Technologie

17.6 Posílit spolupráci sever-jih, jih-jih, trojstrannou regionální a mezinárodní spolupráci v přístupu k vědě, technologiím a inovacím, a posílit sdílení znalostí za vzájemně dohodnutých podmínek, mimo jiné prostřednictvím lepší koordinace stávajících mechanismů, zejména na úrovni OSN, a prostřednictvím mechanismu mezinárodního zpřístupňování technologií

17.7 Podporovat rozvoj, transfer a rozšiřování technologií šetrných k životnímu prostředí do rozvojových zemí za výhodných podmínek, včetně koncesí a preferenčních podmínek na základě vzájemných dohod

17.8 Plně zprovoznit technologickou banku a mechanismy budování vědeckých, technologických a inovačních kapacit pro nejméně rozvinuté státy do roku 2017 rozšířit používání technologií, zejména informačních a komunikačních

Budování kapacit

17.9 Posílit mezinárodní podporu pro realizaci efektivního a cíleného budování kapacit v rozvojových zemích na podporu národních plánů naplňování všech cílů udržitelného rozvoje, a to i prostřednictvím spolupráce sever-jih, jih-jih a trojstranné spolupráce

Obchod

17.10 Podporovat univerzální, standardizovaný, otevřený, nediskriminační a spravedlivý multilaterální obchodní systém pod dohledem Světové obchodní organizace (WTO), a to i prostřednictvím závěrů vyjednávání v Rozvojové agendě WTO z Dauhá

17.11 Výrazně zvýšit vývoz rozvojových zemí, zejména s cílem zdvojnásobit podíl nejméně rozvinutých států na světovém vývozu do roku 2020

17.12 Umožnit nejméně rozvinutým státům bezcelní a bezkvótový přístup na trhy v dlouhodobém měřítku, v souladu s rozhodnutími Světové obchodní organizace, mimo jiné zajištěním toho, že preferenční pravidla původu vztahující se na dovoz z nejméně rozvinutých států jsou transparentní a jednoduchá a přispívají k usnadnění přístupu na trhy

Systémové otázky

Politika a institucionální soudržnost

17.13 Posílit globální makroekonomickou stabilitu, mimo jiné prostřednictvím koordinace politik a jejich koherence

17.14 Podporovat politickou soudržnost pro udržitelný rozvoj

17.15 Respektovat politiku jednotlivých států při zavádění a provádění politik pro vymýcení chudoby a udržitelný rozvoj

Mnohostranná partnerství

17.16 Posílit globální partnerství pro udržitelný rozvoj podporované mnohostranným partnerstvím ve prospěch mobilizace a sdílení znalostí, expertízy, technologií a finančních zdrojů na podporu dosažení cílů udržitelného rozvoje ve všech zemích, zejména rozvojových

17.17 Podněcovat a podporovat efektivní partnerství veřejných institucí, partnerství veřejného a soukromého sektoru a partnerství v rámci občanské společnosti, a to na základě zkušeností a využívání zdrojových strategií partnerství

Data, monitorování a odpovědnost

17.18 Do roku 2020 zvýšit podporu budování kapacit rozvojových zemí, včetně nejméně rozvinutých a malých ostrovních rozvojových států, k výraznému zvýšení dostupnosti vysoce kvalitních, aktuálních a spolehlivých údajů členěných podle příjmů, pohlaví, věku, rasy, etnického původu, migračního statusu, zdravotního postižení, geografické polohy a dalších relevantních charakteristik v národním kontextu

17.19 Do roku 2030 stavět na stávajících iniciativách s cílem rozvinout prostředky pro měření pokroku v oblasti trvale udržitelného rozvoje, které doplní hrubý domácí produkt, a podpořit budování statistických kapacit rozvojových států

Přílohy

Příloha 1: Indikátory ke strategickému rámci ČR 2030

Příloha 2: Analýza rozvoje České republiky